

Baltic Institute of Social Sciences

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Pētījuma pasūtītājs:

Kultūras ministrija

Pētījuma veicējs:

Nodibinājums „Baltic Institute of Social Sciences”

Rīga, 2015

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Satura

IEVADS.....	3
1. KOPSAVILKUMS PAR PIEEJAMAJIEM DATIEM PAMATNOSTĀDŅU 5. SADAĻĀ NOTEIKTO POLITIKAS REZULTĀTU UN REZULTATĪVO RĀDĪTĀJU NOVĒRTĒJUMAM.....	4
2. SITUĀCIJAS ANALĪZE NACIONĀLĀS IDENTITĀTES, PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS UN INTEGRĀCIJAS POLITIKAS JOMĀS	43
2.1. PIEDERĪBAS SAJŪTA LATVIJAI UN EIROPAI	43
2.2. MAZĀKUMTAUTĪBU IDENTITĀTE UN IEKĻAUŠANĀS LATVISKAJĀ KULTŪRTELPA	49
2.3. STARPKULTŪRU DIALOGS	50
2.4. NATURALIZĀCIJA	51
2.5. PILSONISKĀ LĪDZDALĪBA	54
2.6. LATVIEŠU VALODAS PRASME UN LIETOŠANA	60
2.7. INFORMĀCIJAS TELPAS UN PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU LOMA INTEGRĀCIJĀ	64
2.8. DISKRIMINĀCIJAS MAZINĀŠANA UN NOVĒRŠANA	67
2.9. ROMU IEKĻAUŠANĀS SABIEDRĪBĀ UN IZGLĪTĪBAS SISTĒMĀ	70
2.10. ĪMIGRANTU IEKĻAUŠANĀS SABIEDRĪBĀ	74
2.11. SOCIĀLĀ ATMIŅA UN VĒSTURE	77
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI PAMATNOSTĀDŅU IZVĒRTĒJUMA PILNVEIDEI.....	80
SECINĀJUMI PAR DATU VEIDIEM UN AVOTIEM	80
REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI UN TO DINAMIKAS ATBILSTĪBA PLĀNOTAJAM	81
POLITIKAS JOMU ANALĪZES SECINĀJUMI.....	83
IETEIKUMI POLITIKAS REZULTĀTU UN REZULTATĪVO RĀDĪTĀJU PILNVEIDEI	86

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultātīvos rādītājus

Ievads

„Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam” (turpmāk – Pamatnostādnes) apstiprinātas 2011. gada 20. oktobrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 542 un grozītas ar Ministru kabineta 2012. gada 12. decembra rīkojumu Nr. 596. 2015. gadā ir jāveic Pamatnostādņu starpposma novērtējums. Šī novērtējuma ziņojuma mērķis ir nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot Pamatnostādņu īstenošanu laika posmā no 2012. līdz 2014. gadam, ņemot vērā Pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultātīvos rādītājus.

Novērtējuma uzdevumi:

- apzināt un apkopot pieejamos datus rezultātīvo rādītāju sasniegto vērtību noteikšanai;
- balstoties uz sasniegto rezultātīvo rādītāju vērtībām, veikt situācijas analīzi;
- novērtēt rezultātīvo rādītāju atbilstību politikas rezultātiem;
- novērtēt pieejamos datus rezultātīvo rādītāju novērtējuma vajadzībām;
- sniegt ieteikumus rezultātīvo rādītāju un politikas rezultātu pilnveidošanai.

Pamatnostādnēs ir noteikts 31 politikas rezultāts un 52 rezultātīvie rādītāji, kā arī 11 papildu rādītāji. Visi politikas rezultāti un rezultātīvie rādītāji novērtējumā ir numurēti, lai atvieglotu rādītāju kopuma pārskatāmību un savstarpējās atsauces uz rādītājiem šī ziņojuma ietvaros. Rezultātīvo rādītāju bāzes vērtības attiecas uz laika posmu no 2007. līdz 2011. gadam. To noteikšanā izmantoti dažādi datu avoti – valsts institūciju apkopotie statistikas dati, monitoringa pētījumi, akadēmiskie un lietišķie pētījumi, starptautiskie pētījumi. Sasniegto rādītāju vērtības noteiktas par laika posmu no 2012. līdz 2014. gadam, izmantojot pēc iespējas jaunākus datu avotus, kā arī raksturojot rādītāju izmaiņas dinamikā, kur iespējams.

Novērtējums tika īstenots secīgos posmos. Pirmkārt, tika veikta pieejamo datu apzināšana, statistikas datu pieprasīšana valsts institūcijām, trūkstošo datu identificēšana un alternatīvu risinājumu izstrāde datu iegūšanai novērtējuma veikšanas periodā. Otrkārt, tika izvērtēta pieejamo datu kvalitāte, to atbilstība novērtējuma mērķiem, metodiskās īpatnības rezultātīvo rādītāju vērtību noteikšanā, kas var būtiski ietekmēt rādītāju izmaiņu dinamikas interpretāciju. Treškārt, tika veikta situācijas analīze vienpadsmit jomās, kas tika strukturētas atbilstoši politikas rezultātu un rezultātīvo rādītāju saturiskajai loģikai. Situācijas analīzes ietvaros tika noteikta rezultātīvo rādītāju dinamikas atbilstība plānotajām tendencēm, kā arī novērtēta rezultātīvo rādītāju atbilstība konkrētajiem politikas rezultātiem. Situācijas analīzē tika izmantotas šādas metodes: dokumentu analīze, statistikas datu analīze, sekundārā pētījumu analīze un ekspertu intervijas. Ekspertu intervijas tika veiktas ar speciālistiem romu un imigrantu integrācijas jomā, diskriminācijas jomā, latviešu valodas apguves jomā, mediju jomā, sociālās atmiņas politikas jomā.

Novērtējuma ziņojumā ir divas daļas. Pirmajā daļā ir apkopots visu rezultātīvo rādītāju sasniegto rādītāju novērtējums un kopsavilkums par pieejamajiem datiem, raksturojot izmantotos datu avotus, bāzes un sasniegto rādītāju salīdzināšanas iespējas, metodiskās atšķirības bāzes un sasniegto rādītāju novērtēšanā. Otrajā daļā ir sniegta situācijas analīze vienpadsmit jomās, balstoties uz rezultātīvajiem rādītājiem, kā arī pamatoti ieteikumi politikas rezultātu un rezultātīvo rādītāju pilnveidošanai efektīvāka Pamatnostādņu novērtējuma mērķiem. Ziņojuma noslēguma daļā ir apkopotas galvenās atziņas un secinājumi par Pamatnostādņu 5. sadaļā noteikto politikas rezultātu un rezultātīvo rādītāju novērtējumam pieejamiem un izmantotajiem datu avotiem, rezultātīvo rādītāju atbilstību politikas rezultātiem un prognozētajām sasniežamajām vērtībām 2014. gadā, identificēti notikušie uzlabojumi un turpmākie izaicinājumi nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomā, kā arī sniegti ieteikumi politikas rezultātu un rezultātīvo rādītāju pilnveidošanai.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

1. Kopsavilkums par pieejamajiem datiem Pamatnostādņu 5. sadaļā noteikto politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju novērtējumam

Kopsavilkums par pieejamajiem datiem Pamatnostādņu 5. pielikumā noteikto politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju novērtējumam ir strukturēts tabulas formā. Tabulā iekļautās informācijas skaidrojums:

(1) Politikas rezultāts definēts atbilstoši Pamatnostādņu 5. sadaļai.

(2) Rezultatīvais rādītājs definēts atbilstoši Pamatnostādņu 5. sadaļai. Atsevišķos gadījumos, ņemot vērā rezultatīvā rādītāja vērtības noteikšanas metodiku, ir koriģēts rezultatīvā rādītāja formulējums.

(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007. – 2011.). Bāzes rādītāja vērtība, tās noteikšanas gads, mērķa grupa (ja attiecināms) un datu avots noteikts atbilstoši Pamatnostādņu 5. sadaļai. Ja ir konstatēta neprecīza rādītāja vērtība, tā ir koriģēta, sniedzot skaidrojumu šajā kolonnā vai 5. kolonnā. Atsevišķos gadījumos bāzes rādītājs ir koriģēts, ja ir konstatēts atbilstošāks datu avots bāzes rādītāja mērījumam, kuru iespējams precīzāk salīdzināt ar sasniegto rādītāju. Ja tika konstatētas neprecizitātes bāzes rādītāja vērtības noteikšanas datu avotā, tas ir koriģēts, sniedzot skaidrojumu 5. kolonnā. Pēc iespējas visos gadījumos, kad datu avots ir pieejams internetā, zemsivītrā ir norādīta attiecīgās interneta vietnes adrese.

(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012. – 2014.). Par katru sasniegto rādītāju ir norādīta tā vērtība, rādītāja mērījumā izmantoto datu gads, mērījuma mērķa grupa (ja attiecināms) un datu avots. Gadījumos, kad datu avota kopējā mērķa grupa (piemēram, Latvijas iedzīvotāji) atšķiras no rādītāja mērķa grupas (piemēram, cittautieši), tas ir norādīts. Gadījumos, kad nav pieejami tieši salīdzināmi dati ar bāzes rādītāja vērtību, ir izvērtēti alternatīvie rādītāji, izvēloties vispiemērotāko konkrētajam rezultatīvajam rādītājam un politikas rezultātam. Sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanai ir izmantoti pēc iespējas jaunāki dati, aptverot laika periodu no 2012. līdz 2014. gadam.

(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku. Par katru rezultatīvo rādītāju ir norādīts, vai tajā sasniegto ir iespējams pilnībā novērtēt, daļēji novērtēt (attiecinīgi norādot arī iemeslu) vai nav iespējams novērtēt. Pilnībā novērtējami ir tie rezultatīvie rādītāji, kuros sasniegtā novērtēšana ir balstīti uz tehniski (datu ieguves metodikas ziņā) un saturiski līdzvērtīgiem datiem; daļējs novērtējums iespējams tajos gadījumos, kad ir pieejami saturiski atbilstoši dati, bet pastāv atšķirības datu ieguves vai apstrādes metodikā. Novērtējums nav iespējams tajos gadījumos, kad dati nav pieejami vispār vai arī dati ir tehniski un daļēji arī saturiski atšķirīgi no bāzes rezultatīvā rādītāja. Visos šajos gadījumos ir piedāvāts t.s. alternatīvais rādītājs, pamatojot tā izvēli un raksturojot konkrēto datu avotu. Gadījumos, kad ir iespējams pilnīgs vai daļējs sasniedzamā rādītāja novērtējums, ir novērtētas rādītāja izmaiņas un to atbilstība Pamatnostādņēs plānotajam – 1.-17. rezultatīvajam rādītājam tas ir noteikts atbilstoši Pamatnostādņu 1. pielikumā norādītajai rādītāja vēlamās vērtības prognozei; 18.-31. rezultatīvajam rādītājam – atbilstoši Pamatnostādņu 5. sadaļā prognozētajai rādītāja vēlamajai vērtībai 2014. gadā. Lai varētu noteikt bāzes un sasniegtā rādītāja vērtību salīdzinājuma pamatotību un ticamību, ir sniegti komentāri gan par bāzes, gan par sasniegtā rādītāja datu avotu un vērtības noteikšanas metodiku (jautājumu formulējums, mērījuma skala, izlases apjoms u.c. aspekti), kas ir īpaši svarīgi tajos gadījumos, kad datu avots ir sabiedriskās domas aptauja vai socioloģiskie pētījumi. Papildus ir raksturoti izmantoto datu avotu trūkumi un priekšrocības, nozīmīgākās metodoloģiskās atšķirības starp bāzes un sasniegtā rādītāja vērtējumiem.

Visi politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji ir numurēti, nodrošinot rādītāju kopuma pārskatāmību un atsaucis uz rādītājiem gan šajā daļā, gan ziņojumā kopumā. Rādītāju saturisks izvērtējums sniegts ziņojuma 2. daļā “Situācijas analīze”. Ieteikumi rādītāju pilnveidošanai apkopoti un sistēmiski izklāstīti ziņojuma secinājumu daļā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultātos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
1. Pieaugusi skolēnu piederības sajūta Latvijai	1.1. Skolēnu īpatsvars vispārizglītojošo skolu mazākumtautību izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti: – ar Latviju, – ar Eiropu.	Rādītājs: – ar Latviju (30 %), – ar Eiropu (51 %). Gads: 2010 Mērķa grupa: 15-18 gadus veci mazākumtautību jaunieši (N=514) Datu avots: „Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas” (2010). Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 11. lpp. ¹	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: - piederīgs Latvijai 57,6% - piederīgs Eiropas Savienībai 31,3% Gads: 2014 Mērķa grupa: mazākumtautību jaunieši vecumā no 18-24 gadiem Datu avots: „Piederības sajūta Latvijai. Mazākumtautību aptauja” (2014). Rīga: SKDS. ²	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams salīdzināmu datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāju un datu avotu raksturojums</u> Bāzes rādītāja datu avots ir specializēts pētījums ar specifisku mērķa grupu (pētījuma pasūtītājs – Izglītības un zinātnes ministrija). Rezultatīvā rādītāja pasē (Pamatnostādņu 1. pielikums) norādītais rādītāja iegūšanas avots neatbilst Pamatnostādņu 5. pielikumā norādītajam un izmantotajam datu avotam. Rādītāja precīzs mērījums ir iespējams atkārtojot metodoloģiski identisku pētījumu. Tā kā laikā līdz 2014. gada aprīlim šāds pētījums nav veikts, Politikas rezultāta un to raksturojošā rezultatīvā rādītāja <u>precīzs novērtējums dinamikā nav iespējams</u> . Situācijas novērtējuma mērķiem iespējams izmantot alternatīvus rādītājus par mazākumtautību jauniešu piederības sajūtu Latvijai un Eiropai. <u>Novērtējumā izmantotais alternatīvais datu avots:</u> SKDS mazākumtautību aptauja „Piederības sajūta Latvijai” (2014.gada maijs-jūnijs), kurā pieejami dati par mazākumtautību jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem piederības sajūtu Latvijai un Eiropas Savienībai. Atšķirības bāzes un sasniegtā rādītāja mērījumos attiecas, pirmkārt, uz mērķa grupas vecumu, otrkārt, uz piederības mērījumu Eiropai. Bāzes rādītāja gadījumā aptaujā tika uzdots jautājums par mērķa grupas piederību Eiropai, savukārt, novērtējumā izmantotā alternatīvā pētījuma aptaujā tika uzdots jautājums par piederību Eiropas Savienībai. Piederība Eiropai un ES nav tiešā veidā salīdzināma, jo pastāv dažādas uztveres un interpretācijas iespējas, turklāt katra no kategorijām attiecas uz citu identitātes dimensiju – Eiropa vairāk uz kultūras un teritoriālo dimensiju, ES – uz pilsonisko un politisko dimensiju. Treškārt, jāņem vērā, ka abos pētījumos ir izmantotas atšķirīgas mērījuma skalas. Bāzes rādītāja mērījuma skala bija „ļoti cieši, cieši, ne pārāk cieši, nemaz”. Sasniegtā rādītāja alternatīvajā datu avotā izmantota skala ar vērtējumu 5-

¹ Pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/BISS_pet_skolnieku_attieksmes.pdf

² Pieejams: http://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atskaite_piederiba_08_2014.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
				1 (ļoti cieši – nemaz nejūtos piederīgs). Piederības Latvijai un ES rādītāja vērtības noteikšanai summētas atbildes ar vērtējumiem „5” un „4”.
2. Plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās	2.1. Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju īpatsvars	Rādītājs: 63,12% Gads: 2010 Mērķa grupa: Vēlētāji, kas piedalījušies 10. Saeimas vēlēšanās Datu avots: <i>Vēlētāju aktivitāte, derīgo vēlēšanu aploksņu un vēlēšanu zīmju skaits administratīvajās teritorijās</i> . Centrālā vēlēšanas komisija. ³	Rādītājs: 58,85% Gads: 2014 Mērķa grupa: vēlētāji, kas piedalījušies 12. Saeimas vēlēšanās Datu avots: <i>12. Saeimas vēlēšanas. Aktivitāte</i> . Centrālā vēlēšanas komisija. ⁴	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avotu raksturojums</u> Bāzes rādītāja datu avots ir CVK statistikas dati. CVK veic šādu datu apkopojumu pēc katrām Saeimas vēlēšanām. Datu avots nodrošina ticamus un salīdzināmus datus regulāram rādītāja novērtējumam.
	2.2. Iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā	Rādītājs: 15,3% Gads: 2011 Mērķa grupa: Latvijas Republikas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 gadiem (N=1000) Datu avots: <i>Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā</i> (2011). Rīga: Latvijas Fakti, 7. lpp. ⁵	Rādītājs: 17% Gads: 2013 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1003, vecumā 15 līdz 74 gadi) Datu avots: <i>Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2013</i> . (2014) Rīga: Latvijas pilsoniskā alianse, 120. lpp. ⁶	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avotu raksturojums</u> Bāzes rādītāja datu avots ir specializēts pētījums ar Latvijas iedzīvotāju kopumu reprezentējošu izlasi. Sasniegtā rādītāja novērtējumam izmantots specializēts pētījums, kurā izmantota līdzvērtīga metodika. Rezultatīvā rādītāja mērījumam izmantotie dati ir ticami un salīdzināmi.
	2.3. Jauniešu īpatsvars, kuri ir iesaistīti kādās brīvprātīgā darba aktivitātēs.	Rādītājs: 12% Gads: 2007 Mērķa grupa: pusaudži un jaunieši vecumā no 15 līdz 30 gadiem Datu avots: <i>Flash Eurobarometer 202</i> aptaujas	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 52% Gads: 2013 Mērķa grupa: pusaudži un jaunieši vecumā no 13 līdz 25	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams salīdzināmu datu trūkuma dēļ. Novērtējums ir veicams, koriģējot bāzes rādītāja vērtību. <u>Rādītāju un datu avotu raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības oriģinālais datu avots ir 2007. gadā publicēts starptautisks pētījums (datu vākšana veikta 2006.gadā). Pamatnostādnēs

³ Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Sa10/aktiv/Novadi.pdf

⁴ Pieejams: <http://sv2014.cvk.lv/index.html>

⁵ Pieejams: http://nvo.lv/site/uploads/vecie_faili/Zinojums_lv_27_04_2011.pdf

⁶ Pieejams: http://providus.lv/article_files/2718/original/Petijums_Parskats_par_NVO_sektoru_LV_2013-1.pdf?1415008066

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
		ziņojums <i>A survey among young people aged between 15-30 in the European Union</i>.⁷ Koriģētais rādītājs: 55% Gads: 2011 Mērķa grupa: pusaudži un jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem (N=1020) Datu avots: IZM monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti (aptaujas veicējs: Aptauiju aģentūra)⁸	gadiem (N=1033). Datu avots: IZM monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti (aptaujas veicējs: SIA „Excolo Latvia”)⁹	kā datu avots norādītas Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam, IZM, 2009, 66.lpp., līdz ar to norādot kļūdainu bāzes rādītāja vērtības gadu (2009.gads), kas atbilst politikas dokumenta apstiprināšanas gadam, nevis gadam, kurā iegūti dati par konkrēto rādītāju. Tas nozīmē, ka reālais vērtības noteikšanas laiks no dokumentā norādītā atšķiras par trīs gadiem. Sasniegtā rādītāja identiskam mērījumam dati nav pieejami. <u>Bāzes rādītājs attiecas uz mērķa grupu vecumā no 15 līdz 30 gadiem</u>. Šādā vecuma griezumā dati par Latvijas jauniešiem nav pieejami. Situācijas novērtējumam var tikt izmantoti alternatīvie risinājumi. Mērījumi par jauniešu iesaisti brīvprātīgā darba veikšanā tiek veikti <u>Jaunatnes likuma definētās vecuma grupas 13 līdz 25 gadi ietvaros</u>. Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījuma 2010., 2011., 2012., 2013. gadā ir veikts ikgadējais monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti. No 2011. gada jauniešu aptaujās ir izmantota vienota metodika jautājumā par brīvprātīgo darbu. Līdz ar to šis datu avots sniedz salīdzināmus datus rādītāju novērtējumam dinamiskā. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avotu raksturojums</u> Alternatīvā rādītāja datu avots: IZM 2013. gada monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti. Mērķa grupa – jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Jautājums aptaujā: <i>Cik bieži Tu esi veicis/veikusi brīvprātīgo darbu pēdējā gada laikā? (regulāri, vairākas reizes gadā 9%; dažas reizes gadā 23%; vienu reizi gadā 20%)</i> Rādītāja vērtība noteikta, ņemot vērā to respondentu skaitu, kuri vismaz vienu reizi gadā veikuši brīvprātīgo darbu. Galvenie alternatīvā sasniegtā rādītāja ierobežojumi, salīdzinājumā ar bāzes rādītāju, ir atšķirīga vecuma grupa un atšķirīgi formulēts jautājums. Bāzes rādītāja vērtība ir noteikta, balstoties uz jautājumu – <i>Vai Jūs esat iesaistījies jebkādā brīvprātīgā darba aktivitātē? (atbilžu varianti – jā,</i>

⁷ Analytical Report „A survey among young people aged between 15-30 in the European Union”, *Flash Eurobarometer 202*, February 2007, p.28.

Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_202_en.pdf

⁸ SIA „Aptauiju aģentūra” (2011). Jauniešu dzīves kvalitāte, iesaistīšanās brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā, piekļuve jauniešiem aktuālai informācijai rezultātiem.

Pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/petijumi/IZM_Monitorings_AptauijuAgentura_09.2011.pdf

⁹ SIA „Excolo Latvia” (2013). Jauniešu dzīves kvalitāte, iesaistīšanās brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā, piekļuve jauniešiem aktuālai informācijai rezultātiem.

Pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/2013/IZM_Monitorings_2013.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				<i>nē, nezinu/nav atbildes)</i> Rezultatīvā rādītāja dinamikas novērtējumam ieteicams koriģēt bāzes rādītāja vērtību, mainot tā noteikšanai izmantoto datu avotu. Koriģētā bāzes rādītāja vērtības noteikšanas metodika pilnībā atbilst sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanā izmantotajai metodikai. Ņemot vērā bāzes rādītāja koriģēto vērtību, rādītājs saglabājas nemainīgs (izmaiņas ir statistiskās kļūdas robežās, tāpēc nav uzskatāmas par nozīmīgām).
	2.4. NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā	Rādītājs: 6,6 Gads: 2011 Datu avoti: Lursoft dati, NVO sadalījums pa Latvijas reģioniem.¹⁰ CSP dati, Iedzīvotāji – galvenie rādītāji (01.01.2011.)¹¹	Rādītājs: 9,7 Gads: 2014 Datu avoti: Lursoft dati, Sabiedrisko organizāciju, to apvienību, biedrību un nodibinājumu dibināšanas dinamika (31.12.2014.)¹². CSP dati, Iedzīvotāji – galvenie rādītāji (01.01.2014.)¹³	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avotu raksturojums</u> Bāzes rādītājs aprēķināts, izmantojot Uzņēmumu datu bāzes Lursoft un CSP statistikas datus. Datu avoti nodrošina ticamus un salīdzināmus datus regulāram rādītāja novērtējumam. 2014. gada vērtības aprēķins: nevalstisko organizāciju skaits (n=19332)/iedzīvotāju skaits (n=2001468).
3. Palielinājusies ārpus Latvijas esošo Latvijas pilsoņu politiskā līdzdalība	3.1. Ārpus Latvijas vēlējušo skaits (personas)	Rādītājs: 13 917 (koriģētā vērtība: 14 273) Gads: 2010 Mērķa grupa: vēlētāji, kas ārpus Latvijas piedalījušies 10. Saeimas vēlēšanās Datu avots: CVK dati¹⁴	Rādītājs: 23 116 Gads: 2014 Mērķa grupa: vēlētāji, kas ārpus Latvijas piedalījušies 12.Saeimas vēlēšanās Datu avots: CVK dati¹⁵	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja un sasniegtā rādītāja datu avots ir CVK statistikas dati. Bāzes rādītāja vērtība atbilstoši aktuālajiem pieejamajiem datiem ir noteikta kļūdaini, tāpēc tā ir koriģēta. CVK veic šādu datu apkopojumu pēc katrām Saeimas vēlēšanām. Datu avots nodrošina ticamus un salīdzināmus datus regulāram rādītāja novērtējumam.

¹⁰ Pieejams: <http://www.lursoft.lv/lursoft-statistika/Sabiedrisko-organizaciju-to-apvienibu-biedribu-un-nodibinajumu-dibinasanas-dinamika&id=41> (09.08.2011.).

¹¹ Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/iedzivotaji-galvenie-raditaji-30260.html>

¹² Pieejams: https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=41

¹³ Pieejams: <http://www.csb.gov.lv/statistikas-temas/iedzivotaji-galvenie-raditaji-30260.html>

¹⁴ CVK (2010). Vēlētāju aktivitāte, derīgo vēlēšanu aploksņu un vēlēšanu zīmju skaits ārzemēs. Pieejams: http://web.cvk.lv/pub/upload_file/Sa10/aktiv/Arzemes_Valstis.pdf

¹⁵ CVK (2014). Pieejams: <http://sv2014.cvk.lv/Result-8.html>

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
4. Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā, pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām	4.1. Publiskajā sektorā nodarbināto īpatsvars (%), t.sk.: mazākumtautību pārstāvji	Rādītājs: 24% Gads: 2007 Mērķa grupa: nelatvieši, kas nodarbināti publiskajā sektorā Datu avots: Hazans, M. (2010). <i>Etniskās minoritātes Latvijas darba tirgū no 1997. līdz 2009.gadam: situācija integrācijas virzītājspēki un šķēršļi// Cik integrēta ir Latvija?</i> N.Muižnieks (red.) Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 159.lpp.	Rādītājs: 23,4% Gads: 2013 Mērķa grupa: nelatvieši, kas nodarbināti publiskajā sektorā Datu avots: Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014). <i>Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums.</i> Rīga, Sabiedrības integrācijas fonds, 73. lpp. ¹⁶	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs būtiski nav mainījies (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības gads ir 2007., nevis 2010., kad publicēts rādītāja vērtības noteikšanai izmantotais datu avots – zinātniska publikācija. Bāzes rādītāja un sasniegtā rādītāja vērtības ir noteiktas, izmantojot CSP Darbaspēka apsekojuma datus (oriģinālie dati). Tā kā abos gadījumos ir identiski datu avoti un aprēķinu autors ir M. Hazans, ir pamats uzskatīt, ka aprēķini veikti pēc vienotas metodikas. Dati un no tiem izrietošās rādītāju vērtības ir ticamas un salīdzināmas. Vienlaikus jānorāda, ka jaunākajā M. Hazana publikācijā (Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014). <i>Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums.</i> Rīga, SIF, 73.lpp.) 2007. gadā šis rādītājs (nelatvieši, kas nodarbināti publiskajā sektorā) ir 22,5%, kas nesakrīt ar bāzes rādītāja vērtību (24%). <u>Ja par bāzes rādītāja vērtību tiek pieņemts 22,5%, tad secināms, ka rādītāja sasniegtais ir ar tendenci pieaugt, kas atbilst plānotajam.</u>
5. Samazinājies nepilsoņu skaits un paaugstinājies iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par pilsonības jautājumiem	5.1. Nepilsoņu īpatsvars starp Latvijas iedzīvotājiem	Rādītājs: 14,61% Gads: 2009 Mērķa grupa: Latvijas nepilsoņi Datu avots: CSP, Pastāvīgo iedzīvotāju valstiskā piederība (01.01.2011.) IS09.	Rādītājs: 12,67% Gads: 2014 Mērķa grupa: Latvijas nepilsoņi Datu avots: CSP, Pastāvīgo iedzīvotāju valstiskā piederība (01.01.2014.) IS09.	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs samazinās (atbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Gan bāzes, gan sasniegtā rezultatīvā rādītāja datu avots ir centralizēti vākti un apkopoti statistikas dati (CSP dati). Datu avots nodrošina datu un no tiem izrietošā rādītāja vērtību ticamību un salīdzināmību.
	5.2. Naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits	Rādītājs: 2336 Gads: 2010 Mērķa grupa: naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonību	Rādītājs: 939 Gads: 2014 Mērķa grupa: Naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonību	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u>

¹⁶ Pieejams: http://www.sif.gov.lv/images/files/SIF/progress-dazadiba/Petijums_diskr_final.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
	(personas gadā)	ieguvušie Datu avots: PMLP dati. Naturalizācija.	ieguvušie Datu avots: PMLP dati. Naturalizācija. ¹⁷	Gan bāzes, gan sasniegtā rezultatīvā rādītāja datu avots ir PMLP dati. Datu avots nodrošina datu un no tiem izrietošā rādītāja vērtību ticamību un salīdzināmību.
6. Samazinājušās atšķirības dažādu etnisko grupu nodarbinātības līmeņos	6.1. Etnisko grupu īpatsvari starp ilgtermiņa bezdarbniekiem: – krievi – romi	Rādītājs: – latvieši 51,7% – krievi 31,6%; – romi 0,8%. Gads: 2011 Mērķa grupa: ilgstošie bezdarbnieki Datu avots: NVA dati (01.01.2011.) ¹⁸	Rādītājs: – latvieši 54,5% – krievi 26,4%; – romi 0,8%. Gads: 2014 Mērķa grupa: ilgstošie bezdarbnieki Datu avots: NVA dati. Izvēsta statistika par bezdarba situāciju Latvijā un reģionos (15.01.2015.) ¹⁹	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs tiecas uz attiecīgās etniskās grupas īpatsvaru kopējā iedzīvotāju skaitā (atbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Rādītājs aprēķināts, izmantojot statistikas datus. Gan bāzes, gan sasniegtā rezultatīvā rādītāja datu avots ir NVA statistikas dati un CSP dati par iedzīvotāju etnisko sastāvu. Datu avots nodrošina datu un no tiem izrietošo rādītāja vērtību ticamību un salīdzināmību. Saskaņā ar rezultatīvā rādītāja pasi, rādītājiem ir jātiecas uz attiecīgās etniskās grupas skaitu (īpatsvaru) kopējā iedzīvotāju skaitā. 2011. gadā Latvijā no visiem iedzīvotājiem 60,5% bija latvieši, 26,8% - krievi, 0,3% - romi. 2014. gadā attiecīgi 61,4% bija latvieši, 26,0% - krievi, 0,3% - romi ²⁰ .
7. Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem	7.1. Tiesībsarga saņemto iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju (iesniegumu skaits)	Rādītājs: 91 Gads: 2010 Datu avots: LR Tiesībsarga 2010. gada ziņojums, 142.lpp. ²¹	Rādītājs: 111 Gads: 2013 Datu avots: LR Tiesībsarga 2013. gada ziņojums, 198.lpp. ²²	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams atšķirīgās metodikas dēļ. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Rādītāja datu avots ir LR Tiesībsarga apkopotā informācija. LR Tiesībsargs apkopo datus par personu iesniegumiem, ierosinātajām pārbaudes lietām, atteikumiem ierosināt lietu, atbildēm uz iesniegumiem, pabeigtām vai izbeigtām pārbaudes lietām, konsultācijām un atzinumiem. 2010., 2011., 2012. gadā tika šie dati tika apkopoti <u>jomu griezumā</u> , t.sk. diskriminācijas novēršanas jomā.

¹⁷ Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/naturalizacija.html>

¹⁸ Skat.: <http://www.nva.gov.lv/index.php?cid=6&mid=330&txt=336&t=stat>

¹⁹ Skat.: http://www.nva.gov.lv/docs/28_54b13f1dbb2698.98282554.xls

²⁰ Pastāvīgo iedzīvotāju etniskais sastāvs reģionos un republikas pilsētās gada sākumā. Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze.

Skat.: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_iedz_iedzskaits/IS0191.px/table/tableViewLayout1/?rxid=cdbc978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

²¹ Skat.: http://www.tiesibsargs.lv/files/content/Tiesibsarga%20gada%20zinojums_2010.pdf

²² Skat.: http://www.tiesibsargs.lv/files/content/Tiesibsarga_2013_gada_zinojums_FINAL.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
				Rādītāja – iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju - dinamika 2010.gada līdz 2012.gadam ir attiecīgi 91, 72, 114. <u>2013. gadā dati tiek apkopoti vairs nevis jomu griezumā, bet gan sadalījumā pa Tiesībsarga biroja nodaļām.</u> Par diskriminācijas jautājumiem atbildīga ir Tiesiskās vienlīdzības nodaļa. 2013. gadā šajā nodaļā saņemts 111 iesniegums, lai gan nav precizēts, vai tie ir par iespējamo diskrimināciju. Saskaņā ar Tiesiskās vienlīdzības nodaļas sniegto informāciju periodā no 01.01.2014. līdz 27.11.2014. tika ierosināta 31 pārbaudes lieta par iespējamo diskrimināciju.
8. Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārizglītojošās skolās	8.1. Romu tautības cilvēku īpatsvars, kas uzskata, ka romiem obligāti jāiegūst vismaz 9 klašu izglītība	Rādītājs: 80% Gads: 2011 Mērķa grupa: romi Datu avots (precizēts): Romu tiesības uz izglītību: īstenošanas situācija Latvijā (2011). Rīga: Izglītības iniciatīvu centrs, 33.lpp.²³	Rādītājs: nav datu	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams bāzes rādītāja nepilnību dēļ un aktuālo datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja datu avots Pamatnostādnēs ir norādīts kļūdaini, attiecīgi tas ir koriģēts. Rādītāja vērtība ir balstīta uz datiem, kas apkopoti Izglītības iniciatīvu centra 2011. gadā veiktajā pētījumā par romu tiesībām uz izglītību. Pētījumā izmantotā metodika liedz Pamatnostādnēs norādīto rādītāja vērtību attiecināt uz romu tautības iedzīvotāju kopumu Latvijā (dati nav reprezentatīvi). Saskaņā ar pētījuma aprakstā sniegto informāciju mērķa grupas lielums, kas sniedzis savu viedokli par to, ka romiem obligāti jāiegūst vismaz pamatzglītība, ir 46 romu pieaugušie (“Mūsdienīgi domājošie 80% romu uzskata, ka romiem obligāti jāiegūst vismaz 9 klašu izglītība”). Tā kā laika posmā līdz 2014. gadam nav veikts neviens pētījums, kurā ar kvantitatīvo metožu palīdzību tiktu noskaidrots mērķa grupas viedoklis par romiem obligāti iegūstamo izglītību, rādītājā sasniegtais nav novērtējams.
9. Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu	9.1. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kuri skatās latviski raidošos Latvijas	Rādītājs: 41,1% Gads: 2010 Mērķa grupa: visi Latvijas iedzīvotāju vecumā 4+ gadi Datu avots: Baltic Institute	Rādītājs: 33,9% Gads: 2014 (01.01.2014 - 31.12.2014) Mērķa grupa: visi Latvijas iedzīvotāju vecumā 4+ gadi	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams, veicot bāzes rādītāja nosaukuma un tā vērtības korekcijas. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u>

²³ Pieejams: http://www.iic.lv/old/www/iic.lv/projekti/rti_petijums_isl.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
daudzums, liela daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem	televīziju kanālus: LTV1, LTV7, LNT, TV3. Koriģēts nosaukums: 9.1. Latvijas iedzīvotāju skatīšanās laika daļa , kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3.	of Social Sciences (2011). <i>Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei</i> . Rīga, 9.lpp.	Datu avots: TNS Latvia, TV mērītāju dati (aprēķini sagatavoti novērtējuma vajadzībām)	Saskaņā ar Pamatnostādnēs norādīto bāzes rādītājs aprēķināts, izmantojot 2011. gada BISS pētījumā <i>Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei</i> apkopotos datus par 2010. gadu. Datu avots pētījumā ir SIA TNS Latvia televīzijas skatīšanās monitorings. Bāzes rādītāja nosaukums ir sniegts kļūdaini. Dati attēlo <u>skatīšanās laika daļu</u>, kuru Latvijas iedzīvotāji velta kanāliem, kuri raida latviešu valodā: LTV1, LTV7, LNT un TV3. Tas nozīmē, ka no kopējā laika (100%), ko Latvijas iedzīvotāji vispār pavada, skatoties televizoru (jebkuru televīzijas kanālu, video/DVD u.tml.), noteiktu laika daļu viņi pavada, skatoties kanālus, kuri raida latviešu valodā. TV skatīšanās laika daļu datu avots ir TNS Latvia televīzijas auditoriju mērījumi, kuri pēc vienotas metodoloģijas tiek veikti plašsaziņas līdzekļu tirgus vajadzībām, līdz ar to mērījumi tiek veikti regulāri un par samaksu ir pieejami visiem interesentiem. Tādējādi, saglabājot skatīšanās laika daļu kā rezultatīvo rādītāju, ir garantija, ka salīdzināmus datus būs iespējams iegūt arī turpmāk.
	9.2. Ziņu raidījumu vidējā auditorija tautību griezumā latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3, t.sk. latviešu un citu tautību skatītāji.	Rādītājs: latvieši – 36,7%; citu tautību skatītāji – 8,3%. Gads: 2010 Mērķa grupa: visi Latvijas iedzīvotāju vecumā 4+ gadi Datu avots: Baltic Institute of Social Sciences (2011). <i>Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei</i> . Rīga, 14.lpp. Koriģēts rādītājs: latvieši – 8,4%; citu tautību skatītāji – 1,7%.	Rādītājs: latvieši – 5,7%; citu tautību skatītāji – 0,8%. Gads: 2014 Mērķa grupa: visi Latvijas iedzīvotāju vecumā 4+ gadi Datu avots: TNS Latvia, TV mērītāju dati (aprēķini sagatavoti novērtējuma vajadzībām), izmantots raidījuma tips: „ziņas” (Newscast, flashes)	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams, veicot bāzes rādītāja vērtības korekcijas. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Saskaņā ar Pamatnostādnēs norādīto bāzes rādītājs aprēķināts, izmantojot 2011. gada BISS pētījumā <i>Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei</i> apkopotos datus par 2010. gadu. Datu avots pētījumā ir SIA TNS Latvia televīzijas skatīšanās monitorings. Bāzes rādītājs ir aprēķināts kļūdaini, saskaitot katra atsevišķā televīzijas kanāla ziņu raidījumu vidējās auditorijas. Tomēr, ņemot vērā definēto rādītāju, proti, visu ziņu raidījumu vidējā auditorija tautību griezumā latviski raidošajiem Latvijas televīzijas kanāliem, mehāniska dažādu kanālu ziņu raidījumu vidējo auditoriju saskaitīšana situāciju raksturo neprecīzi. Detalizēti auditoriju pētījumi rāda, ka televīziju skatītājiem ir raksturīgs noskatīties vairāku televīzijas kanālu ziņas, papildinot un salīdzinot iegūto informāciju. Tas nozīmē, ka visu četru latviski raidošo televīzijas kanālu auditorijas nav unikālas un savstarpēji izslēdzošas, kas ļautu tās saskaitīt tādā veidā, kā veikts bāzes rādītāja noteikšanā. Lai

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				izslēgtu to skatītāju daļu, kura ziņu raidījumiem pārklājas, nepieciešams atsevišķi veikt attiecīgi definētu (pasūtītu) aprēķinu, kas ir veikts Pamatnostādņu novērtējuma vajadzībām. Tādējādi ir parādīti gan 2010. gada koriģētie rādītāji, gan atbilstošā vērtība 2014. gadā.
10. Uzlabojušās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes	10.1. Pilsonības saņemšanai latviešu valodas eksāmenu sekmīgi nokārtojušo īpatsvars pret eksāmenu kārtotāju skaitu.	Rādītājs: 57,1% Gads: 2010 Mērķa grupa: nepilsoņi, kuri pilsonības saņemšanai kārtotāju latviešu valodas eksāmenu. Datu avots: PMLP statistikas dati. Naturalizācija.	Rādītājs: 59,1% Gads: 2013 Mērķa grupa: nepilsoņi, kuri pilsonības saņemšanai kārtotāju latviešu valodas eksāmenu. Datu avots: PMLP statistikas dati. Naturalizācija. ²⁴	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Gan bāzes, gan sasniegtā rezultatīvā rādītāja aprēķinu datu avots ir PMLP dati. Datu avots nodrošina datu un no tiem izrietošā rādītāja vērtību ticamību un salīdzināmību. Rādītāja vērtības aprēķina metode: nokārtoja latviešu valodas pārbaudi (n=850)/kārtotāja latviešu valodas pārbaudi (n=1438)
11. Radīti apstākļi visaptverošai imigrantu integrācijas politikai	11.1. Integrācijas programmu apguvē, t.sk. dažādu līmeņu valsts valodas apguves programmās, iesaistījušos cilvēku skaits (personas).	Rādītājs: 150 Gads: 2010 Mērķa grupa: Trešo valstu valstspiederīgie Datu avots: Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo (TVVP) fonda Daudzgaļu programmas projektu rezultāti (programmas gads nav precizēts), Kultūras ministrija.	Rādītājs: 4768 Gads: 2009-2013 Mērķa grupa: Trešo valstu valstspiederīgie Datu avots: Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo (TVVP) fonda 2007.-2012. gada Daudzgaļu programmas projektu rezultāti, Kultūras ministrija.	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams metodisku apsvērumu dēļ. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības noteikšanai ir izmantoti Eiropas TVVP fonda Daudzgaļu programmas projektu rezultāti. 2012. gada decembrī nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences” (eksperte E. Kļave) veica Eiropas TVVP fonda programmu novērtējumu par 2007.-2010. gada programmu projektiem. 2007.-2010. gada programmas tika īstenotas 2009.-2012. gadā. Attiecīgi 2010. gada dati (bāzes rādītāja vērtības dati) varētu būt par 2008. gada programmu. Ņemot vērā BISS novērtējuma rezultātus, 2008. gada programmas dati nesakrīt ar Pamatnostādņēs norādītā bāzes rādītāja vērtību (150). Atbilstoši BISS apkopotajiem datiem par 2008. gada programmu pilsoniskās aktivitātēs un valodas kursos 2010. gadā piedalījies 401 trešo valstu valstspiederīgais. 2007.-2010. gada programmās, saskaņā ar BISS aprēķiniem, pilsoniskās aktivitātēs un valodas kursos ir piedalījušies 1632 trešo valstu valstspiederīgie. 2011.-2012. gada programmās, kā arī ņemot vērā 2013. gada programmā plānoto sasniedzamo mērķa grupas skaitu, saskaņā ar

²⁴ Informācija par naturalizācijas gaitu līdz 30.05.2014. Pieejams: http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/statistika/Naturalizacija/naturalizācijas_gaita_līdz30.05.2014.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				KM ES fondu departamenta datiem, valodas un integrācijas kursos būs piedalījušies 3136 trešo valstu pilsoņi. Tātad kopumā laikā no 2009. līdz 2015. gadam pilsoniskās aktivitātēs, valodas un integrācijas kursos būs piedalījušies 4768 trešo valstu pilsoņi. <u>Rādītājs ir indikatīvs</u>, jo BISS un KM aprēķinu metodika var atšķirties. Precīzu dalībnieku uzskaiti ierobežo grūtības noteikt unikālo dalībnieku skaitu, kā arī pasākumu dalībnieku tiešu atbilstību mērķa grupai (fonda projektu aktivitātēs ir atļauts piedalīties arī noteiktam skaitam nepilsoņu, kas ne vienmēr ir identificējami projektu īstenotāju iesniegtajos dalībnieku sarakstos). Rādītājā sasniegtā vērtība ir summētais rādītājs par visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, kas piedalījušies Eiropas TVVP fonda programmās laikā no 2009.-2015. gadam.
	11.2. Aktīvi darbojošos imigrantu NVO un NVO, kas pārstāv viņu intereses, skaits (NVO skaits).	Rādītājs: 15 Gads: nav precizēts Datu avots: Kultūras ministrijas iekšējā datu bāze	Rādītājs: nav datu	Rādītājā sasniegtais nav novērtējams, jo ir neskaidri definēts rezultatīvais rādītājs, nepilnīga informācija par bāzes vērtību, nav datu, kas raksturo aktuālo (2014. gada) situāciju. <u>Rādītāja un datu avotu raksturojums</u> Rādītāja novērtēšanu ierobežo tā neskaidrais formulējums un bāzes vērtība. Saskaņā ar pamatnostādnēs norādīto informāciju bāzes rādītāja datu avots ir Kultūras ministrijas iekšējā datu bāze, nav precizēts bāzes rādītāja vērtības noteikšanas gads. Tāpat nav skaidrs, kuru no rādītāja daļām – aktīvi darbojošās imigrantu NVO vai NVO, kas pārstāv imigrantu intereses – raksturo bāzes rādītāja vērtība (15). Nav saprotams, kas tieši ir imigrantu NVO – imigrantu izveidotas NVO, NVO, kuru darbības mērķa grupa ir imigranti u.tml. Viens no alternatīvajiem rādītājiem, kas sniedz daļēju informāciju par 11.2. rezultatīvajā rādītājā sasniegto, ir NVO skaits, kuras ir iesaistītas Eiropas TVVP fonda 2013. gada programmas īstenošanā un sniedz pakalpojumus mērķa grupām, kas atbilst Pamatnostādnēs sniegtajam imigrantu mērķa grupas definējumam. Šāda mērījuma trūkums ir tas, ka tas neatspoguļo faktisko situāciju, jo ne visas NVO, kas strādā ar imigrantiem, piedalās Eiropas TVVP fonda 2013. gada programmas īstenošanā. Tāpēc pēc būtības šāda rādītāja izmantošana nav korekta, jo neatspoguļo rezultatīvā rādītāja faktisko vērtību.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				<u>Alternatīvais rādītājs:</u> 11 Gads: 2015 Mērķa grupa: NVO, kas īsteno Eiropas TVVP fonda 2013. gada programmas projektus, sniedz pakalpojumus imigrantiem. Datu avots: Kultūras ministrija, Eiropas TVVP fonda 2013. gada programmā noslēgto līgumu saraksts²⁵
12. Pieaugusi latviešu valodas prasme dažādās vecuma grupās un izglītības sistēmas līmeņos	12.1. Centralizētā valsts (latviešu valoda un literatūra) valodas eksāmena rezultāti 9.klasē pēc līmeņiem B, C, D.	Rādītājs: B līmenis - 12,93%; C līmenis – 38,65%; D līmenis – 27,34%. Gads: 2011. Mērķa grupa: Vispārizglītojošo izglītības iestāžu 9. klašu skolēni, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas. Datu avots: Valsts Izglītības satura centrs (VISC)²⁶. Koriģētā bāzes rezultatīvā rādītāja vērtības Kopējais procentuālais vērtējums un tam atbilstošais valsts valodas prasmes vērtējums (%): 5 – 29,9% = A1 – 4% 30 – 49,99 % = A2 – 14% 50 – 67,99% = B1 – 27%	Rādītājs (iekavās norādīts atbilstošais procentuālais vērtējums): B līmenis – 6,2% (65-79%); C līmenis – 33,1% (50-64%); D līmenis – 36,4% (36-49%). Gads: 2014. Mērķa grupa: vispārizglītojošo izglītības iestāžu 9. klašu skolēni, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas. Datu avots: aprēķini veikti, pamatojoties uz VISC datiem.²⁸ Koriģētais rādītājs: kopējais procentuālais vērtējums un tam atbilstošais valsts valodas prasmes vērtējums (%): 5 – 29,9% = A1 – 4% 30 – 49,99 % = A2 – 21% 50 – 67,99% = B1 – 36% 68 – 84,99% = B2 – 33% 85 – 94,99% = C1 – 6%	Rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams, ņemot vērā izmaiņas centralizētā valsts eksāmena latviešu valodā vērtēšanas metodikā. Rādītājs pieaug D līmenī, bet samazinās B un C līmenī (drīzāk neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītājs Pamatnostādņēs definēts neprecīzi. Bāzes rādītāja vērtība attiecas uz vispārizglītojošo skolu 9. klases skolēniem, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas, attiecīgi kārtojuši valsts valodas centralizēto eksāmenu. Tiešs bāzes rādītāja vērtības salīdzinājums ar aktuālo situāciju (rādītājā sasniegto) nav iespējams, ņemot vērā izmaiņas centralizētā valsts eksāmena latviešu valodā vērtēšanas metodikā. Kopš 2012./2013. māc. gada <u>centralizētajā eksāmenā izglītojamo mācību sasniegumus izsaka procentuālajā novērtējumā</u>. Izglītojamiem centralizētajā eksāmenā sertifikātā papildus norāda valsts valodas prasmes līmeni un pakāpi. Neraugoties uz šīm izmaiņām, VISC apkopotie dati ļauj noteikt procentuālajam vērtējumam atbilstošos novērtējuma līmeņus, kas, savukārt, ļauj salīdzināt bāzes rādītāju ar sasniegto rādītāju. Lai turpmāk varētu veikt rādītājā sasniegtās vērtības salīdzinājumu ar bāzes rādītāja vērtību, ir nepieciešama bāzes rādītāja un tā vērtību korekcija. Saskaņā ar VISC metodiskajā materiālā sniegtajiem norādījumiem par

²⁵ Skat.: <http://www.km.gov.lv/lv/es/finans/etvvif.html>

²⁶ Skat.: http://visc.gov.lv/eksameni/vispizgl/statistika/2011/dokumenti/ce_rezult_sadalijums_limenos.pdf

²⁸ Pieejami: <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/statistika/2014/>

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
		68 – 84,99% = B2 – 39% 85 – 94,99% = C1 – 13% 95 – 100% = C2 – 3% Gads: 2011. Mērķa grupa: vispārizglītojošo izglītības iestāžu 9. klašu skolēni, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas. Datu avots: aprēķini veikti, pamatojoties uz VISC datiem.²⁷	95 – 100% = C2 – 0,3% Gads: 2014. Mērķa grupa: vispārizglītojošo izglītības iestāžu 9. klašu skolēni, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas. Datu avots: aprēķini veikti, pamatojoties uz VISC datiem.²⁹	procentuālā vērtējuma vērtību atbilstību valsts valodas prasmes līmeņiem un pakāpēm³⁰, ir noteiktas koriģētā bāzes rādītāja vērtības sadalījumā pēc kopējā procentuālā vērtējuma un tam atbilstošajiem valsts valodas prasmju līmeņiem un pakāpēm. Attiecīgi arī sasniegtā rādītāja vērtības ir noteiktas sadalījumā pēc kopējā procentuālā vērtējuma un tam atbilstošajiem valsts valodas prasmes līmeņiem un pakāpēm. Rādītāja vērtējums: rādītājs pieaug valsts valodas prasmes līmeņos A2, B1, samazinās B2, C1, C2 (daļēji atbilst plānotajam). Turpmākiem novērtējumiem, ņemot vērā izmaiņas vērtēšanas sistēmā, ieteicams izmantot gan 9.klašu skolēnu sadalījumu pēc procentuālo vērtējumu grupām, lai varētu veikt rādītāju salīdzinājumu ar 12. klašu skolēniem; gan pēc valsts valodas prasmes līmeņiem un pakāpēm.
	12.2. Centralizētā valsts (latviešu valoda) valodas eksāmena rezultāti 12.klasē pēc līmeņiem (%): B, C, D. Koriģētais rezultatīvais rādītājs: Latviešu valodas eksāmena rezultāti 12.klasē: kopējais procentuālais vērtējums un tam atbilstošais novērtējuma	Rādītājs: B līmenis – 18,80%; C līmenis – 31,19%; D līmenis – 26,32%. Gads: 2011 Mērķa grupa: vispārizglītojošo izglītības iestāžu 12. klašu skolēni, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas. Datu avots: VISC dati³¹.	Rādītājs: B līmenis – 7,9 %; C līmenis – 22,0%; D līmenis – 33,8%. Gads: 2014 Mērķa grupa: vispārizglītojošo izglītības iestāžu 12. klašu skolēni, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas. Datu avots: aprēķini veikti, pamatojoties uz VISC datiem.³² Koriģētais rādītājs: kopējais procentuālais vērtējums un tam atbilstošais novērtējuma līmenis (%):	Rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams, ņemot vērā izmaiņas centralizētajā valsts eksāmenā latviešu valodā un tā vērtēšanas metodikā. Rādītājs pieaug D līmenī, bet samazinās B un C līmenī (drīzāk neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītājs Pamatnostādnēs definēts neprecīzi. Bāzes rādītāja vērtība attiecas uz vispārizglītojošo skolu 12. klases skolēniem, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas. Kopš 2012./2013. māc. gada ir vienots centralizētais eksāmens latviešu valodā 12.klasei, ko kārto izglītojamie, kas apgūst vidējo izglītību gan vispārējās, gan mazākumtautību izglītības programmās. Līdz ar to netiek noteikti valsts valodas prasmes līmeņi un pakāpes. Neraugoties uz izmaiņām, VISC apkopotie statistikas dati ļauj veikt aprēķinus par vispārizglītojošo skolu skolēniem, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas, kā arī noteikt procentuālajam vērtējumam atbilstošos novērtējuma līmeņus, kas, savukārt, ļauj

²⁷ Pieejami: <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/statistika/2011/>

²⁹ Pieejami: <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/statistika/2014/>

³⁰ Skat.: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/dokumenti/ce_paraugi/20140114_par_ce_9_lv2.pdf

³¹ Pieejami: <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/statistika/2011/>

³² Pieejami: <http://visc.gov.lv/vispizglitiba/eksameni/statistika/2014/>

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
	līmenis (%)		5 – 20% = F – 6,9% 21 - 35% = E – 27,0% 36 – 49% = D – 33,8% 50 - 64% = C – 22,0% 65 - 79% = B – 7,9% 80 - 100% = A – 2,4%	salīdzināt bāzes rādītāju ar sasniegto rādītāju. Lai turpmāk varētu veikt šī rādītāja novērtējumu, ir jāņem vērā izmaiņas vērtēšanas sistēmā un jānosaka vispārīgāko izglītības iestāžu 12. klašu skolēnu, kuri apgūst mazākumtautību izglītības programmas, īpatsvars katrā latviešu valodas eksāmena procentuālo vērtējumu grupā. Ieteicams arī salīdzinājums ar skolēniem, kas apgūst vispārējās izglītības programmas (latviešu valodā).
	12.3. Respondentu īpatsvars, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes (prot valodu labi un viduvēji).	Rādītājs: 75% Gads: 2009 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuru dzimtā valoda nav latviešu Datu avots: Latviešu valodas aģentūra. <i>Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte</i> , 2009. gads	Rādītājs: 77% Gads: 2014 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuru dzimtā valoda nav latviešu Datu avots: Latviešu valodas aģentūra. <i>Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte</i> . SIA „Excolo Latvia” pēc LVA pasūtījuma, 2014. Dati iegūti pēc pieprasījuma.	Rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams metodisko atšķirību dēļ. Rādītājs būtiski nav mainījies (jāņem vērā gan atšķirīgās metodikas datu ieguvē, gan tas, ka izmaiņas iekļaujas statistiskās kļūdas robežās un nav uzskatāmas par nozīmīgām). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Gan bāzes, gan sasniegtā rādītāja datu avots ir iedzīvotāju aptaujas dati, taču tajās atšķiras izmantotā valodas līmeņa pašvērtējuma. Tas, savukārt, ir ierobežojums tiešam datu salīdzinājumam. 2009. gada aptaujā, lūdzot respondentus novērtēt viņu latviešu valodas zināšanu līmeni, tika piedāvāta šāda vērtējumu skala: <i>protu labi, protu viduvēji, ir pamatzināšanas</i> . Bāzes rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes <i>protu labi</i> un <i>protu viduvēji</i> . 2014. gada aptaujā tika izmantota cita vērtējumu skala: <i>pamatprasme, viduvēji, labi, ļoti labi</i> . Sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanai summētas atbildes “labi”, „ļoti labi” un “viduvēji”. Sasniegtā rādītāja dati iegūti laikā no 2014. gada 10. augusta līdz 29. septembrim, izlases apjoms 1111 respondenti, tai skaitā, 701 respondenti, kuriem dzimtā valoda ir latviešu; 410 respondentu, kuriem dzimtā ir cita valoda. Iedzīvotāju vecums – 15 līdz 74 gadi.
13. Veicināta pašdarbības loma kultūrtelpas veidošanā un identitātes stiprināšanā, saglabājot pašdarbības māksliniecisko kolektīvu skaitu	13.1. Pašdarbības kolektīvu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (skaits).	Rādītājs: 1,7 Gads: 2011 Mērķa grupa: pašdarbības kolektīvi Datu avots: Kultūras ministrijas datu bāze “Latvijas digitālā kultūras karte”.	Rādītājs: 1,4 Gads: 2014 Mērķa grupa: pašdarbības (tautas mākslas) kolektīvi Datu avots: Latvijas Nacionālais kultūras centrs. <i>Dziesmu un deju svētku saglabāšanas un attīstības plāna 2014. – 2018.gadam uzdevumi un pasākumi</i> ,	Rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums.</u> Bāzes rādītāja vērtība aprēķināta izmantojot statistikas datus, kas pieejami KM datu bāzē “Latvijas digitālās kultūras karte”. Sasniegtā rādītāja vērtības aprēķins veikts, izmantojot CSP datus par iedzīvotāju skaitu 2014. gada sākumā (2 146 800) un KM datu bāzes “Latvijas digitālā kultūras karte” dati par tautas mākslas kolektīviem (n=96) (atsauce uz šo avotu norādīta pētnieku izmantotajā datu ieguves avotā; KM datu bāze

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
			<i>pamatojoties uz 2013.gada Dziesmu un deju svētku izvērtējumu. 4.lpp.³³</i>	“Latvijas digitālā kultūras karte” ir pieejama tikai autorizētiem lietotājiem).
14. Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā	14.1. Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā (skaits).	Rādītājs: 52 Gads: 2008 Mērķa grupa: mazākumtautību kolektīvi Datu avots: Kultūrizglītības un nemateriālā mantojuma centra dati	Rādītājs: 96 Gads: 2013 Mērķa grupa: mazākumtautību kolektīvi Datu avots: Latvijas Nacionālais kultūras centrs. <i>Dziesmu un deju svētku saglabāšanas un attīstības plāna 2014. – 2018.gadam uzdevumi un pasākumi, pamatojoties uz 2013.gada Dziesmu un deju svētku izvērtējumu. 4.lpp.³⁴</i>	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja un sasniegtā rādītāja vērtības noteiktas, izmantojot statistiskos datus, kas nodrošina to ticamību un salīdzināmību. Rezultatīvā rādītāja atbilstība politikas rezultātam izvērtēta 2. daļā “Situācijas analīze”.
15. Stiprināta Eiropas dimensija Latvijas kultūrtelpā, līdzdarbojoties Eiropas kultūras tīklos un norisēs	15.1. Atbalstīti projekti ES programmu „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem” ietvaros (skaits).	Rādītājs: 22 Gads: 2010 Datu avots: Kultūras ministrijas dati	Rādītājs: 25 (ES programma “Kultūra” 10 projekti; “Eiropa pilsoņiem” 15 projekti) Gads: 2013 Datu avots: Kultūras ministrijas dati	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Gan bāzes, gan sasniegtā rezultatīvā rādītāja datu avots ir Kultūras ministrijas kā ES programmu “Kultūra” un “Eiropa pilsoņiem” administrētajās apkopotie dati. Datu avots nodrošina rādītāja vērtību ticamību un salīdzināmību. Politikas rezultātam atbilstošā rezultatīvā rādītāja saturisku vērtējumu skat. 2.daļā “Situācijas analīze”.
16. Izveidota atbalsta sistēma latviskās identitātes saglabāšanai un latviešu valodas apguvei	16.1. Latviešu „nedēļas nogales (svētdienas) skolu” skaits ārpus Latvijas (skaits)	Rādītājs: 30 Gads: 2010 Mērķa grupa: nedēļas nogales (svētdienas) skolas Datu avots: Latviešu valodas aģentūras (LVA) dati	Rādītājs: 100 Gads: 2014 Mērķa grupa: nedēļas nogales (svētdienas) skolas Datu avots: Rīcības plāns “Par sadarbību ar Latvijas diasporu 2015.-2017. gadam”	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs būtiski pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Datu avots rādītāja noteikšanai ir IZM un LVA apkopotie dati. Sasniegtā rādītāja vērtējumam izmantots sekundārais datu avots – politikas plānošanas dokuments.

³³ Pieejams: http://www.lnkc.gov.lv/Uploads/2014/10/03/1412341941_062.pdf

³⁴ Pieejams: http://www.lnkc.gov.lv/Uploads/2014/10/03/1412341941_062.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
			(izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 17.07.2014.), Ārlietu ministrija, 2014, 15.lpp. ³⁵	
	16.2. Ārvalstīs dzimušo bērnu skaits, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība (skaits).	Rādītājs: 2326 Gads: 2010 Mērķa grupa: ārvalstīs dzimušie bērni, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība Datu avots: PMLP dati	Rādītājs: 5154 Gads: 2014 Mērķa grupa: ārvalstīs dzimušie bērni, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība Datu avots: PMLP dati (pēc pieprasījuma).	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Gan bāzes, gan sasniegtā rezultatīvā rādītāja datu avots ir PMLP dati. Datu avots nodrošina datu un no tiem izrietošā rādītāja vērtību ticamību un salīdzināmību. Rādītāja dinamika: 2012. gads – 4125, 2013. gads – 4438, 2014. gads – 5154.
17. Pieaugusi mazākumtautību dalība ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās	17.1. Cittautiešu respondentu īpatsvars, kas atzīmē LR Proklamēšanas dienu.	Rādītājs: 46% Gads: 2008 Rādītāja mērķa grupa: cittautieši Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 75 gadiem (N=1001) Datu avots: B. Zepa. (zin. red.) (2008) <i>Mēs. Svētki. Valsts. Valsts svētku svinēšanas socioloģiskā izpēte</i> . Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 71. lpp.	Rādītājs: 53% Gads: 2012 Rādītāja mērķa grupa: cittautieši Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1003) Datu avots: Kaprāns, M., Procevska, O. (2013). <i>Latvijas sociālās atmiņas monitorings, 2012/2013</i> . ³⁶	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes un sasniegtā rezultatīvā rādītāja datu avots ir socioloģiskie pētījumi. Datu ieguves metode – kvantitatīva Latvijas iedzīvotāju kopumu reprezentējoša aptauja. Galvenās atšķirības datu avotos ir mērķa grupas vecums. Bāzes rādītāja gadījumā aptaujas mērķa grupa ir vecumā no 15 līdz 75 gadiem, savukārt sasniegtā rādītāja gadījumā – no 18 līdz 74 gadiem. Lai abu rādītāju vērtības būtu pilnībā salīdzināmas, vēlams pēc iespējas izmantot tādu aptauju datus, kuros ir aptaujāti iedzīvotāji identiskā vecuma segmentā. Ļoti svarīgi, ka abos pētījumos ir ievērota vienota pieeja datu analīzē pēc tautības pazīmes, nosakot divas grupas – latvieši un citas tautības pārstāvji. Abās aptaujās izmantotie jautājumu formulējumi, kaut arī nav identiski, tomēr ļauj veikt datu un attiecīgi arī rezultatīvā rādītāju vērtību izmaiņu salīdzinājumu. 2008. gada aptaujas jautājums: <i>Kādus svētkus Jūs un Jūsu ģimene parasti atzīmē: gan mājās, gan apmeklējot dažādus pasākumus?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti): <i>atzīmē mājās kopā ar ģimeni vai draugiem, atzīmē, apmeklējot dažādus publiskus pasākumus (koncertus, salūtu, baznīcu</i>

³⁵ Skat.: http://www.mfa.gov.lv/data/file/AMPlans_150714_Diaspora.662.pdf

³⁶ Pieejams: http://www.regard-est.com/home/breve_contenu.php?id=1431

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
				<i>utt.), neatzīmē vispār.</i> Jāuzsver, ka respondenti varēja izvēlēties vairākas atbildes. Aprēķinot to iedzīvotāju īpatsvaru, kas atzīmē 18. novembri, tika veidots atsevišķs mainīgais, tas nozīmē, ka bāzes rādītāja vērtība - 46% - atspoguļo tos, kuri jebkādā veidā svinējuši šos valsts svētkus. 2012. gada aptaujas jautājums: <i>Vai pēdējo divu gadu laikā Jūs esat atzīmējuši šādus notikumus? Latvijas Republikas proklamēšanas dienu 18.novembrī?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti): <i>esmu atzīmējis tikai ģimenes vai draugu lokā, esmu apmeklējis publiskus pasākumus, esmu atzīmējis abos veidos, vispār neesmu atzīmējis.</i> Iespējams sniegt vienu atbildi. Sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanai ir summētas visas pozitīvās atbildes (proti, tie, kas jebkādā veidā atzīmē šos valsts svētkus). Izmantotā datu avota trūkums ir aptaujas veikšanas laiks (2012. gada novembris-decembris), kas ļauj analizēt rezultatīvā rādītāja dinamiku, bet neatspoguļo aktuālo situāciju. Aktuālās situācijas raksturojumam iespējams izmantot alternatīvu datu avotu, taču tas nesniedz tieši salīdzināmus datus. Jautājums par iedzīvotāju paradumu svinēt 18. novembri regulāri tiek iekļauts DNB Latvijas barometra aptaujās. Aptaujas mērķa grupa ir Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem. Izmantotā metodika gan ir būtiski atšķirīga no bāzes rādītāja vērtības noteikšanā izmantotās metodikas. Pirmkārt, atšķirīgi ir formulēti aptaujas jautājums: <i>Sakiet, lūdzu, vai Jūs svinat Latvijas Republikas proklamēšanas dienu 18. novembrī, un ja svinat, tad kā?</i> Otrkārt, atšķiras piedāvātie atbilžu varianti – aptaujā tika piedāvāti pieci dažādi svētku svinēšanas veidi (mājās, publiskos pasākumos, darba vietā vai izglītības iestādē, sekošana līdzī svētku svinēšanas informācijai medijos u.c.). Treškārt, uz jautājumu iespējams sniegt vairākas atbildes, nevis vienu. Datu aprēķinos gan ir iespējams noteikt, cik liels iedzīvotāju īpatsvars svin vai nesvin valsts svētkus, t.sk. sadalījumā pēc tautības – latvieši un citi. Taču publiski pieejamajā rezultātu ziņojumā ir atspoguļoti dati pēc sarunvalodas ģimenē – latviešu vai krievu. Ņemot vērā metodiskos ierobežojumus un publiski pieejamos datus, iespējams indikatīvi noteikt to krieviski runājošo iedzīvotāju īpatsvaru, kas svin valsts svētkus. Proti, 36% respondentu, kuri mājās sarunājas krievu valodā, ir norādījuši, ka nesvin 18. novembri, 2% ir snieguši atbildi „grūti pateikt”. Tas nozīmē, ka 62% ir snieguši vismaz vienu no pozitīvajām atbildēm, kas raksturo dažādus šo svētku svinēšanas veidus.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
				<u>Alternatīvais rādītājs</u> Rādītājs: 62% Gads: 2014. Rādītāja mērķa grupa: krieviski runājošie Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1004) Datu avots: DNB Latvijas barometrs Nr. 74. Asociācijas par Latviju. 2014. gada novembris.³⁷
18. Uzlabojusies jauniešu izpratne par demokrātiju un līdzdalības prasmes	18.1. Palielinās jauniešu īpatsvars, kuri nepieciešamo informāciju par savām tiesībām, pienākumiem, atbildību un iespējām iegūst no izglītības iestādes.	Rādītājs: 20% Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (nav precizēts jauniešu vecuma grupas segments) Datu avots: Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam, 70.lpp.³⁸	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 51 % Gads: 2013 Mērķa grupa: pusaudži un jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem (N=1033). Datu avots: IZM monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti (aptaujas veicējs: SIA „Excolo Latvia”)³⁹	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams atšķirīgās metodikas dēļ. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības pamatā ir 2008. gadā veikta Latvijas iedzīvotāju aptauja. Datu avotā - Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam, 70.lpp. – nav norādīts mērķa grupas (jauniešu) vecuma segments, kas apgrūtina datu salīdzināšanas iespējas. Bāzes rādītājs definēts atbilstoši tam, kā tas ir definēts Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2009.-2018.gadam. 2008.gada aptaujas anketā jautājums formulēts šādi: <i>No kādiem avotiem Jūs pārsvarā saņemat informāciju par dažādiem projektiem, jauniešu iespējām, jaunatnes politiku valstī?</i> Atbilžu variantu „skola” atzīmējuši 20,8%. Mērījumi par jauniešu informācijas iegūšanas avotiem par savām tiesībām, pienākumiem, atbildību un iespējām tiek veikti Jaunatnes likuma definētās vecuma grupas 13 līdz 25 gadi ietvaros. Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtījuma 2010., 2011., 2012., 2013. gadā ir veikts ikgadējais monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti. No 2011. gada jauniešu aptaujās ir izmantota vienota metodika jautājumā par informācijas ieguves avotiem. Līdz ar to šis datu avots sniedz salīdzināmus datus rādītāju novērtējumam dinamikā. Jautājuma formulējums: <i>Kur Tev būtu visērtāk saņemt informāciju par dažādiem projektiem, jauniešu iespējām, jaunatnes politiku valstī?</i>

³⁷ Pieejams: https://www.dnb.lv/sites/default/files/dnb_latvian_barometer/documents/2012/dnb-latvijas-barometrs-petijums-nr74.pdf

³⁸ Pieejams: http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Youth/Latvia/Latvia_Jaunatnes_politikas_pamatnostadnes.pdf

³⁹ SIA „Excolo Latvia” (2013). Jauniešu dzīves kvalitāte, iesaistīšanās brīvprātīgajā darbā, jaunatnes organizāciju darbībā, piekļuve jauniešiem aktuālai informācijai rezultātiem. Pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/jaunatne/2013/IZM_Monitorings_2013.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
				Vairāku atbilžu jautājums. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avotu raksturojums</u> Alternatīvā rādītāja datu avots: IZM 2013. gada monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti. Mērķa grupa – jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem. Jautājums aptaujā: <i>Kur Tev būtu visērtāk saņemt informāciju par dažādiem projektiem, jauniešu iespējām, jaunatnes politiku valstī?</i> Saskaņā ar aptaujas rezultātiem atbildi „skolā” atzīmējuši 51% respondentu. Galvenie alternatīvā sasniegtā rādītāja ierobežojumi, salīdzinājumā ar bāzes rādītāju, ir atšķirīgi formulēts jautājums. Bāzes rādītāja vērtība ir noteikta, balstoties uz jautājumu nevis par vēlamajiem, bet par faktiskajiem informācijas ieguves avotiem. Rādītāja izmaiņas dinamika: 2011.gadā – 46%, 2012. gadā – 39%. Turpmākiem mērījumiem ieteicams izmantot IZM monitoringa par jauniešu dzīves kvalitāti datus. Monitoringu plānots veikt vienu reizi divos gados nacionālā līmenī, vienu reizi divos gados reģionālā griezumā. 2014. gadā monitorings tika veikts pašvaldību līmenī, taču IZM secinājums – pašvaldībām nav kapacitātes kvalitatīvi veikt šāda veida monitoringa pētījumus.⁴⁰
	18.2. Mazākumtautību izglītības programmas apgūstošo skolēnu īpatsvars, kas uzskata, ka ir svarīgi iesaistīties politiskās un sabiedriskās aktivitātēs, aizstāvēt savas intereses un viedokļus.	Rādītājs: 27% Gads: 2010 Mērķa grupa: mazākumtautību skolēni (N=514) Datu avots: Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas, Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 2010, 16.lpp.	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: - jaunieši ar citu dzimto valodu, kas iesaistījušies sabiedriskās un sociālās aktivitātēs – 51%; - jaunieši ar citu dzimto valodu, kas iesaistījušies politiskās aktivitātēs – 29% Gads: 2013 Mērķa grupa: pusaudži un	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams atšķirīgās bāzes un sasniegtā rādītāja novērtējuma metodikas dēļ. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Tieši salīdzināmi dati bāzes un sasniegtā rādītāja novērtēšanai nav pieejami. Bāzes rādītāja vērtība attiecas uz mērķa grupu vecumā 15 līdz 19 gadi (vidējais vecums – 17 gadi). Jautājuma formulējums aptaujā paredzēja noskaidrot jauniešu viedokli, cik svarīgi, viņuprāt, ir iesaistīties politiskās un sabiedriskās aktivitātēs, aizstāvēt savas intereses un viedokļus. 27% mazākumtautību skolēnu uzskata, ka tas ir “ļoti svarīgi”, 57% – “diezgan svarīgi”. Bāzes rādītājs mēra jauniešu attieksmi, nevis rīcību.

⁴⁰ Elektroniskā saziņa 05.03.2015. ar IZM Politikas iniciatīvu un attīstības departamenta direktora vietnieci jaunatnes jomā Sandu Brūnu.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
			jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem (N=1033). Datu avots: IZM monitorings par jauniešu dzīves kvalitāti (aptaujas veicējs: SIA „Excolo Latvia”)	Rādītājā sasniegto iespējams analizēt, izmantojot citus šo rādītāju pēc būtības raksturojošus datus. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avota raksturojums</u> Alternatīvā sasniegtā rādītāja vērtība ir noteikta, balstoties uz IZM 2013. gada monitoringa par jauniešu dzīves kvalitāti datiem. Monitoringa mērķa grupas vecums atbilst Jaunatnes likumā definētajai vecuma grupai – 13 līdz 25 gadi. Datu analīzē ir izmantots sadalījums pēc dzimtās valodas – latviešu vai cita valoda. Jauniešu aptaujā jautājums formulēts atsevišķi par respondentu līdzdalību sabiedriskās, sociālās aktivitātēs (dalība nevalstiskajās organizācijās, vides sakopšana, talkas, brīvprātīgais darbs ar cilvēkiem vai dzīvniekiem, labdarības pasākumi u.c.) un politiskās aktivitātēs (diskusijas par politiku, vēlēšanas, dalība partiju darbībā), tāpēc alternatīvā rādītāja gadījumā ir sniegtas divas vērtības, kuras liecina par būtiski atšķirīgu jauniešu iesaistīšanās līmeni viena un otra veida aktivitātēs. Jautājuma formulējums aptaujā: <i>Cik bieži Tu pēdējā gada laikā esi iesaistījies/-usies šādās aktivitātēs: sabiedriskās un sociālās aktivitātēs, politiskās aktivitātēs?</i> Kopumā respondentiem jāsniedz sava atbilde par pieciem dažādiem aktivitāšu veidiem. Ļoti būtiska sasniegtā rādītāja atšķirība no bāzes rādītāja ir tā, ka tas mēra jauniešu rīcību, nevis attieksmi, kas izskaidro salīdzinoši zemākās sasniegtā rādītāja vērtības, ja bāzes rādītāja gadījumā tā vērtības noteikšanai tiktu summētas abas pozitīvās atbildes – “ļoti svarīgi” un “diezgan svarīgi” (84%).
19. Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās	19.1. Emocionālā piederības sajūta Latvijai atkarībā no tautības	Rādītājs: 82,8% latvieši; 71,9% krievi Gads: 2010 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1004) Datu avots: B.Zepa, <i>Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā</i> . LU, 2011.gada 20.aprīlī. 22.lpp.	Rādītājs: 84,4% latvieši, 68,8% krievi Gads: 2013 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1002) Datu avots: Socioloģisko pētījumu institūts. <i>Latvijas iedzīvotāju aptauja „Ģimene un mainošas dzimumu lomas” un „Nacionālā identitāte”</i> . Nepublicēti dati.	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs būtiski nemainās (nav iespējams tā novērtējums atbilstoši plānotajam, ņemot vērā, ka koriģētās bāzes rādītāja vērtības pārsniedz plānotās vērtības 2014., 2018.gadā). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtība ir noteikta, balstoties uz 2010. gada Latvijas iedzīvotāju aptaujas datiem, kas tika veikta Valsts programmas „Nacionālā identitāte” ietvaros. Jautājuma formulējums aptaujā: <i>Cik cieši Jūs jūtaties saistīts ar Latviju?</i> Bāzes rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes „ļoti cieši” un „cieši”. Bāzes rādītāja vērtība ir precizēta atbilstoši norādītajam datu avotam. Sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanai ir izmantoti 2013. gada Latvijas

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultātos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				iedzīvotāju aptaujas datiem, kas tika veikta Valsts programmas „Nacionālā identitāte” ietvaros. Jautājuma formulējums aptaujā: <i>Cik cieši Jūs jūtaties saistīts ar Latviju?</i> Bāzes rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes „ļoti cieši” un „cieši”. Aprēķini veikti pēc pieprasījuma. Tā kā abās aptaujās ir izmantota vienota metodika bāzes un sasniegtā rādītāja vērtības ir tieši salīdzināmas.
	19.2. Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ziedojuši drēbes, mēbeles, pārtiku u.c. labdarības organizācijām	Rādītājs: 17% Gads: 2011 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem Datu avots: <i>Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja.</i> Latvijas fakti, 11.lpp. ⁴¹	Rādītājs: 9,3% Gads: 2013 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem (N=1003) Datu avots: Latvijas pilsoniskā alianse (2014) <i>Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2013.</i> 37.lpp. (Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja. 2013.) ⁴²	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams bāzes rādītāja noteikšanā izmantotas metodikas neskaidrības dēļ. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības datu avots Pamatnostādnēs ir norādīts neprecīzi. Zemsvērtas atsaucē norādīts “Turpat”, 11.lpp., kas attiecas uz iepriekšējā bāzes rādītāja vērtības datu avotu - B.Zepa, <i>Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā.</i> LU, 2011.gada 20.aprīlī. Taču šajā avotā nav aplūkota nedz 19.2. bāzes rādītāja tēma, nedz sniegta jebkāda iespējamā šīs rādītāja vērtība vai norāde uz datu avotu. Veicot datu avotu izpēti, tika identificēts bāzes rādītāja datu avots – Sabiedrības integrācijas fonda pasūtīts pētījums <i>Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja.</i> Latvijas fakti. Aptaujā izmantotā metodika pilnībā atbilst 2013. gada aptaujā izmantotajai metodikai, kas attiecīgi nodrošina bāzes un sasniegtā rādītāja salīdzināšanas iespējas. Jautājums 2011., 2013. gada aptaujā: <i>Kurās no pilsoniskajām/sabiedriskajām aktivitātēm esat piedalījies/-usies pēdējo trīs gadu laikā? Pārskatā par NVO sektoru Latvijā 2013</i> tā autori ir salīdzinājuši 2011. un 2013. gada aptauju rezultātus.. Sasniegtā rādītāja vērtība atspoguļo to respondentu īpatsvaru, kas pēdējo trīs gadu laikā ir ziedojuši drēbes, mēbeles, pārtiku u.c. labdarības organizācijām. Jautājuma formulējums pilnībā atbilst 19.2. rezultatīvajā rādītāja formulējumam.
	19.3. Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ziedojuši drēbes, mēbeles, pārtiku u.c. labdarības organizācijām	Rādītājs: 10,2% Gads: 2011 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem	Rādītājs: 2,9% veikuši brīvprātīgo darbu; 23,1% piedalījušies talkās	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji bāzes rādītāja noteikšanā izmantotas metodikas neskaidrības dēļ. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam), ja ņem vērā dalību

⁴¹ Pieejams: http://www.sif.gov.lv/files/pics/Atbalsttie_projekti/EEZ_Norv_fin_instr/LATVIJAS-FAKTI-Zinojums_lv_27.04.2011.pdf

⁴² Pieejams: http://providus.lv/article_files/2718/original/Petijums_Parskats_par_NVO_sektoru_LV_2013-1.pdf?1415008066

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
	laikā veikuši brīvprātīgo darbu	iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 74 gadiem Datu avots: <i>Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja</i> . Latvijas fakti, 11.lpp. ⁴³	Gads: 2013 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem (N=1003) Datu avots: Latvijas pilsoniskā alianse (2014) <i>Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2013</i> . 37.lpp. (Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja. 2013.) ⁴⁴ Alternatīvais rādītājs: 28,3% Gads: 2013 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1001) Datu avots: Latvija. Pārskats par tautas attīstību 2012./2013. Ilgtspējīga nācija, galv.red. Baiba Bela (2013), Rīga: LU SPPI, 106.lpp.	talkās. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības datu avots Pamatnostādņēs ir norādīts neprecīzi. Zemsvērtas atsaucē norādīts “Turpat”, 11.lpp., kas attiecas uz iepriekšējā bāzes rādītāja vērtības datu avotu - B.Zepa, <i>Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā</i> . LU, 2011.gada 20.aprīlī. Taču šajā avotā nav aplūkota nedz 19.3. bāzes rādītāja tēma, nedz sniegta jebkāda iespējamā šīs rādītāja vērtība vai norāde uz datu avotu. Veicot datu avotu izpēti, tika identificēts bāzes rādītāja datu avots – Sabiedrības integrācijas fonda pasūtīts pētījums <i>Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja</i> . Latvijas fakti. Aptaujā izmantotā metodika pilnībā atbilst 2013. gada aptaujā izmantotajai metodikai, kas attiecīgi nodrošina bāzes un sasniegtā rādītāja salīdzināšanas iespējas. Jautājums 2011., 2013. gada aptaujā: <i>Kurās no pilsoniskajām/sabiedriskajām aktivitātēm esat piedalījies/-usies pēdējo trīs gadu laikā?</i> Sasniegtā rādītāja vērtība atspoguļo to respondentu īpatsvaru, kas pēdējo trīs gadu laikā ir iesaistījušies brīvprātīgajā darbā un piedalījušies talkās. Jautājuma formulējums pilnībā atbilst 19.3. rezultatīvā rādītāja formulējumam. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avota raksturojums</u> Ņemot vērā Latvijas pilsoniskās alianses sagatavotajā <i>Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2013</i> , uz iedzīvotāju aptaujas datiem balstīto ļoti mazo iedzīvotāju īpatsvaru, kas veikuši brīvprātīgo darbu, tika veikta papildus datu avotu apzināšana un pārbaude. Saskaņā ar citu 2013. gadā veiktu Latvijas iedzīvotāju aptauju (TAP, 2013), pēdējo divu gadu laikā brīvprātīgo darbu ir veikuši 28,3%. Jautājums aptaujā: <i>Vai Jūs pēdējo divu gadu laikā esat darījis kaut ko no minētā?</i> Rādītāja vērtība noteikta, balstoties uz atbildējušo skaitu „veicis brīvprātīgo darbu”. Atšķirība starp pamata datu avotu un alternatīvo datu avotu ir tā, ka pamata datu avotā (Latvijas pilsoniskās alianses aptaujā) atbilžu varianti „piedalījies talkās” un „iesaistījies brīvprātīgajā darbā” bija nošķirti;

⁴³ Pieejams: http://www.sif.gov.lv/files/pics/Atbalsttie_projekti/EEZ_Norv_fin_instr/LATVIJAS-FAKTI-Zinojums_lv_27.04.2011.pdf

⁴⁴ Pieejams: http://providus.lv/article_files/2718/original/Petijums_Parskats_par_NVO_sektoru_LV_2013-1.pdf?1415008066

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultātos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				savukārt alternatīvā datu avota aptaujā (TAP, 2013) bija tikai viens ar brīvprātīgo darbu saistīts atbilde variants „veicis brīvprātīgo darbu”, kas pēc būtības iever arī dalību talkās, kas pēdējos gados Latvijā ir kļuvusi populāra iedzīvotāju aktivitāte.
20. Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā	20.1. Publiskās pārvaldes darbinieku īpatsvars, kas uzskata, ka valsts iestādēm jātiecas piesaistīt darbiniekus no mazākumtautību vidus	Rādītājs: 49% Gads: 2011 Mērķa grupa: darbinieki publiskās pārvaldes iestādēs (N=221) Datu avots: M.Golubeva, I.Kažoka, O.Rastrigina, <i>Dažādības vadība publiskajā sektorā: attīstīto valstu pieredze un Latvijas situācijas novērtējums</i> . Rīga, 2011, 22.lpp.	Rādītājs: nav datu	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja mērījumam ir izmantots <u>pilotpētījums</u> trīs valsts aģentūrās un vienā Rīgas pašvaldības departamentā, kurā aptaujāts 221 darbinieks. Pilotpētījumā iegūtie dati nekādā ziņā nav attiecināmi uz Latvijas publiskās pārvaldes darbiniekiem. Noteiktais rezultatīvais rādītājs nesniedz informāciju (datus), balstoties uz kuru iespējams novērtēt atbilstošo politikas rezultātu. Sasniegtā rādītāja mērījumam nav pieejami dati, kas raksturo publiskās pārvaldes darbinieku viedokli par mazākumtautību piesaisti darbam valsts pārvaldē. Vienlaikus jānorāda, ka 20. politikas rezultāta mērījumam ir izmantojami statistikas dati par nodarbināto mazākumtautību pārstāvju īpatsvaru publiskajā sektorā (skat. 4. politikas rezultātu un 4.1. rezultatīvo rādītāju).
21. Nodrošinātas iespējas Latvijas mazākumtautībām saglabāt viņu etnisko identitāti	21.1. Aktīvi darbojošos mazākumtautību kultūras biedrību skaits (skaits)	Rādītājs: 55 Gads: 2011 Datu avots: Kultūras ministrijas dati	Rādītājs: nav datu	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Kultūras ministrijas rīcībā, kas ir bāzes rādītāja datu avots, nav aktuālo datu ar situāciju 2014. gadā. Pamatnostādnēs nav precizēts, kādi tieši dati ir izmantoti bāzes rādītāja vērtības noteikšanai. Lai iegūtu datus par mazākumtautību kultūras biedrībām, 2015. gadā tiks veikts speciāls pētījums (KM pasūtījumā).
22. Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas	22.1. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ar diskrimināciju saskārušies personīgi	Rādītājs: 15% Gads: 2009 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1012) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 317</i> .	Rādītājs: 18% Gads: 2012 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1024) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 393</i> .	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes un sasniegtā rādītāja datu avots ir Eiropas Komisijas finansētu <i>Eurobarometer</i> iedzīvotāju aptauju dati. Abu rādītāju vērtību noteikšanā

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
un iecietības jautājumiem		<i>Discrimination in the EU in 2009</i> , p.23 ⁴⁵	<i>Discrimination in the EU in 2012</i> , p.64. ⁴⁶	izmantotie dati ir ticami un salīdzināmi. Jaunāku <i>Eurobarometer</i> datu, kas sniegtu salīdzināmus datus par šo jautājumu, nav.
	22.2. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir bijuši liecinieki diskriminācijas gadījumam	Rādītājs: 23% Gads: 2009 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1012) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 317. Discrimination in the EU in 2009</i> , p.27 ⁴⁷	Rādītājs: 44% Gads: 2012 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1024) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012</i> , p.67. ⁴⁸	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības gads Pamatnostādnēs ir norādīts kļūdaini – datu avotam atbilstošais ir 2009. gads, nevis 2010. gads. Bāzes un sasniegtā rādītāja datu avots ir Eiropas Komisijas finansētu <i>Eurobarometer</i> iedzīvotāju aptauju dati. Abu rādītāju vērtību noteikšanā izmantotie dati ir ticami un salīdzināmi. Jaunāku <i>Eurobarometer</i> datu, kas sniegtu salīdzināmus datus par šo jautājumu, nav.
	22.3. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas zina savas tiesības diskriminācijas gadījumā (%)	Rādītājs: 24% Gads: 2009 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1012) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 317. Discrimination in the EU in 2009</i> , p.27 ⁴⁹	Rādītājs: 25% Gads: 2012 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1024) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012</i> , p.73. ⁵⁰	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs ir stabils (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes un sasniegtā rādītāja datu avots ir Eiropas Komisijas finansētu <i>Eurobarometer</i> iedzīvotāju aptauju dati. Abu rādītāju vērtību noteikšanā izmantotie dati ir ticami un salīdzināmi. Jaunāku <i>Eurobarometer</i> datu, kas sniegtu salīdzināmus datus par šo jautājumu, nav.
	22.4. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas atzīst, ka jūtas nekomfortabli, dzīvojot kaimiņos	Rādītājs: 59% Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1004) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 296</i> .	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 26% Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas nejūtas komfortabli par to,	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības datu avots ir Eiropas Komisijas finansētās iedzīvotāju aptaujas <i>Special Eurobarometer</i> dati. Sasniegtā rādītāja novērtēšanai identisku datu nav, tāpēc situācijas novērtējumam

⁴⁵ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_317_en.pdf

⁴⁶ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

⁴⁷ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_317_en.pdf

⁴⁸ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

⁴⁹ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_317_en.pdf

⁵⁰ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
	ar romu tautības pārstāvjiem	<i>Discrimination in the EU in 2008</i> , p.121 ⁵¹	ka viņu bērnu klases biedri ir romi. Gads: 2012 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1024) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012</i> , p. 223 ⁵²	nepieciešams izmantot alternatīvu rādītāju. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avota raksturojums</u> Alternatīvais rādītājs, kas saturiski vistuvāk atbilst bāzes rādītājam, ir “Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas nejūtas komfortabli par to, ka viņu bērnu klases biedri ir romi”. Sasniegtā rādītāja datu avots ir Eiropas Komisijas finansētās iedzīvotāju aptaujas <i>Special Eurobarometer</i> dati. Jaunāku <i>Eurobarometer</i> datu, kas sniegtu salīdzināmus datus par šo jautājumu, nav.
	22.5. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka romiem ir mazas iespējas tikt pieņemtiem darbā.	Rādītājs: 27% Gads: 2006 Mērķa grupa: Darba ņēmēji (N=10 177) Sekundārais datu avots: <i>Nacionālo minoritāšu konvencija – diskriminācijas novēršana un identitātes saglabāšana Latvijā</i> . Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2007, 21.lpp.	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 64% Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka romi ir diskriminācijas riskam pakļauta grupa. Gads: 2012 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (N=1024) Datu avots: <i>Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012</i> , p. 224 ⁵³	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja oriģinālais datu avots ir pētījuma „ <i>Latvijas un tās reģionu specifiskās problēmas</i> ” (2006) ⁵⁴ ievaros, ko īstenoja Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Daugavpils universitātes, Rīgas Stradiņa universitātes, Ventspils augstskolas, Vidzemes augstskolas pētnieki. Pētījuma dati iegūti 2006. gadā, attiecīgi ir koriģēti bāzes rādītāja vērtības gads (Pamatnostādņēs norādīts sekundārā datu avota gads). Sasniegtā rādītāja novērtēšanai identisku datu nav, tāpēc situācijas novērtējumam nepieciešams izmantot alternatīvu rādītāju. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avota raksturojums</u> Alternatīvais rādītājs, kas saturiski vistuvāk atbilst bāzes rādītājam, ir “Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka romi ir diskriminācijas riskam pakļauta grupa”. Sasniegtā rādītāja datu avots ir Eiropas Komisijas finansētās iedzīvotāju aptaujas <i>Special Eurobarometer</i> dati. Jaunāku <i>Eurobarometer</i> datu, kas sniegtu salīdzināmus datus par šo jautājumu, nav. Būtiska atšķirība ir arī bāzes un sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanā izmantoto aptauju mērķa grupa. Bāzes rādītāja gadījumā tie ir darba ņēmēji (strādājošie Latvijas iedzīvotāji), sasniegtā rādītāja gadījumā – Latvijas iedzīvotāji kopumā.

⁵¹ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_296_en.pdf

⁵² Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

⁵³ Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

⁵⁴ Pieejams: http://www.va.lv/sites/default/files/regiona_darba_tirgus.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
23. Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārizglītojošās skolās	23.1. Romu tautības skolēnu īpatsvars, kas pamet mācības vispārizglītojošajās skolās līdzekļu trūkuma dēļ	Rādītājs: 39% Gads: 2011 Mērķa grupa: romu tautības skolēni Datu avots: <i>Romu tiesības uz izglītību: īstenošanas situācija Latvijā</i> . Rīga: IIC, 2011, 30.lpp. ⁵⁵	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 15,9% Romu tautības skolēniem, kas pamet mācības vispārizglītojošajās skolās Gads: 2013 Mērķa grupa: romu tautības skolēni Datu avots: IZM statistikas dati (pēc pieprasījuma)	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams metodisko atšķirību dēļ. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtība ir noteikta, balstoties uz Izglītības iniciatīvu centra 2011. gadā veiktā pētījuma par romu tiesībām uz izglītību datiem. Pētījumā izmantotā metodika liedz Pamatnostādnēs norādīto rādītāja vērtību attiecināt uz romu tautības skolēnu kopumu vispārizglītojošās skolās Latvijā (dati nav reprezentatīvi). Saskaņā ar pētījuma aprakstā sniegto informāciju un rezultātu analīzi, secināms, ka mērķa grupas lielums, kas sniedzis atbildes par skolas pamešanas iemesliem, ir 46 romu pieaugušie (skolas vecuma bērnu vecāki). Līdz ar to bāzes rādītāja vērtība (39%) nav reprezentatīva un attiecas tikai uz aptaujas dalībniekiem. Tā kā laika posmā līdz 2014. gadam nav veikts neviens pētījums, kurā ar kvantitatīvo metožu palīdzību tiktu noskaidroti romu skolēnu mācību pārtraukšanas iemesli, rādītājā sasniegtais nav novērtējams. Arī IZM apkopotajā statistikā nav datu par mācību pamešanas iemesliem. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avota raksturojums</u> Sasniegtā rādītāja novērtējuma ir izmantots rādītājs par romu tautības skolēniem, kas pamet mācības vispārizglītojošajās skolās. Datu avots – IZM apkopotā statistika sadarbībā ar novadu un pilsētu izglītības pārvaldēm. IZM izveidotā romu skolēnu izglītības kvalitātes monitoringa sistēma ietver šādus rādītājus: romu skolēnu skaits vispārizglītojošajās programmās sadalījumā pa klašu grupām, skolēnu skaits obligātajā no piecu, sešu gadu vecuma bērnu sagatavošanā, skolēnu sadalījums vecumam atbilstošās/neatbilstošās klasēs, mācības pārtraukušo romu skolēnu skaits, t.sk. sadalījumā pēc dzimuma un mācību pārtraukšanas iemesliem, romu skolēnu, audzēkņu skaits, kuriem bija noteikti papildu mācību pasākumi un obligātie pēcpārbaudījumi, mācību priekšmeti, kuros romu skolēniem bija noteikti papildu mācību pasākumi un obligātie pēcpārbaudījumi, romu audzēkņu un skolēnu skaits profesionālajās un speciālajās izglītības iestādēs, t.sk. sadalījumā pa kursiem/klašu grupām, dzimuma, mācības pārtraukušajiem un mācību pārtraukšanas iemesliem.

⁵⁵ Pieejams: http://www.iic.lv/old/www/iic.lv/projekti/rti_petijums_isl.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
24. Attīstīts starpkultūru dialogs un tajā iesaistās visas sabiedrības integrācijas politikas mērķa grupas	24.1. Iedzīvotāju īpatsvars, kam ir labvēlīga attieksme pret citu tautību pārstāvjiem	Rādītājs: 51% Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem (N=1200) Datu avots: <i>Kvantitatīvs un kvalitatīvs pētījums par sabiedrības integrācijas un pilsonības aktuālajiem aspektiem</i>. ĪUMSILS, AC Konsultācijas, 2008, 28.lpp. Alternatīvais rādītājs: <i>Piekrīt apgalvojumam „Man patīk, ja apkārt ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan krievu valoda”</i> 50,4% - to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējās latviešu valodu; 86,3% - to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējās krievu valodu Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem (N=1001) Datu avots: Pētījums „Latvijas iedzīvotāju iecietība: attieksmes un uzvedība”. Pasūtītājs: ĪMSILS. Aptaujas veicējs: Nodibinājums „Baltic Institute of Social Sciences”	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: <i>Piekrīt apgalvojumam „Man patīk, ja apkārt ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan krievu valoda”</i> 54,4% - to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējās latviešu valodu; 84,4% - to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējās krievu valodu Gads: 2014 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1000) Datu avots: <i>Cik demokrātiska ir Latvija? : Demokrātijas audits, 2005–2014.</i>” Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014, 301-302. lpp.⁵⁶	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams metodisko atšķirību dēļ. Alternatīvais rādītājs: nav vērojamas būtiskas izmaiņas, tendence neatbilst plānotajam <u>Rādītāju un datu avotu raksturojums</u> Koriģēts bāzes rādītāja vērtības gads – no 2007. gada, kā kļūdaini norādīts Pamatnostādņēs, uz 2008. gadu, kad tika veikts pētījums, balstoties uz kura datiem sniegts rādītāja sākotnējais novērtējums. Bāzes rādītāja vērtība noteikta, izmantojot jautājumu iedzīvotāju aptaujā: <i>Vai Latvijā cilvēki ir labvēlīgi noskaņoti pret citu tautību pārstāvjiem?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti): <i>jā, nē, grūti pateikt</i>. Lai veiktu tiešu bāzes un sasniegtā rādītāja salīdzinājumu, ir nepieciešami Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati, kuri iegūti, izmantojot tādu pašu jautājumu. Veicot publiski pieejamo datu apsekošanu, kā arī nozīmīgāko pētījumu par sabiedrības integrāciju, starpkultūru saskarsmi, nacionālo identitāti un neiecietības izpausmēm izpēti, šādi dati netika identificēti. Tāpēc rādītājā sasniegtā novērtējumam nepieciešams izmantot alternatīvus risinājumus – datu avotus, kas atspoguļo aktuālo situāciju 2014. gadā. Šim mērķim ir izmantota LU SPPI veiktā Latvijas iedzīvotāju aptauja 2014. gadā, kuras rezultāti apkopoti publikācijā „Cik demokrātiska ir Latvija? : Demokrātijas audits, 2005–2014.” Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014. <u>Alternatīvā rādītāja raksturojums</u> Kā alternatīvais rādītājs sasniegtā novērtējumam ir izmantots 2014. gada LU SPPI veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas jautājums: <i>Vai Jūs pilnīgi piekrītat, drīzāk piekrītat, drīzāk nepiekrītat vai pilnīgi nepiekrītat apgalvojumam „man patīk, ja apkārt ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan krievu valoda”?</i> Sasniegtā rādītāja vērtība ir noteikta, summējot atbildes „pilnīgi piekrītu” un „drīzāk piekrītu”. Taču šāda rādītāja vai līdzīga rādītāja izmantošana politikas rezultāta novērtējuma mērķiem ir atkarīga no tā, vai šāds mērījums tiks veikts regulāri arī turpmāk.

⁵⁶ Pieejams: http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/Demokratijas_audits_2014_kopaa.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
25. Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem	25.1. Citu tautību skatītāju īpatsvars, kuri skatās latviski raidošos kanālus: LTV1, LTV7, LNT, TV3 Koriģētais nosaukums: (25.1.) Citu tautību skatītāju skatīšanās laika daļa , kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3	Rādītājs: 13,0% Gads: 2011 Mērķa grupa: citu tautību Latvijas iedzīvotāji vecumā 4+ gadi Datu avots: Baltic Institute of Social Sciences (2011). <i>Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei</i> . Rīga, 9.lpp.	Rādītājs: 7,1% Gads: 2014 Mērķa grupa: citu tautību Latvijas iedzīvotāji vecumā 4+ gadi Datu avots: TNS Latvia, TV mērītāju dati (aprēķini sagatavoti novērtējuma vajadzībām)	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams, veicot bāzes rādītāja <u>nosaukuma</u> korekcijas. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Saskaņā ar Pamatnostādnēs norādīto bāzes rādītājs aprēķināts, izmantojot 2011. gada BISS pētījumā <i>Situācijas izpēte elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālās stratēģijas 2012.-2017.gada izstrādei</i> apkopotos datus par 2010. gadu. Datu avots pētījumā ir SIA TNS Latvija televīzijas skatīšanās monitorings. Bāzes rādītāja nosaukums ir sniegts kļūdaini. Dati attēlo <u>skatīšanās laika daļu</u> , kuru citu tautību Latvijas iedzīvotāji velta kanāliem, kuri raida latviešu valodā: LTV1, LTV7, LNT un TV3. Tas nozīmē, ka no kopējā laika (100%), ko citu tautību Latvijas iedzīvotāji vispār pavada, skatoties televizoru (jebkuru televīzijas kanālu, video/ DVD u.tml.), noteiktu laika daļu viņi pavada, skatoties kanālus, kuri raida latviešu valodā. TV skatīšanās laika daļu datu avots ir TNS Latvija televīzijas auditoriju mērījumi, kuri pēc vienotas metodoloģijas tiek veikti plašsaziņas līdzekļu tirgus vajadzībām, līdz ar to mērījumi tiek veikti regulāri un par samaksu ir pieejami visiem interesentiem. Tādējādi, saglabājot skatīšanās laika daļu kā rezultatīvo rādītāju, ir garantija, ka salīdzināmus datus būs iespējams iegūt arī turpmāk.
	25.2. Citu Latvijā dzīvojošo etnisko grupu uzticēšanās līmenis informācijas avotiem	Rādītājs: – Latvijas sabiedriskajai televīzijai: • latvieši – 88 %; • krievi – 58 %. – Pirmajam Baltijas kanālam: • latvieši – 27,6 %; • krievi – 62 %. – Citiem Latvijā pieejamiem Krievijas kanāliem: • latvieši – 33 %; • krievi – 73 %.	Rādītājs: – Latvijas sabiedriskajai televīzijai: • latvieši – 62 %; • krievi – 32 %. – Pirmajam Baltijas kanālam: • latvieši – nav datu; • krievi – nav datu. – Sabiedriskajam radio: • latvieši – 57 %; • krievi – 32 %. Precizēti rādītāji	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams atsevišķu metodisku atšķirību dēļ. Rādītāji samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības novērtējumu apgrūtinā informācijas trūkums par SKDS 2008. gada novembrī veiktajā aptaujā izmantoto jautājumu un uzticēšanās līmeņa mērījuma skalu, ko I.Šulmane izmantojusi savā rakstā (bāzes rādītāja datu avots). Tāpat bāzes rādītāja un sasniegtā rādītāja salīdzinājumu ierobežo atšķirīgās aptaujā izmantotās mediju grupas. Salīdzinājumu var veikt attiecībā uz uzticēšanos Latvijas sabiedriskajai televīzijai un sabiedriskajam radio. Nav iespējams salīdzināt uzticēšanās līmeni Pirmajam Baltijas kanālam, kas 2014. gada aptaujā netika izdalīts atsevišķi, bet iekļauts mediju grupā „Latvijas privātie TV kanāli (LNT,

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
		– Sabiedriskajam radio: • latvieši – 73%; • krievi – 49,5%. Gads: 2008 Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem Rādītāja mērķa grupa: krievi Datu avots: I. Šulmane, Mediji un integrācija, N.Muižnieks (red.) <i>Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība?</i> Rīga: Latvijas Universitāte, 2010, 231.lpp.	– Latvijā pieejamiem Krievijas kanāliem (NTV Mir, RTR Planeta, REN TV): • latvieši – 17%; • krievi – 59%. - Krievijas neatkarīgajiem medijiem (Радиостанция Эхо Москвы, Телеканал ДОЖДЬ, Радио Свобода u.c.): • latvieši – 12%; • krievi – 21%. Gads: 2014 Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem Rādītāja mērķa grupa: krievi Datu avots: „Cik demokrātiska ir Latvija? : Demokrātijas audits, 2005–2014.” Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014.⁵⁷ Datu aprēķini tautību griezumā iegūti pēc pieprasījuma.	TV3, TV6, TV5, PBK)”. Vienlaikus 2014. gada aptauja ļauj novērtēt uzticēšanās līmeni Latvijā pieejamiem Krievijas kanāliem (NTV Mir, RTR Planeta, REN TV) un Krievijas neatkarīgajiem medijiem (Радиостанция Эхо Москвы, Телеканал ДОЖДЬ, Радио Свобода u.c.). Sasniegtā rādītāja gadījumā jautājums aptaujā formulēts: <i>Cik lielā mērā Jūs uzticieties šādiem medijiem? Lūdzu, novērtējiet savu attieksmi skalā, kur 1 nozīmē "nemaz neuzticos", bet 5 - "pilnībā uzticos"!</i> Rādītāja vērtība katrā mediju grupā tautības griezumā noteikta, summējot vērtējumus „4” un „5”.
26. Latvijas iedzīvotāji publiskajā vidē (uz ielas/darbā) izmanto latviešu vai galvenokārt latviešu valodu	26.1. Latviešu respondentu īpatsvars, kuri lieto tikai latviešu vai, galvenokārt, latviešu valodu	Rādītājs: 65% uz ielas, 57% darbā Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem dzimtā ir latviešu valoda Datu avots: <i>Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja</i>. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 43% uz ielas, veikalā; darbā – 69% (sanāksmju laikā), 59% (ar kolēģiem), 33% (ar klientiem un sadarbības partneriem).	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams atšķirīgās metodikas dēļ. Izmaiņas rādītājā daļēji atbilst plānotajam (latviešu valodas lietojums darbā). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes un sasniegtā rādītāja vērtību tiešu salīdzinājumu ierobežo atšķirīgās metodikas, kas izmantotas socioloģiskajās aptaujās, balstoties uz kuru datiem noteiktas rādītāju vērtības. Aptaujas mērķa grupas vecuma

⁵⁷ Pieejams: http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/Demokratijas_audits_2014_kopaa.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
		institūts, 2008, 19.lpp.	Gads: 2014 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem dzimtā ir latviešu valoda Datu avots: Latviešu valodas aģentūra. <i>Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte</i> . SIA „Excolo Latvia” pēc LVA pasūtījuma, 2014. Dati iegūti pēc pieprasījuma.	segments (15-74 gadi) ir identisks kā bāzes, tā sasniegtā rādītāja gadījumā. 2008. gada (bāzes rādītājs) aptaujā tika uzdots jautājums: <i>Kādā valodā Jūs sazināties mājās, uz ielas, darbā - galvenokārt vai tikai latviešu valodā, latviešu vairāk nekā krievu, krievu vairāk kā latviešu, galvenokārt vai tikai krievu?</i> Jautājumā tika iekļautas četras valodas lietošanas vides kategorijas – uz ielas, darbā, mājās, ar draugiem. 2014. gada aptaujā jautājumā ietverta valodas lietošanas vides kategoriju (mainīgo) skaits tika paplašināts līdz 11 kategorijām (mainīgajiem), t.sk. <i>uz ielas, veikalā un citās sadzīves situācijās; darbā, sazinoties ar kolēģiem; darbā, sazinoties ar klientiem, sadarbības partneriem; darbā, apspriežu un sanāksmju laikā.</i> Turklāt atšķirīgs ir arī valodas vides kategoriju definējums, 2014. gada aptaujā tās ir plašākas. Piemēram, ja 2008. gadā tika jautāts par valodas lietojumu „uz ielas”, tad 2014. gadā šī kategorija ir paplašināta – „uz ielas, veikalā un citās sadzīves situācijās”. Savukārt, kategorija „darbā” ir sadalīta trīs dažādās kategorijās atkarībā no saskarsmē iesaistītajām grupām un saskarsmes mērķa darba vidē. Jautājuma formulējums: <i>Kādā valodā Jūs sazināties šādās ikdienas situācijās - galvenokārt vai tikai latviešu valodā, latviešu vairāk nekā krievu, krievu vairāk kā latviešu, galvenokārt vai tikai krievu?</i> Sasniegtā rādītāji dati iegūti laikā no 2014. gada 10. augusta līdz 29. septembrim, izlases apjoms 1111 respondenti, tai skaitā, 701 respondenti, kuriem dzimtā valoda ir latviešu; 410 respondentu, kuriem dzimtā ir cita valoda. Iedzīvotāju vecums – 15 līdz 74 gadi. Rādītāja novērtēšanā izmantotais datu avots ir monitoringa tipa pētījums. Saskaņā ar LVA sniegto informāciju to tiek plānots regulāri veikt ik pa diviem vai trīs gadiem, bet ne retāk kā reizi piecos gados.
	26.2. Strādājošo nelatviešu respondentu īpatsvars, kuri publiskajā telpā (darbā, ar draugiem, veikalā, uz ielas)	Rādītājs: 20% Gads: 2008 Mērķa grupa: strādājošie, kuru dzimtā valoda nav latviešu Datu avots: <i>Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja</i> . Rīga:	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 34% uz ielas, veikalā; darbā – 34% (sanāksmju laikā), 38% (ar kolēģiem),	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams atšķirīgās metodikas dēļ. Izmaiņas rādītājā neatbilst plānotajam. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Koriģēts bāzes rādītāja vērtības noteikšanas gads – nevis 2011. gads, kā norādīts Pamatnostādnēs, bet gan 2008. gads, kad tika veikts pētījums,

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
	lieto tikai krievu valodu	Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008, 6.lpp.	25 % (ar klientiem un sadarbības partneriem). Gads: 2014 Mērķa grupa: strādājošie, kuru dzimtā valoda nav latviešu Datu avots: Latviešu valodas aģentūra. <i>Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte</i> . SIA „Excolo Latvia” pēc LVA pasūtījuma, 2014. Dati iegūti pēc pieprasījuma.	balstoties uz kura datiem sniegts rādītāja sākotnējais novērtējums. Gan bāzes, gan sasniegtā rādītāja mērījumu mērķa grupa ir strādājošie Latvijas iedzīvotāji, kuru dzimtā valoda nav latviešu. Sasniegtā rādītāja novērtējuma izmantots tas pats datu avots, kas 26.1. rezultatīvajam rādītājam. Galvenie šo datu avotu ierobežojumi ir jau augstāk raksturoti un attiecas arī uz 26.2. rezultatīvo rādītāju. Atšķirīga abos rādītājos (26.1., 26.2.) ir mērķa grupa. Rādītāja novērtēšanā izmantotais datu avots ir monitoringa tipa pētījums. Saskaņā ar LVA sniegto informāciju to tiek plānots regulāri veikt ik pa diviem vai trīs gadiem, bet ne retāk kā reizi piecos gados.
27. Uzlabojušās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes	27.1. Mazākumtautību pārstāvju īpatsvars, kuri latviešu valodu prot vidējā un augstākajā līmenī	Rādītājs: 72% Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuru dzimtā valoda nav latviešu Datu avots: <i>Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja</i> . Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008, 20.lpp. Koriģētā vērtība: 57% Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijā dzīvojošie cittautieši (15-74 gadi) Datu avots: <i>Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja</i> . Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008, 22.lpp.	Rādītājs: 44% Gads: 2014 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuru dzimtā valoda nav latviešu Datu avots: Latviešu valodas aģentūra. <i>Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte</i> . SIA „Excolo Latvia” pēc LVA pasūtījuma, 2014. Dati iegūti pēc pieprasījuma.	Rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams, ņemot vērā datu avotos izmantotās metodikas atšķirības. Rādītājs samazinās (neatbilst plānotajam). <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtība Pamatnostādņēs norādīta neprecīzi. Minētā datu avota 20.lpp. šādu datu nav, 22.lpp. esošais attēls rāda, ka latviešu valodu vidējā vai augstākajā līmenī prot 57% Latvijas iedzīvotāju, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda. Attiecīgi bāzes vērtība ir koriģēta. Gan bāzes, gan sasniegtā rādītāja datu avots ir iedzīvotāju aptaujas dati. Datu tiešu salīdzināmību liedz atšķirīgā pētījumos izmantotā metodika. 2008. gada aptaujā latviešu valodas prasmes līmenis tika aprēķināts, izmantojot vairākus indikatorus (runāšana, lasīšana, rakstīšana), atbilstoši kuriem, veicot speciālus aprēķinus, tika noteiktas trīs valodas pakāpes – pirmā (zemākā), otrā (vidējā), trešā (augstākā) un ceturrtā pakāpe - valodu nezina. Bāzes rādītāja vērtība atspoguļo summāro rādītāju par otro un trešo valodas zināšanu pakāpi. Sasniegtā rādītāji dati iegūti laikā no 2014. gada 10. augusta līdz 29. septembrim, izlases apjoms 1111 respondenti, tai skaitā, 701 respondenti, kuriem dzimtā valoda ir latviešu; 410 respondentu, kuriem dzimtā ir cita valodas. Iedzīvotāju vecums – 15 līdz 74 gadi. Jautājuma formulējums aptaujas anketā: <i>Kā Jūs novērtētu savas valodu prasmes?</i> . Mērījuma skala (atbilžu varianti): <i>pamatprasme, viduvēji, labi, ļoti labi</i> . Sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanai summētas atbildes “labi” un “ļoti labi”.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultātos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				Sasniegtā rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes <i>viduvēji, labi, ļoti labi</i> sniegušos respondentus. Rezultatīvais rādītājs nr.271. pēc būtības dublē rezultatīvo rādītāju nr. 12.3.
28. Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā	28.1. Krievvalodīgo apmeklētāju īpatsvars latviešu teātra apmeklētāju skaitā	Rādītājs: 25% Gads: 2008 Mērķa grupa: repertuāra teātru apmeklētāji (N=803) Datu avots: <i>Teātru apmeklējuma noteicošie faktori un mērķauditorijas identificēšana</i> , Baltic Institute of Social Sciences, 2008, 23.lpp.	Rādītājs: nav datu	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Šāda rādītāja novērtējumam ir nepieciešami specifiski mērījumi. Bāzes rādītāja vērtība ir noteikta, izmantojot socioloģiska pētījuma datus. Pētījumā ir veikta astoņu Latvijas repertuāra teātru apmeklētāju aptauja. Ņemot vērā pētījuma metodiku, jānorāda vairāki būtiski faktori, kas ietekmē bāzes rādītāja vērtības interpretāciju un atbilstību rezultatīvajam rādītājam. Bāzes rādītāja vērtība attiecas tikai uz repertuāra teātra apmeklētājiem, ir balstīta uz datiem, kas iegūti tikai no astoņiem teātriem, ne pētījumā, ne Pamatnostādnēs nav definēts, ko nozīmē „latviešu teātris” (bez tam starp pētījumā iekļautajiem teātriem divi ir klasificējami kā krievu teātri, ja par pazīmi tiek izmantota izrāžu valoda). Līdz ar to bāzes rādītāja vērtībai izmantotie dati neļauj veikt korektu rādītāja mērījumu. Lai iegūtu mērījumu, kas precīzi un korekti raksturo rezultatīvo rādītāju, ir nepieciešams izmantot statistisko apsekojumu datus. Tā kā šādi apsekojumi netiek veikti, kā arī nav pētījumu par teātru apmeklētājiem, kas ļautu veikt alternatīvu novērtējumu, sasniegtais rādītājs nav novērtējams.
29. Lielākajai sabiedrības daļai ir vienota izpratne par Latvijas okupāciju	29.1. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka 1940. gadā Latvija brīvprātīgi iestājās Padomju Savienībā	Rādītājs: 54,9% Gads: 2009 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem dzimtā ir krievu valoda Datu avots: SKDS Latvijas iedzīvotāju aptauja.	Rādītājs: 54,5% Gads: 2012 Rādītāja mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem sarunvaloda ģimenē ir krievu valoda Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1003) Datu avots: Kaprāns, M., Procevska, O. (2013). <i>Latvijas</i>	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams (ar ierobežojumiem). Rādītājs nav būtiski mainījies. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes un sasniegtā rādītāja datu avoti ir socioloģiskie pētījumi, kuros izmantotas Latvijas iedzīvotāju aptaujas. Pieejamā informācija par bāzes rādītāju ir nepilnīga. Nav zināms aptaujas izlases lielums, aptaujas mērķa grupas vecuma segments, jautājuma formulējums aptaujā, kā arī iespējamie atbilžu varianti. Ņemot vērā šos ierobežojumus, bāzes un sasniegtā rādītāja vērtību salīdzinājums ir vērtējams indikatīvi.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
			<i>sociālās atmiņas monitorings, 2012/2013.</i> ⁵⁸	Sasniegtā rādītāja mērījumam izmantoti dati no 2012. gada nogalē veiktā Latvijas sociālās atmiņas monitoringa. Aptaujā tika aptaujāti Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem, kopējais izlases apjoms – N=1003. Aptaujas datus iespējams analizēt gan tautību, gan sarunvalodas ģimenē griezumā. Ņemot vērā bāzes rādītāja izmantoto pazīmi „sarunvaloda ģimenē”, arī sasniegtā rādītāja vērtības mērījumā izmantota šī pazīme. Jautājums: <i>Kurš no šiem izteikumiem, Jūsaprāt, precīzāk raksturo veidu, kā Latvija kļuva par PSRS sastāvdaļu 1940.gadā?</i> 1) <i>Latvijas brīvprātīgs lēmums pievienoties PSRS;</i> 2) <i>PSRS iebrukums Latvijā;</i> 3) <i>Cits.</i> Papildus situācijas analīzes mērķiem izmantojami dati par jautājumu „Vai, Jūsaprāt, tas, ka Latvija nonāca PSRS sastāvā ir vērtējams ļoti pozitīvi, drīzāk pozitīvi, neitrāli, drīzāk negatīvi, ļoti negatīvi?” (skat. 2. daļu „Situācijas analīze”).
	29.2. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas par sliktāko notikumu Latvijas 20.gadsimta vēsturē atzīst 1941. un 1949. gada deportācijas	Rādītājs: 13,2% Gads: 2010 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem dzimtā ir krievu valoda Datu avots: SKDS Latvijas iedzīvotāju aptauja.	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 55,1% Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas nekādā gadījumā neattiecinā 1941. un 1949. gada deportācijas. Gads: 2012 Rādītāja mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem sarunvaloda ģimenē ir krievu valoda Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1003) Datu avots: Kaprāns, M.,	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams bāzes rādītāja vērtības datu avotu raksturojošas informācijas trūkuma dēļ, un attiecīgi arī metodisko atšķirību dēļ. Rādītāja dinamika kopumā ir pozitīva. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes un sasniegtā rādītāja datu avoti ir socioloģiskie pētījumi, kuros izmantotas Latvijas iedzīvotāju aptaujas. Pieejamā informācija par bāzes rādītāju ir nepilnīga. Nav zināms aptaujas izlases lielums, aptaujas mērķa grupas vecuma segments, jautājuma formulējums aptaujā, kā arī iespējamie atbilde varianti. Ņemot vērā šos ierobežojumus, bāzes un sasniegtā rādītāja vērtību salīdzinājums ir vērtējams indikatīvi. Tiešs salīdzinājums ar bāzes rādītāju nav iespējams identisku datu neesamības dēļ. <u>Alternatīvā sasniegtā rādītāja</u> mērījumam izmantoti dati no 2012. gada nogalē veiktā Latvijas sociālās atmiņas monitoringa, kurā pētīta krievvalodīgo iedzīvotāju attieksme pret 1941. un 1949. gada deportācijām. Aptaujā tika aptaujāti Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem, kopējais izlases apjoms – N=1003. Aptaujas datus

⁵⁸ Pieejams: http://www.regard-est.com/home/breve_contenu.php?id=1431

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
			Procevska, O. (2013). <i>Latvijas sociālās atmiņas monitorings, 2012/2013.</i> ⁵⁹	iespējams analizēt gan tautību, gan sarunvalodas ģimenē griezumā. Ņemot vērā bāzes rādītāja izmantoto pazīmi „sarunvaloda ģimenē”, arī sasniegtā rādītāja vērtības mērījumā izmantota šī pazīme. Jautājums: <i>Runājot par Latvijas iedzīvotāju izsūtīšanu (deportāciju) 40. gados uz Sibīriju un citiem attāliem PSRS reģioniem, iedzīvotājiem ir atšķirīgi viedokļi par to, cik lielā mērā izsūtīšana ir attaisnojama. Lūdzu, novērtējiet savu attieksmi skalā no „1” līdz „5”, kur „1” nozīmē, ka izsūtīšana nevienā gadījumā nebija attaisnojama, bet „5”, ka tā visos gadījumos bija attaisnojama.</i> Sasniegtā rādītāja vērtība noteikta, balstoties uz skalas vērtību „1” atzīmējušajiem respondentiem.
	29.3. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas pozitīvi vērtē Latvijas Okupācijas muzeju	Rādītājs: 41,5% Gads: 2010 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem dzimtā ir krievu valoda Datu avots: SKDS Latvijas iedzīvotāju aptauja.	Rādītājs: nav datu	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais nav novērtējams datu trūkuma dēļ. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Rezultatīvā rādītāja specifika paredz speciālu pētījumu veikšanu, lai iegūtu mērījumam nepieciešamos datus. Šāda rādītāja mērījumi paredz nepieciešamību iekļaut jautājumu par iedzīvotāju attieksmi pret LOM valsts pasūtītājās iedzīvotāju socioloģiskajās aptaujās. Pretējā gadījumā nav iespējams veikt rādītāja novērtējumu dinamikā.
30. Latvijas iedzīvotāji sajūt ciešāku piederību Eiropas vēsturei un palielinās piederības sajūta Eiropas Savienībai	30.1. Samazinās respondentu īpatsvars, kas nemaz nejūtas piederīgi Eiropas Savienībai	Rādītājs: 21,9% Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS, 2008. gada septembris. Aizsardzības ministrijas pasūtīts pētījums Alternatīvais rādītājs: 35,4% (nemaz nejūtas piederīgi Eiropai) Gads: 2010 Mērķa grupa: Latvijas	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 26,8% (nemaz nejūtas piederīgi Eiropai) Gads: 2013 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1002) Avots: LU SZF 2013. Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte: valoda, Latvijas vēsture, kultūra un cilvēkdrošība” ietvaros veiktās	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams, izmantojot alternatīvo rādītāju. Rādītājam ir tendence samazināties (atbilst plānotajam). <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Bāzes rādītāja vērtības novērtējumu apgrūtina informācijas trūkums par SKDS 2008. gada septembrī veiktajā aptaujā izmantoto jautājumu un mērījuma skalu. Līdz ar to tas apgrūtina datu, kas sniegtu precīzu un korektu salīdzinājumu, mērot piederības sajūtu Eiropas Savienībai, identificēšanu. Rezultatīvā rādītāja novērtējuma vajadzībām iespējams izmantot alternatīvu risinājumu. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avota raksturojums</u> Kā alternatīvo rādītāju ieteikums izmantot 2010. un 2013. gadā veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas Valsts programmas „Nacionālā identitāte”

⁵⁹ Pieejams: http://www.regard-est.com/home/breve_contenu.php?id=1431

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultātos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
		iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1004) Avots: LU SZF 2010. Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte: valoda, Latvijas vēsture, kultūra un cilvēkdrošība” ietvaros veiktās aptaujas dati.	aptaujas dati.	datus, kas ļauj nomērīt, cik cieši Latvijas iedzīvotāji jūtas saistīti ar Eiropu (par šiem datiem skat. 2. daļu „Situācijas analīze”). Tomēr, jāņem vērā, ka ir nelielas atšķirības mērījumos par piederības sajūtu Eiropai un Eiropas Savienībai (piederība Eiropa vairāk raksturo kultūras un teritoriālo dimensiju, ES – pilsonisko un politisko dimensiju), un indikators ir noteikts par piederību Eiropas Savienībai. Vēl ir pieejami arī citi alternatīvie dati: DNB aptaujā (2014) ir jautājums: <i>Vai Jūs jūtaties kā pilnvērtīgs Eiropas Savienības pilsonis?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti) – <i>jā, pilnīgi; jā, daļēji; nē, nejutos; grūti pateikt</i> Rādītājs: 40% nejūtas kā pilnvērtīgi ES pilsoņi. ⁶⁰
	30.2. Palielinās respondentu īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropas Savienībai	Rādītājs: 20,6% Koriģētā vērtība: 19,9% Gads: 2011 (2010) Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1004) Datu avots: B. Zepa, <i>Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā</i> . LU, 2011.gada 20.aprīlī.	Rādītājs: 24,1% Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropai. Gads: 2013. Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1002) Datu avots: 2013. gada ISSP aptauja Valsts programmas „Nacionālā identitāte” ietvaros (dati iegūti pēc pieprasījuma) Alternatīvais rādītājs: 54% Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas jūtas pilnvērtīgi Eiropas Savienības pilsoņi. Gads: 2014 Mērķa grupa: iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem Datu avots: DNB barometrs Nr.66, 2014. februāris ⁶¹	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir novērtējams. Rādītājs pieaug (atbilst plānotajam). Rādītāju un datu avota raksturojums Ir koriģēts bāzes rādītāja vērtības gads, kas neatbilst datu avotam. Datu avotā izmantotie dati iegūti nevis 2011.gadā, bet 2010. gadā, kad tika veikta konkrētā Latvijas iedzīvotāju aptauja. Izvērtējot bāzes rādītāja vērtības noteikšanā izmantoto datu avotu, secināms, ka bāzes rezultatīvais rādītājs ir definēts neprecīzi. Proti, rādītājs paredz noteikt Latvijas iedzīvotāju piederības sajūtu Eiropas Savienībai, savukārt izmantotajā datu avotā (2010. gada Latvijas iedzīvotāju aptaujas Valsts programmas „Nacionālā identitāte” rezultāti, uz kuriem balstīta B.Zepas prezentācija) noteikta Latvijas iedzīvotāju saikne ar Eiropu. Jautājums, kas tika uzdots aptaujā, formulēts šādi: <i>Cik cieši Jūs jūtaties saistīts ar Eiropu?</i> Rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes „ļoti cieši” un „cieši”. Bāzes rādītāja vērtība ir koriģēta atbilstoši oriģinālajam datu avotam (aptaujas datiem). Rādītājā sasniegtais novērtēts, izmantojot datus, kas atbilst bāzes rādītāja datu avotam - 2013. gada ISSP (<i>International Social Survey Programme</i>) Latvijas iedzīvotāju aptauja, kas tika finansēta Valsts programmas „Nacionālā identitāte” ietvaros. Šajā aptaujā tika aptaujāta identiska mērķa grupa (iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem) un uzdots tieši tāds pats jautājums, kā 2010. gadā: <i>Cik cieši Jūs jūtaties saistīts ar Eiropu?</i> Sasniegtā rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes „ļoti cieši”

⁶⁰ Pieejams: https://www.dnb.lv/sites/default/files/dnb_latvian_barometer/documents/2012/dnb-latvijas-barometrs-petijums-nr66.pdf

⁶¹ Pieejams: https://www.dnb.lv/sites/default/files/dnb_latvian_barometer/documents/2012/dnb-latvijas-barometrs-petijums-nr66.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanu izmantoto metodiku
				un „cieši”. Līdz ar to sasniegtā un bāzes rādītāju vērtības ir salīdzināmas. <u>Alternatīvā rādītāja un datu avota raksturojums</u> Tā kā rezultatīvais rādītājs nr. 30.2. (jūtas piederīgs) pēc būtības ir rezultatīvā rādītāja nr.30.1. (nejūtas piederīgs) pozitīvā dimensija, papildus ir noteikta sasniegtā rādītāja – jūtas kā pilnvērtīgs Eiropas Savienības pilsonis – vērtība, izmantojot to pašu datu avotu (DNB barometrs Nr.66, 2014. februāris), kas izmantots rādītāja nr. 30.1. novērtējumam. Jautājums: <i>Vai Jūs jūtaties kā pilnvērtīgs Eiropas Savienības pilsonis?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti) – <i>jā, pilnīgi; jā, daļēji; nē, nejūtos; grūti pateikt</i>. Alternatīvā sasniegtā rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes „jā, pilnīgi” un „jā, daļēji”. Vēl viens datu avots, kas ļauj nomērīt Latvijas iedzīvotāju piederību Eiropas Savienībai, ir Standarta Eiropabarometra (82) dati⁶², kas iegūti 2014. gada rudenī. Jautājums aptaujā: <i>Sakiet, lūdzu, cik cieši Jūs jūtaties saistīts ar Eiropas Savienību?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti) – <i>ļoti cieši, cieši, ne pārāk cieši, nemaz, nezinu</i>. Saskaņā ar šiem datiem, summējot pozitīvās atbildes, 63% Latvijas iedzīvotāju jūtas saistīti ar Eiropas Savienību (piederīgi ES).
31. Palielinās mazākumtautību iedzīvotāju skaits, kas sevi identificē ar 1918.gadā nodibināto demokrātisko Latvijas Republiku	31.1. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas lepojas ar demokrātiskas Latvijas Republikas izveidi	Rādītājs: 13,1% Gads: 2008 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuriem dzimtā ir krievu valoda Datu avots: Latvijas iedzīvotāju aptauja. SKDS, 2008. gada septembris. Aizsardzības ministrijas pasūtīts pētījums	Rādītājs: nav tieši salīdzināmu datu Alternatīvais rādītājs: 73,2% Gads: 2012 Rādītāja mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji, kuru sarunvaloda ģimenē ir krievu Aptaujas mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāju vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1003) Datu avots: Kaprāns, M., Procevska, O. (2013). <i>Latvijas</i>	Rezultatīvajā rādītājā sasniegtais ir daļēji novērtējams, izmantojot alternatīvo rādītāju. Rādītājs pieaug. <u>Rādītāju un datu avota raksturojums</u> Sasniegtā rādītāja novērtējumam nav pieejami precīzi dati, kas ļautu veikt tiešu bāzes un sasniegtā rādītāja vērtību novērtējumu. Vienlaikus ir vairāki datu avoti, kas raksturo šim rezultatīvajam rādītājam atbilstošo politikas rezultātu. <u>Alternatīvais rezultatīvais rādītājs:</u> krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas pozitīvi vērtē to, ka 1918. gada 18. novembrī tika nodibināta Latvijas Republika – 73,2%. Datu avots ir Latvijas sociālās atmiņas monitoringa ietvaros veiktā aptauja 2012. gada nogalē. Jautājums iedzīvotāju aptaujā: <i>Kā Jūs vērtējat</i>

⁶² Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_anx_en.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

(1) Politikas rezultāts	(2) Rezultatīvais rādītājs	(3) Bāzes rādītāja vērtība un datu avots (2007.-2011.)	(4) Sasniegtā rādītāja vērtība un datu avots (2012.-2014.)	(5) Komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
			<i>sociālās atmiņas monitorings, 2012/2013.</i> ⁶³	<i>to, ka 1918. gada 18. novembrī tika nodibināta Latvijas Republika? Mērījuma skala (atbilžu varianti): pozitīvi, negatīvi, grūti pateikt. Monitorings ir atbilstošākais datu avots, ņemot vērā tā veikšanas regularitāti. Paredzams, ka nākamais Latvijas sociālās atmiņas monitorings tiks veikts 2015. gada rudenī.</i>

Papildus nepieciešamie rādītāji, lai raksturotu politikas rezultātus

Papildus nepieciešamie rādītāji, lai raksturotu politikas rezultātus	Rādītāja vērtība, datu avots un komentāri par datu avotiem un rezultatīvo rādītāju noteikšanā izmantoto metodiku
32. Jauno imigrantu skaits, kas izgājuši latviešu valodas apmācību (personas)/ latviešu valodas pārbaudi sekmīgi nokārtojušo īpatsvars (%)	Rādītāja vērtības noteikšanai ir iespējams izmantot Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo fonda programmu projektu rezultātus, kuros tiek nodrošinātas latviešu valodas apmācības un veiktas arī latviešu valodas pārbaudes apmācību noslēgumā. Datu avots rādītāja vērtības noteikšanai: KM ES fondu departaments, kura rīcībā ir Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo fonda programmu projektu īstenošanu gala ziņojumi, kuros tiek iekļauta informācija par apmācību dalībnieku skaitu un sekmīgi latviešu valodas pārbaudi nokārtojušo skaitu.
33. Bērnu, kuriem latviešu nav dzimtā valoda, latviešu valodas prasmes līmenis, uzsākot mācības skolā bilingvāli vai latviešu valodā	Dati nav pieejami šādu mērījumu veikšanai.
34. Atšķirības gada ekvivalentajos ienākumu līmeņos starp latviešiem un citu etnisko grupu piederīgajiem	Rādītājs: 6,2% Gads: 2013 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji (sadalījumā “latvieši”/“nelatvieši”) Rādītāja vērtības datu avots: Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014) <i>Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums</i> . Rīga, 76. lpp. Oriģinālais datu avots: Darbaspēka apsekojuma dati, Avots: Aprēķini ar 2013.g. EU-SILC apsekojuma mikrodatiem. Aprēķinu autors: M. Hazans. <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Rādītājs parāda, ka nelatviešiem ir par 6,2% mazāka alga nekā latviešiem. Rādītāja noteikšanas oriģinālais datu avots ir statistikas dati, kas iegūti Darbaspēka apsekojumā (šāds apsekojums tiek veikts regulāri - ik gadu). Lai iegūtu 34. rezultatīvā rādītāja vērtību, ir nepieciešams veikt speciālus aprēķinus, izmantojot statistiskās datu analīzes metodes.
35. Latviešu un citu etnisko grupu pārstāvju īpatsvars, kas uzskata, ka dažādu etnisko grupu piederīgajiem Latvijā iespējas un stāvoklis sabiedrībā ir vienādi	Šī rādītāja mērījumus ieteicams balstīt uz faktiskās nevienlīdzības rādītāju kompleksu analīzi. Skat. Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014) <i>Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums</i> . Rīga.

⁶³ Pieejams: http://www.regard-est.com/home/breve_contenu.php?id=1431

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

	M. Hazans secina, ka “gandrīz visi rādītāji, kas raksturo indivīdu pozīciju darba tirgū, labklājību un veselību, kā arī daļa no izglītības jomas rādītājiem, norāda, ka nelatviešu (it īpaši Latvijas nepilsoņu un trešo valstu pilsoņu) situācija kopumā ir nozīmīgi nelabvēlīgāka nekā latviešu situācija.” ⁶⁴
36. Mācību gadu beigušo romu tautības bērnu skaita attiecība pret mācību gadu uzsākušo bērnu skaitu vispārīgajās skolās	Rādītājs: 15,3% (N=161) Gads: 2012./2013.mācību gads Mērķa grupa: romu skolēni, kas mācās vispārējās izglītības iestādēs (N=1047) Datu avots: IZM apkopotā statistika sadarbībā ar novadu un pilsētu izglītības pārvaldēm <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Rādītāja vērtības noteikšanai ir izmantoti statistikas dati. Saskaņā ar IZM sniegto informāciju, ministrija regulāri veic romu tautības skolēnu izglītības monitoringu, līdz ar to šis datu avots ir piemērots rādītāja regulāra izvērtējuma mērķiem. Vienlaikus jānorāda, ka par 2013./2014. mācību gadu ir pieejami dati tikai par kopējo romu skolēnu skaitu vispārējās izglītības programmās (N=1018), bet nav pieejami dati par mācības pārtraukušajiem romu tautības skolēniem, kas ilustrē šī datu avota ierobežojumus.
37. Pedagogu skaits (visos izglītības līmeņos), kas apmeklējuši kursus par starpkultūru dialogu un programmas, kuras attīsta skolotāju spējas strādāt ar un audzēkņiem, kuriem ir atšķirīgs latviešu valodas prasmju līmenis	Šādi dati netiek apkopoti.
38. Sekmīgi īstenoto pasākumu skaits kā % pret rīcības plāna aktivitāšu kopējo skaitu saskaņā ar nosprausto mērķi un plānoto budžetu	Rādītāja noteikšanai nepieciešams veikt rīcības plānā noteikto aktivitāšu īstenošanas izvērtējumu.
39. Pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām	Rādītājs: - latvieši - 69,3% (latviešu valodu lietojošo iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas vietējiem krieviem) - krievi – 74,4% (latviešu valodu lietojošo iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas vietējiem krieviem) Gads: 2014 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1000), apakšgrupas – respondenti, kuri izvēlējās interviju latviešu un krievu valodā. Datu avots: <i>Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits, 2005–2014.</i>” Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014, 298.lpp.⁶⁵ <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Ņemot vērā pieejamos datus, šī rādītāja novērtējumam iespējams izmantot 2014. gadā LU SPPI veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas datus, kuri apkopoti publikācijā „Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits, 2005–2014” Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014. Jautājums aptaujas anketā tiem, kas izvēlējās latviešu valodu: <i>Kā Jūs vērtējat šādus apgalvojumus –</i>

⁶⁴ Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014) *Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums*. Rīga, 52. lpp.

⁶⁵ Pieejams: http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/Demokratijas_audits_2014_kopaa.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

	<i>vietējiem krievi var uzticēties?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti): <i>piekrītu pilnīgi, piekrītu, drīzāk piekrītu, drīzāk nepiekrītu, nepiekrītu, vispār nepiekrītu</i>. Rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes “piekrītu pilnīgi”, “piekrītu”, “drīzāk piekrītu”. Jautājums aptaujas anketā tiem, kas izvēlējās krievu valodu: <i>Kā Jūs vērtējat šādus apgalvojumus – latviešiem var uzticēties?</i> Mērījuma skala (atbilžu varianti): <i>piekrītu pilnīgi, piekrītu, drīzāk piekrītu, drīzāk nepiekrītu, nepiekrītu, vispār nepiekrītu</i>. Rādītāja vērtība noteikta, summējot atbildes “piekrītu pilnīgi”, “piekrītu”, “drīzāk piekrītu”.
40. Skolēnu īpatsvars (%) vispārīzglītojošo skolu latviešu izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti (ar Latviju, ar Eiropu)	Rādītājs dublējas ar 1. politikas rezultātu un tam atbilstošo rezultatīvo rādītāju (skat. 1. politikas rezultātu un 1. rezultatīvo rādītāju).
41. Iedzīvotāju īpatsvars, kas piedalījušies piketos, mītiņos un demonstrācijās	Rādītājs: 5.6% Gads: 2014 Mērķa grupa: Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem (N=1000) Datu avots: <i>Cik demokrātiska ir Latvija? : Demokrātijas audits, 2005–2014.</i>” Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014, 303.lpp.⁶⁶ <u>Rādītāja un datu avota raksturojums</u> Rādītāja vērtības noteikšanai izmantoti 2014. gadā LU SPPI veiktās Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati, kuri apkopoti publikācijā „Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audits, 2005–2014” Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 2014. Jautājums aptaujas anketā: <i>Norādiet, lūdzu, vai pēdējo piecu gadu laikā Jūs esat darījis kaut ko no šeit minētā!</i> Rādītāja vērtība noteikta, balstoties uz respondentu īpatsvaru, kas snieguši apstiprinošu atbildi par aktivitāti “Piedalījies mītiņā, piketā vai demonstrācijā”.
42. Iedzīvotāju īpatsvars, kas ir piedalījušies streikos	Rādītājs pēc būtības neatšķiras no 41. rādītāja “Iedzīvotāju īpatsvars, kas piedalījušies piketos, mītiņos un demonstrācijās”. Latvijas gadījumā atsevišķi nodalīt iedzīvotāju līdzdalību streikos nav pamatoti, ņemot vērā, ka streiki Latvijā tiek rīkoti salīdzinoši reti, turklāt konkrētās profesiju grupās (mediķi, skolotāji u.tml.). Iedzīvotāju sabiedrisko aktivitāti, piedaloties publiskos sabiedriski-politiskos pasākumos, raksturo viņu līdzdalība jebkādos šāda veida pasākumos. Tāpēc nav pamatoti atsevišķi nodalīt līdzdalību streikos, kas nav informatīvs rādītājs, bet pievienot to 41. rādītāja uzskaitītajiem sabiedriski-politisko publisko pasākumu veidiem.

⁶⁶ Pieejams: http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/Demokratijas_audits_2014_kopaa.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

2. Situācijas analīze nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomās

Situācijas analīze nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomās ir veikta, balstoties uz Pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktajiem politikas rezultātiem un rezultatīvajiem rādītājiem. Analīzes mērķiem visi politikas rezultāti un tiem atbilstošie rezultatīvie rādītāji ir grupēti 11 tematiskajās grupās – apakšsadaļās:

- Piederības sajūta Latvijai un Eiropai
- Mazākumtautību identitāte un iekļaušanās latviskā kultūrtelpā
- Starpkultūru dialogs
- Naturalizācija
- Pilsoniskā līdzdalība
- Latviešu valodas prasme un lietošana
- Informācijas telpas un plašsaziņas līdzekļu loma integrācijā
- Diskriminācijas mazināšana un novēršana
- Romu iekļaušanās sabiedrībā un izglītības sistēmā
- Imigrantu iekļaušanās sabiedrībā
- Sociālā atmiņa un vēsture

Pirms katras tēmas ir norādīts tai atbilstošais Pamatnostādņu 6. sadaļā norādītais rīcības virziens un apakšvirzieni, politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji. Situācijas analīzē katrā no tēmām, pirmkārt, ir sniegts sasniegtā rezultatīvā rādītāja novērtējums pret bāzes rādītāju un plānoto rādītāju; otrkārt, sniegts skaidrojums rādītāja dinamikai; treškārt, novērtēts politikas rezultāts, izmantojot gan rezultatīvā rādītāja novērtējuma datu avotus, gan, kur iespējams, papildu datu avotus; ceturtkārt, novērtēta rezultatīvo rādītāju atbilstība politikas rezultātiem un, ja attiecināms, skaidrota izmaiņu nepieciešamība politikas un rezultatīvo rādītāju definēšanā un novērtēšanas metodikā. Gadījumos, kad tēmas aptver vairākus politikas rezultātus, tās ir strukturētas apakštēmās, kas ir noteiktas atbilstoši rezultatīvo rādītāju iekšējai saturiskajai loģikai.

2.1. Piederības sajūta Latvijai un Eiropai

2. Rīcības virziens: Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa

2.3. Nostiprināt latvisko kultūrtelpu kā sabiedrību saliedējošu pamatu un veicināt piederību kultūrtelpai lokālajā, nacionālajā un Eiropas līmenī.

1. Politikas rezultāts: Pieaugusi skolēnu piederības sajūta Latvijai.

1.1. Rezultatīvais rādītājs: Skolēnu īpatsvars vispārīzglītojošo skolu mazākumtautību izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti: ar Latviju, ar Eiropu.

15. Politikas rezultāts: Stiprināta Eiropas dimensija Latvijas kultūrtelpā, līdzdarbojoties Eiropas kultūras tīklos un norisēs.

15.1. Rezultatīvais rādītājs: Atbalstīti projekti ES programmu „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem” ietvaros (skaits).

19. Politikas rezultāts: Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās.

19.1. Rezultatīvais rādītājs: Emocionālā piederības sajūta Latvijai atkarībā no tautības.

28. Politikas rezultāts: Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā.

28.1. Rezultatīvais rādītājs: Krievvalodīgo apmeklētāju īpatsvars latviešu teātra apmeklētāju skaitā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

30. Politikas rezultāts: Latvijas iedzīvotāji sajūt ciešāku piederību Eiropas vēsturei un palielinās piederības sajūta Eiropas Savienībai.

30.1. Rezultatīvais rādītājs: Samazinās respondentu īpatsvars, kas nemaz nejūtas piederīgi Eiropas Savienībai.

30.2. Rezultatīvais rādītājs: Palielinās respondentu īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropas Savienībai.

Piederības sajūta Latvijai

Piederības sajūta noteiktai valstij veidojas, summējoties daudziem aspektiem un faktoriem, tai skaitā, izjutot piederību kopīgai vēsturei, kultūras telpai, teritorijai, arī ainavai, dabai, un piedaloties kopējas tagadnes un nākotnes veidošanā. Šī iemesla dēļ piederības sajūtas iedzīvotāju vidū mērīšanai var tikt izmantoti ļoti dažādi indikatori, kas katrs atklāj kādu atsevišķu piederības sajūtas aspektu. Pamatnostādnēs kā rezultatīvais rādītājs ir izvēlēts jautājums “*Cik cieši Jūs jūtaties saistīts ar Latviju*”. Šis jautājuma formulējums ir plaši izmantots dažādos starptautiskos pētījumos (ISSP, Eiropas vērtību pētījumi u.c.), paverot iespējas veikt valstu salīdzinājumus dažādos laika periodos. Latvijā pētījumu, kuros izmantots konkrētais jautājuma formulējums, veikšana ir tieši atkarīga no finansējuma piesaistīšanas vai piešķiršanas kādiem pētījumiem par nacionālās identitātes jautājumiem, un tai nav noteiktas regularitātes (pētījumi netiek veikti katru trešo vai katru piekto gadu, bet gan tad, kad ir atrasti finansējuma avoti). Tas apgrūtina veikt izvēlēta indikatora novērtējumu. Šajā periodā pieejamie rādītāji attiecas uz 2010. un 2013. gadu, un tie ir pētījumi, kas veikti LU SZF Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte: valoda, Latvijas vēsture, kultūra un cilvēkdrošība” ietvaros. 2013. gada aptauja ir arī Starptautiskās pētnieciskās programmas (ISSP) moduļa „Valstiskā identitāte” aptauja.

1. tabula. Saišu ciešums ar Latviju. 2010. un 2013. gads.

<i>2010. gads. Cik cieši jūs personīgi jūtaties saistīts ar Latviju?</i>					
Tautība	Ļoti cieši	Cieši	Ne pārāk cieši	Nemaz	<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>
Kopā	29,6	48,7	14,8	3,0	3,9
Latvieši	32,2	50,6	11,7	2,6	2,9
Krievi	25,6	46,3	18,4	3,8	5,9
Citi	27,2	45,6	21,4	2,9	2,9

Avots: LU SZF 2010. Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte: valoda, Latvijas vēsture, kultūra un cilvēkdrošība” ietvaros veiktās aptaujas dati. Izlases apjoms – 1004 respondenti. Aptaujas laiks – 2010. gada novembris. Latvijas iedzīvotāju kopumu vecumā no 18 līdz 74 gadiem reprezentējoša aptauja.

<i>2013. gads. Cik cieši jūs personīgi jūtaties saistīts ar Latviju?</i>					
Tautība	Ļoti cieši	Cieši	Ne pārāk cieši	Nemaz	<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>
Kopā	33,4	45,3	18,5	2,2	0,7
Latvieši	42,6	41,8	13,5	1,4	0,7
Krievi	16,4	52,4	26,7	3,8	0,7
Citi	29,3	42,0	23,4	5,3	0

Avots: LU SZF 2013. Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte: valoda, Latvijas vēsture, kultūra un cilvēkdrošība” ietvaros veiktās aptaujas dati. Izlases apjoms – 1002 respondenti. Aptaujas laiks – 2013. gada pavasaris. Latvijas iedzīvotāju kopumu vecumā no 18 līdz 74 gadiem reprezentējoša aptauja.

Aptauju salīdzinājums parāda, ka būtiskas izmaiņas 2013. gadā, salīdzinot ar 2010. gadu, nav notikušas. 2010. gadā 82,8% latviešu apgalvoja, ka jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju, 2013. gadā – 84,4%. Latvijas krievu vidū šis rādītājs 2010. gadā bija 71,9%, bet 2013. gadā – 68,8%, citu mazākumtautību vidū šis rādītājs 2010. gadā bija 72,8%, bet 2013. gadā – 71,3%. Lai gan krievu un

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

citu mazākumtautību pārstāvju vidū vērojams ir neliels samazinājums attiecībā uz saišu ciešumu ar Latviju, jāuzsver, ka tas iekļaujas nejausās statistiskās kļūdas diapazonā, un nevar apgalvot, ka būtu vērojamas statistiski būtiskas atšķirības 2010. gada un 2013. gada atbildēs.

Attiecībā uz piederības sajūtu Latvijai mazākumtautību, t.sk., Latvijas krievu vidū, būtiski uzsvērt, ka, ar Krieviju šīs grupas ir saistītas ievērojami mazākā mērā. Saskaņā ar 2010. gada aptaujas datiem 71,9% Latvijas krievu apgalvoja, ka jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju, bet tikai 33% jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Krieviju. Citu mazākumtautību atbilžu vidū šie rādītāji 2010. gadā ir – 72,8% jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju, bet 21% jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Krieviju.

Saišu ciešums ar Latviju krievu un citu tautību vidū visvairāk izpaužas piederības sajūtā pilsētai vai pagastam, kurā viņi dzīvo. Saskaņā ar 2013. gada aptaujas datiem ar savu pilsētu vai pagastu ļoti cieši vai cieši saistīti jūtas 77,6% latviešu, 83,8% krievu un 85,4% citu tautību pārstāvju.

Gan latviešu, gan krievu vidū piederību Latvijai biežāk izjūt gados vecāki cilvēki, nevis jaunieši. Piemēram, saskaņā ar 2013. gada datiem ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju jūtas 75,6% latviešu jauniešu un 60,8% krievu jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem. Vecuma grupā 65-74 gadi latviešu vidū ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju jūtas 96,1%, bet šajā vecuma grupā krievu vidū – 81,4%.

Aplūkojot mazākumtautību vidusskolēnu atbildes⁶⁷ uz šo pašu jautājumu par saišu ciešumu ar Latviju 2010. gadā (1.1. rezultatīvais rādītājs), redzams, ka skolēnu vidū saišu ciešums ar Latviju ir ievērojami mazāk izteikts. Tikai 30% skolu jauniešu puda, ka jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju. Pēc 2010. gada šādas aptaujas mazākumtautību skolās saskaņā ar novērtējuma autoru rīcībā esošo informāciju nav veiktas.

Pamatnostādnēs definētā 1. politikas rezultāta sasniegšanu par to, vai ir pieaugusi skolēnu piederības sajūta Latvijai, nav iespējams izvērtēt, jo nav pieejamu salīdzinošu datu. Rezultatīvais rādītājs: skolēnu īpatsvars vispārizglītojošo skolu mazākumtautību izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti ar Latviju un ar Eiropu, tika noteikts, balstoties uz pētījuma „Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas”, ko 2010. gadā veica nodibinājums „Baltic Institute of Social Sciences” (Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtīts pētījums), rezultātiem. Šajā pētījumā tika aptaujāti 15-18 gadus veci mazākumtautību vidusskolēni. Līdzīgs pētījums tika veikts arī 2004. gadā, bet pēc 2010. gada atkārtoti šāds pētījums nav veikts. Ja turpmāk netiek plānots šādu pētījumu veikt, ieteikums atteikties gan no formulētā 1. politikas rezultāta, gan atbilstošā rezultatīvā rādītāja. Šie paši izvērtējuma rezultāti attiecas arī uz 40. rezultatīvo rādītāju: skolēnu īpatsvars (%) vispārizglītojošo skolu latviešu izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti (ar Latviju, ar Eiropu), kas dublējas ar 1. politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju.

19. politikas rezultāts – sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās, un 19.1. rezultatīvais rādītājs – emocionālā piederības sajūta Latvijai atkarībā no tautības, tikai daļēji ir uzskatāmi par saskaņoti un loģiski noteiktiem, tādēļ ieteikums precizēt politikas rezultāta formulējumu. Attiecībā uz rādītāju dinamiku, jāuzsver, ka statistiski būtiskas atšķirības 2010. gada un 2013. gada atbildēs par piederības sajūtu Latvijai nav vērojamas.

⁶⁷ Baltic Institute of Social Sciences (2010) Vidusskolēnu pilsoniskās un lingvistiskās attieksmes, apgūstot mazākumtautību izglītības programmas. Rīga: Baltic Institute of Social Sciences.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

28. politikas rezultātu – palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā, un 28.1. rezultatīvo rādītāju – krievvalodīgo apmeklētāju īpatsvars latviešu teātra apmeklētāju skaitā, nav iespējams izvērtēt, jo nav pieejamu salīdzinošu datu. Bāzes rādītājs ir noteikts, izmantojot nodibinājuma „Baltic Institute of Social Sciences” (Kultūras ministrijas pasūtīts pētījums) pētījuma „Teātru apmeklējuma noteicošie faktori un mērķauditorijas identificēšana” rezultātus, kas iegūti veicot astoņu Latvijas repertuāra teātru apmeklētāju aptauju. Ja turpmāk netiek plānots veikt salīdzinošus pētījumus par teātra apmeklētāju tautību, ieteikums atteikties gan no formulētā 28. politikas rezultāta, gan atbilstošā rezultatīvā rādītāja.

Piederības sajūta Eiropai

Piederības sajūta Eiropai, salīdzinot 2010. un 2013. gada datus, nav būtiski mainījusies, lai gan var runāt par nedaudz pieaugošu tendenci visās etniskajās grupās. 2010. gadā ļoti cieši vai cieši saistīti ar Eiropu jutās 19,9% Latvijas iedzīvotāju, bet 2013. gadā – 24,1% Latvijas iedzīvotāju. Skatoties piederības sajūtu etnisko grupu dalījumā, redzams, ka atšķirības ir ļoti nelielas. 2010. gadā ļoti cieši vai cieši saistīti ar Eiropu jutās 20,7% latviešu, 20% krievu un 17,2% citu tautību cilvēki. 2013. gadā saišu ciešuma novērtējums ir nedaudz pieaudzis, un ļoti cieši vai cieši saistīti ar Eiropu jūtas 23,6% latviešu, 25,2% krievu un 27,7% citu tautību cilvēku.

2. tabula. Saišu ciešums ar Eiropu. 2010. un 2013. gads.

<i>2010. gads. Cik cieši jūs personīgi jūtaties saistīts ar Eiropu?</i>					
Tautība	Ļoti cieši	Cieši	Ne pārāk cieši	Nemaz	<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>
Kopā	4,5	15,4	37,7	35,4	6,8
Latvieši	5,5	15,2	38,1	34,7	6,5
Krievi	3,8	16,2	37,6	34,7	7,6
Citi	2,9	14,3	36,2	41,0	5,7

Avots: LU SZF 2010. Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte: valoda, Latvijas vēsture, kultūra un cilvēkdrošība” ietvaros veiktās aptaujas dati. Izlases apjoms - 1004 respondenti. Aptaujas laiks – 2010. gada novembris. Latvijas iedzīvotāju kopumu vecumā no 18 līdz 74 gadiem reprezentējoša aptauja.

<i>2013. gads. Cik cieši jūs personīgi jūtaties saistīts ar Eiropu?</i>					
Tautība	Ļoti cieši	Cieši	Ne pārāk cieši	Nemaz	<i>Grūti pateikt, nav atbildes</i>
Kopā	5,1	19,0	44,9	26,8	4,1
Latvieši	5,4	18,2	46,7	25,9	3,7
Krievi	4,3	20,9	43,2	28,2	3,4
Citi	14,4	13,3	18,3	44,3	9,8

Avots: LU SZF 2013. Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte: valoda, Latvijas vēsture, kultūra un cilvēkdrošība” ietvaros veiktās aptaujas dati. Izlases apjoms - 1002 respondenti. Aptaujas laiks – 2013. gada pavasaris. Latvijas iedzīvotāju kopumu vecumā no 18 līdz 74 gadiem reprezentējoša aptauja.

Attiecībā uz attieksmēm dažādās vecuma grupās, šajā jautājumā par saišu ciešumu ar Eiropu ir vērojama pretēja tendence, salīdzinot ar saišu ciešumu ar Latviju. Gan latviešu, gan krievu jaunieši jūtas ciešāk saistīti ar Eiropu, nekā vecākās paaudzes cilvēki. Saskaņā ar 2013. gada datiem ļoti cieši vai cieši saistīti ar Eiropu jūtas 38,5% latviešu jauniešu un 51,4% krievu jauniešu vecumā no 18 līdz 24 gadiem. Vecuma grupā 65-74 gadi latviešu vidū ļoti cieši vai cieši saistīti ar Eiropu jūtas 11,3%, bet šajā vecuma grupā krievu vidū – 13,2%.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

30. politikas rezultātam – Latvijas iedzīvotāji sajūt ciešāku piederību Eiropas vēsturei un palielinās piederības sajūtu Eiropas Savienībai, ir noteikti divi rezultatīvie rādītāji, kas pēc būtības parāda vienu un to pašu pazīmi, tikai viens ar plus zīmi, bet otrs ar mīnuss zīmi, tādēļ ieteikums no viena rezultatīvā rādītāja atteikties, un precizēt formulējumu atbilstoši pieejamajiem datiem – par piederības sajūtu Eiropai (30.1. rezultatīvais rādītājs: Samazinās respondentu īpatsvars, kas nemaz nejūtas piederīgi Eiropas Savienībai; 30.2. rezultatīvais rādītājs: Palielinās respondentu īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropas Savienībai). Salīdzināmībai ar piederības sajūtu Latvijai ieteikums Pamatnostādnēs iekļaut 30.2. rezultatīvo rādītāju: Palielinās respondentu īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropai. Salīdzinot 2010. gada un 2013. gada aptauju datus, vērojama tendence, ka nedaudz palielinās piederības sajūta Eiropai visās tautību grupās. Pagaidām gan šī tendence ir jāvērtē uzmanīgi, jo to var skaidrot arī ar nejaušās izlases kļūdas ietekmi, bet, ja tendence apstiprināsies arī turpmākajos pētījumos, var teikt, ka rādītājam ir tendence pieaugt un tas atbilst plānotajam.

Kopumā politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji, kas attiecas uz piederību Latvijai un Eiropai, tikai daļēji ir piemēroti politikas rezultātu izvērtēšanai, jo par vairākiem rezultatīvajiem rādītājiem nav pieejama informācija.

Dalība ES programmās „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem”

Gan šajā (2014-2020), gan iepriekšējā plānošanas periodā (2007-2013) Latvija piedalījās ES programmās „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem” (15.1. rezultatīvais rādītājs).

ES programma „Radošā Eiropa” ir izveidota, lai atbalstītu Eiropas kultūras un radošo nozaru attīstību. „Radošā Eiropa” turpina iepriekšējā ES darbības perioda programmu „Kultūra” un „Media” 2007.-2013. gadam pasākumus un darbības virzienus. ES programmas „Radošā Eiropa” (2014-2020) mērķi ir aizsargāt, attīstīt un nostiprināt Eiropas kultūru un valodu daudzveidību un veicināt Eiropas kultūras mantojumu; nostiprināt Eiropas kultūras un radošo nozaru konkurētspēju, jo īpaši audiovizuālajā nozarē, lai veicinātu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi; atbalstīt Eiropas kultūras un radošo nozaru kapacitāti darboties transnacionāli un starptautiski. ES programma „Radošā Eiropa” ietver apakšprogrammu „Kultūra”, kas atbalsta kultūras sadarbības projektus, kultūras organizāciju tīklu un platformu darbību, Eiropas daiļliteratūras tulkojumus, kā arī apakšprogrammu „Media”, kas nodrošina finansējumu kino un audiovizuālajai nozarei⁶⁸.

ES programmas „Eiropa pilsoņiem” (2014-2020) mērķis ir tuvināt Eiropu tās iedzīvotājiem, stiprināt piemiņu un palielināt sabiedriskās līdzdalības iespējas ES, nodrošinot vietējā, reģionālā un dalībvalstu līmenī atklātākas debates par ES jautājumiem. Programma veicinās pilsoniskās sabiedrības organizāciju iespēju palielināšanos, lai to biedrus un plašāku sabiedrību iesaistītu ES demokrātiskajā dzīvē⁶⁹. Programmas mērķi ir, veicinot diskusijas, pieredzes apmaiņu un tīklu attīstību, vairojot izpratni par Eiropas vēstures piemiņas saglabāšanu, kopīgo vēsturi un vērtībām, kā arī par ES mērķi veicināt mieru, stiprināt savas vērtības un savu iedzīvotāju labklājību; un sekmēt pilsoņu demokrātisko un pilsonisko līdzdalību ES līmenī, uzlabojot pilsoņu izpratni par ES politikas veidošanas procesiem un veicinot sabiedriskās iesaistīšanās, starpkultūru pasākumu un brīvprātīgā darba iespējas ES līmenī⁷⁰.

Saskaņā ar Kultūras ministrijas datiem 2010. gadā tika atbalstīti kopumā 22 Latvijas projekti ES programmās „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem”. Salīdzinot 2014. gadā atbalstu ir guvuši 25 projekti –

⁶⁸ Kultūras ministrijas mājas lapa. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/radosaeiropa/es-programma-radosa-eiropa/>

⁶⁹ Kultūras ministrijas mājas lapa. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/eiropapilsoņiem/>

⁷⁰ Kultūras ministrijas mājas lapa. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/eiropapilsoņiem/par-programmu/>

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

10 ES programmā „Kultūra” un 15 programmā „Eiropa pilsoņiem”. Izvērstāka informācija ir pieejama tieši par programmas „Kultūra” projektiem. Zināms, ka 2014. gada nogalē Kultūras ministrijas līdzfinansējuma konkursā Eiropas Savienības mēroga projektu īstenošanai atbalstu saņēmušas desmit Latvijas kultūras institūcijas⁷¹. Uz 86 318 eiro valsts budžeta līdzfinansējumu varēja pretendēt tās Latvijas organizācijas, kas ir saņēmušas ES programmas “Kultūra” (2007–2013), ES programmas „Radošā Eiropa” apakšprogrammas „Kultūra” (2014–2020), ES programmas „Eiropa pilsoņiem” (2007–2013) 4. atbalsta aktivitātes „Aktīvi Eiropas piemiņas pasākumi” un ES programmas „Eiropa pilsoņiem” (2014 – 2020) 1. atbalsta darbības „Eiropas vēstures piemiņas pasākumi” atbalstu.

Atbalsts tika piešķirts Rīgas Senās mūzikas centram ES programmas „Radošā Eiropa” (2014-2020) apakšprogrammas „Kultūra” daudzgadu sadarbības projektam „eeemerging - Emerging European Ensembles”; apgādam „Mansards” ES programmas „Radošā Eiropa” (2014-2020) apakšprogrammas “Kultūra” literāro tulkojumu projektam „Desmit grāmatu tulkošana latviešu valodā”; Latvijas Nacionālajai operai ES programmas „Radošā Eiropa” (2014-2020) apakšprogrammas “Kultūra” daudzgadu sadarbības projektam „Eiropas operas digitālais projekts (European opera Digital Project).

Tāpat atbalstu saņēmis Latvijas Mūzikas informācijas centrs ES programmas „Kultūra” (2007-2013) daudzgadu sadarbības projektam „MINSTREL-Mūzikas sadarbības tīkls mūzikas resursu pārnacionālai apmaiņai un izplatīšanai Eiropas līmenī”, Latvijas Jaunā teātra institūts ES programmas „Kultūra” (2007-2013) daudzgadu sadarbības projektam „Kopīgā telpa: mūzika, laiks, politika (Shared Space: Music, Weather, Politics)”, Latvijas Profesionālās mūsdienu dejas horeogrāfu asociācija ES programmas „Kultūra” (2007-2013) sadarbības projektam „E-Motional: rethinking dance”, Laikmetīgās mākslas centrs ES programmas „Radošā Eiropa” (2014-2020) apakšprogrammas „Kultūra” sadarbības projektam „This Is Tomorrow. Back to Basics: Forms and Actions in the Future”.

Nepieradinātās mūzikas un filmu mākslas biedrībai „Skaņu Mežs” atbalsts piešķirts gan ES programmas „Kultūra” (2007-2013) daudzgadu sadarbības projektam „E.C.A.S.- Networking Tomorrow’s Art for an Unknown Future”, gan ES programmas „Radošā Eiropa” (2014-2020) apakšprogrammas „Kultūra” Eiropas platformai „Sound, heterogenous art and performance in Europe (SHAPE)”. Atbalstu saņēmusi arī starpnozaru mākslas grupa SERDE Eiropas Savienības programmas „Kultūra” (2007-2013) sadarbības projektam „Frontiers in Retreat”.

Strukturālo atbalstu ES programmas „Eiropa pilsoņiem” (2014-2020) ietvaros no Latvijas ir saņēmusi viena organizācija – sabiedriskās politikas centrs „PROVIDUS” (2015. gadam piešķirtais ES finansējums – 116 484 eiro), kuri šāda veida strukturālo atbalstu saņēma arī 2014. gadā. Plašāka informācija par veiktajiem un apstiprinātajiem projektiem ES programmā „Eiropa pilsoņiem” novērtējuma veikšanas brīdī nebija pieejama.

15. politikas rezultāts – stiprināta Eiropas dimensija Latvijas kultūrtelpā, līdzdarbojoties Eiropas kultūras tīklos un norisēs, kopumā ir sasniegts, jo Latvijas organizācijas piedalās projektos ES programmās „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem”. Atbilstošais rezultatīvais rādītājs – atbalstīti projekti ES programmu „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem” ietvaros (skaits) – kopumā ir pieaudzis, jo 2010. gadā tika atbalstīti 22 projekti, bet 2014. gadā – 25 projekti. Gan politikas rezultāts, gan rezultatīvais rādītājs kopumā ir noteiks korekti un ir izmērāms.

⁷¹ BNS ziņa. KM līdzfinansējumu ES mēroga projektiem saņems 10 Latvijas kultūras institūcijas. 30.12.2014. Pieejams: <http://m.la.lv/km-lidzfinansejumu-es-meroga-projektiem-sanems-10-latvijas-kulturas-institucijas/>

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

2.2. Mazākumtautību identitāte un iekļaušanās latviskajā kultūrtelpā

2. Rīcības virziens: Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa

2.3. Nostiprināt latvisko kultūrtelpu kā sabiedrību saliedējošu pamatu un veicināt piederību kultūrtelpai lokālajā, nacionālajā un Eiropas līmenī.

14. Politikas rezultāts: Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā.

14.1. Rezultatīvais rādītājs: Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā (skaits).

21. Politikas rezultāts: Nodrošinātas iespējas Latvijas mazākumtautībām saglabāt viņu etnisko identitāti.

21.1. Rezultatīvais rādītājs: Aktīvi darbojošos mazākumtautību kultūras biedrību skaits (skaits).

Mazākumtautību savpatnības saglabāšana un vienlaicīgi arī tās iekļaušanās latviskajā kultūrtelpā ir viens no Pamatnostādnēs definētajiem principiem. Tas ir noteikts, ka mazākumtautības un to kultūra ir neatņemama un svarīga Latvijas sabiedrības un kultūrtelpas sastāvdaļa, un Latvijā jebkuram mazākumtautību pārstāvim ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību, un valsts tam piešķir atbalstu⁷². Pamatnostādnēs ir definēti divi politikas rezultāti un atbilstošie rezultātīvi rādītāji, kas raksturo tendences šajā jomā. Pirmkārt, iekļaušanos latviskajā kultūrtelpā raksturo mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētkos; otrkārt, jau ilgstoši Latvijā darbojas mazākumtautību kultūras biedrības, kuru skaits arī ir viens no rezultatīvajiem rādītājiem.

Salīdzinot mazākumtautību kolektīvu skaitu, kas piedalījās Dziesmu un deju svētkos 2008. gadā un 2013. gadā, redzams, ka vērojams būtisks mazākumtautību kolektīvu skaita pieaugums. Ja 2008. gadā svētkos piedalījās 52 kolektīvi, tad 2013. gadā – jau 96. Arī plānojot 2018. gada svētkus, jau tagad īpaša uzmanība ir pievērsta mazākumtautību kolektīvu iesaistīšanai svētku gatavošanā⁷³. Kopumā var secināt, ka, rezultatīvais rādītājs – mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētkos, – pieaug un tas atbilst plānotajam rezultātam.

Aplūkojot otro rezultatīvo rādītāju - aktīvi darbojošos mazākumtautību kultūras biedrību skaits – šeit ir nedaudz grūtāk sniegt politikas rezultātu izvērtējumu, jo trūkst drošticamu datu gan par mazākumtautību kultūras biedrību skaitu, gan par to aktivitāti. Saskaņā ar Kultūras ministrijas datiem 2011. gadā Latvijā bija 55 aktīvas mazākumtautību kultūras biedrības. Informācijas par situāciju pēc 2011. gadā nav, bet ir plānots, ka 2015. gadā KM pasūtīs pētījumu par mazākumtautību kultūras biedrībām Latvijā. Tomēr var norādīt, ka Itas Kozakēvičas Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija (LNKBA), kas dibināta 1988. gadā šobrīd apvieno vairāk par 20 Latvijā dzīvojošu dažādu tautību kultūras biedrības un savienības (izpētes brīdī bija informācija par 26 organizācijām). No 1990. gada sadarbībā ar Latvijas Olimpisko akadēmiju katru gadu pavasarī notiek Bērnu sporta svētki, bet no 2003. gada katru gadu LNKBA organizē plaša mēroga mazākumtautību mākslas festivālu “Vienoti dažādībā”. LNKBA īpašumā atrodas savrupmāja Rīgā, Slokas ielā 37, kas ir likumā apstiprināta Latvijas valsts dāvana mazākumtautību organizācijai. Ne tikai Rīgā, bet arī citās lielākajās Latvijas pilsētās un pagastos ir aktīvas mazākumtautību kultūras biedrības, to nodaļas, vai pat mazākumtautību kultūras biedrību asociācijas. Piemēram, Jelgavā arī ir biedrība „Jelgavas nacionālo kultūras biedrību asociācija”, kurā darbojas septiņas nacionālās kultūras biedrības⁷⁴,

⁷² Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam (20.10.2011.), 9-10.lpp.

⁷³ Latvijas Nacionālais kultūras centrs (2014) Dziesmu un deju svētku saglabāšanas un attīstības plāna 2014. – 2018.gadam uzdevumi un pasākumi, pamatojoties uz 2013.gada Dziesmu un deju svētku izvērtējumu. Pieejams: http://www.lnkc.gov.lv/Uploads/2014/10/03/1412341941_062.pdf

⁷⁴ Jelgavas pilsētas domes administrācijas Sabiedrības integrācijas pārvaldes mājas lapa.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Ventspilī ir Ventspils Nacionālo kultūras biedrību asociācija, kas apvieno piecas biedrības un aktīvi darbojas jau 10 gadus⁷⁵. Vienlaikus jāuzsver, ka precīzāka informācija ir nepieciešama, lai nošķirtu mazākumtautību kultūras biedrības no interešu aizstāvības biedrībām, jo darbības virzieni ir atšķirīgi, lai gan viena organizācija var īstenot gan kultūras pasākumus, gan aktīvi iesaistīties interešu aizstāvībā, bet tas tomēr nav viens un tas pats. Saskaņā ar biedrības „Izglītības iniciatīvu centrs” veiktā pētījumu informāciju 2013. gadā Latvijā darbojās apmēram 200 mazākumtautību organizāciju⁷⁶.

Kopumā attiecībā uz 14. politikas rezultātu – palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā un atbilstošo 14.1. rezultatīvo rādītāju – mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā (skaits), ir vērojama pieaugoša tendence, kas atbilst plānotajam un pat būtiski pārspēj plānoto, jo, ja 2008. gadā Dziesmu un deju svētkos piedalījās 52 kolektīvi, tad 2013. gadā – jau 96, un tik liela līdzdalība Pamatnostādnēs netika plānota.

21. politikas rezultāts – nodrošinātas iespējas Latvijas mazākumtautībām saglabāt viņu etnisko identitāti, kopumā tiek nodrošināts, tomēr trūkst datu par konkrēto izvirzīto 21.1. rezultatīvo rādītāju – aktīvi darbojošos mazākumtautību kultūras biedrību skaits. Šī rādītāja novērtēšanai nepieciešams veikt speciālu pētījumu. Būtisku ieteikumu izmaiņām politikas un rezultatīvo rādītāju noteikšanā nav.

2.3. Starpkultūru dialogs

2. Rīcības virziens: Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa

2.3. Nostiprināt latvisko kultūrtelpu kā sabiedrību saliedējošu pamatu un veicināt piederību kultūrtelpai lokālajā, nacionālajā un Eiropas līmenī.

24. Politikas rezultāts: Attīstīts starpkultūru dialogs un tajā iesaistās visas sabiedrības integrācijas politikas mērķa grupas.

24.1. Rezultatīvais rādītājs: Iedzīvotāju īpatsvars, kam ir labvēlīga attieksme pret citu tautību pārstāvjiem.

Starpkultūru dialogs – savstarpējā uzticēšanās un labvēlīga attieksme pret citu tautību pārstāvjiem – ir būtiski jautājumi gandrīz visās sabiedrībās, un Latvija nav izņēmums. Pētījums „Etniskā tolerance un Latvijas sabiedrības integrācija”, ko 2004. gadā veica nodibinājums „Baltic Institute of Social Sciences”⁷⁷ parādīja, ka apdraudētības sajūta ir viens no galvenajiem saspīlējuma un neiecietības avotiem, un tieši latviešiem ir raksturīga apdraudētības sajūta, jo latvieši savā valstī nejūtas kā vairākums. Latvieši ir salīdzinoši noslēgtāki un mazāk kontaktējas ar citu tautību pārstāvjiem. 2004. gadā izveidotais etniskās norobežošanās indekss parādīja, ka latviešu vidū 48% piemīt etniskās norobežošanās tendences, bet mazākumtautību vidū – 17%. Kopumā latviešiem ir raksturīga rezervētāka attieksme pret mazākumtautībām, nekā mazākumtautībām pret latviešiem. 2008. gadā tika veikta aptauja, kurā izmantoti līdzīgi jautājumi kā 2004. gada pētījumā. Savukārt 2014. gada pētījumā „Cik demokrātiska ir Latvija?: Demokrātijas audits, 2005–2014” arī iekļauti atsevišķi jautājumi no minētajām divām aptaujām. Kopumā salīdzinoši dati par 2008. gadu un 2014. gadu ir

<http://sip.jelgava.lv/lv/nvo/mazakumtautibu-nvo/>

⁷⁵ Ventspils pašvaldības mājas lapa. http://www.ventspils.lv/lat/slepta_lapa/balvas_aptaujas_apraksti/?doc=1450

⁷⁶ Izglītības iniciatīvu centrs (2013) Mazākumtautību NVO interešu aizstāvība: iespējas un prakse.

Pieejams: http://www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/5321/Petijums_mazakumtautibu_interesu_aizstaviba.pdf

⁷⁷ Šūpule, I., Krastiņa, L., Peņķe, I., Krišāne, J. (2004). *Etniskā tolerance un Latvijas sabiedrības integrācija*. (zin. red. Zepa, B.). Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts.

Pieejams: http://www.biss.soc.lv/downloads/resources/Tolerance/Tolerance_LV.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

pieejami attiecībā uz šādu aptaujas jautājumu/ izteikumu: „Man patīk, ja apkārt ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan krievu valoda”.

Aptauju rezultāti parāda, ka situācija, salīdzinot 2008. gadu un 2014. gadu, nav būtiski mainījusies. Ja 2008. gadā no tiem, kas par intervijas valodu izvēlējās latviešu valodu, 50,4% piekrita apgalvojumam „Man patīk, ja apkārt ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan krievu valoda”, tad 2014. gadā – 54,4%. To, vidū, kas kā intervijas valodu izvēlējās krievu valodu, 2008. gadā minētajam apgalvojumam piekrita 86,3%, bet 2014. gadā – 84,4%. Ņemot vērā to, ka starpība ir statistiskās kļūdas robežās, tad nevar runāt par to, ka būtu vērojamas būtiskas izmaiņas. Kopumā tendence saglabājas tāda pati, kāda tika identificēta jau 2004. gadā, ka latviešiem (pieņemot, ka valodas izvēle sakrīt ar etnisko identitāti) joprojām raksturīga lielāka sociālā distance un zināma norobežošanās no citu tautību cilvēkiem.

Šo tendenci apstiprina arī daudzi citi jautājumi dažādās aptaujās. Diemžēl lielākā daļa šo jautājumu nav salīdzināmi, jo izmantoti atšķirīgi jautājumu formulējumi un atbilžu skalas. Viens no pētījumā „Cik demokrātiska ir Latvija?: Demokrātijas audits, 2005–2014” aptaujas jautājumiem ir tuvs 39. rezultatīvajam rādītājam: pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām. Jautājums aptaujas anketā tiem, kas izvēlējās latviešu valodu, bija: *Kā Jūs vērtējat šādus apgalvojumus – vietējiem krieviņiem var uzticēties?* Mērījuma skala (atbilžu varianti): *piekrītu pilnīgi, piekrītu, drīzāk piekrītu, drīzāk nepiekrītu, nepiekrītu, vispār nepiekrītu*. Savukārt jautājums aptaujas anketā tiem, kas izvēlējās krievu valodu, bija: *Kā Jūs vērtējat šādus apgalvojumus – latviešiem var uzticēties?* Summējot atbildes “piekrītu pilnīgi”, “piekrītu”, “drīzāk piekrītu”, veidojas indikatori: latviešu valodu lietojošo iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas vietējiem krieviņiem, ir 69,3%; krievu valodu lietojošo iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas latviešiem, ir 74,4%.

Novērtējuma veikšanas brīdī autoru rīcībā nebija informācijas, ka šāds jautājuma un atbilžu formulējums būtu izmantots pirms 2014. gada aptaujas, un arī turpmāk šāda rādītāja vai līdzīga rādītāja izmantošana politikas rezultāta novērtējuma mērķiem ir atkarīga no tā, vai mērījums ar salīdzināmu jautājuma formulējumu tiks veikts regulāri arī turpmāk.

Kopumā, ņemot vērā to, ka salīdzinoši dati par 2008. gadu un 2014. gadu ir pieejami attiecībā uz aptaujas jautājumu/ izteikumu: „Man patīk, ja apkārt ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan krievu valoda”, ieteikums novērtējumam šo rādītāju definēt kā bāzes rādītāju, un, ņemot vērā būtiskās atšķirības atbilžu sadalījumā pēc valodas pazīmes un arī atšķirīgās tendences abās apakšgrupās, iekļaut divus rādītājus: to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējās latviešu valodu; un to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējās krievu valodu.

2.4. Naturalizācija

1. Rīcības virziens: Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

1.2. Stiprināt tradicionālās un netradicionālās pilsoniskās līdzdalības formas.

5. Politikas rezultāts: Samazināties nepilsoņu skaits un paaugstināties iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par pilsonības jautājumiem.

5.1. Rezultatīvais rādītājs: Nepilsoņu īpatsvars starp Latvijas iedzīvotājiem.

5.2. Rezultatīvais rādītājs: Naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits (personas gadā).

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Nepilsoņu skaita samazināšanās

Bijušo PSRS pilsoņu bez Latvijas Republikas vai citas valsts pilsonības jeb nepilsoņu skaits Latvijā katru gadu samazinās. 1995. gadā nepilsoņu skaits Latvijā bija 735 000 un veidoja 29% no iedzīvotāju kopskaita. Pamatnostādnēs iekļautais bāzes rādītājs par Latvijas nepilsoņu īpatsvaru 2009. gadā bija 14,61%. 2014. gadā saskaņā ar CSP datiem tas bija 12,67%. Kopumā vērojama tendence, ka nepilsoņu skaits Latvijā samazinās katru gadu vidēji par 15 000. Kopējais nepilsoņu skaita samazinājums 20 gadu laikā ir par vairāk nekā 450 000 personām, vienlaikus kopš 1996. gada pilsonību naturalizējoties ir ieguvuši tikai 141 616 nepilsoņi⁷⁸. Lielāka ietekme uz nepilsoņu skaita samazināšanos ir dzimstības – mirstības faktoriem, jo, pirmkārt, Pilsonības likums nosaka, ka bērni, kas dzimuši Latvijā pēc 1991. gada 21. augusta, var saņemt pilsonību automātiski (ja vecāki uzraksta iesniegumu), līdz ar to bērnu vidū nepilsoņu ir ļoti maz. Grozījumi, kas Pilsonības likumā veikti 2013. gadā, atvieglo pēc 1991. gada 21. augusta Latvijā dzimušo bērnu atzīšanu par Latvijas pilsoņiem. Tagad tā notiek, ievērojot tikai viena vecāka izteiktu gribu (iepriekš bija prasīta abu vecāku piekrišana), vienlaikus ar ierakstu par bērna dzimšanu. Tas nozīmē, ka jau bērna reģistrācijas brīdī ir jāpieņem lēmums par bērna reģistrāciju vai neregistrāciju par Latvijas pilsoni, un saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (PMLP) sniegto informāciju 88% no jaundzimušajiem bērniem izvēlas pieņemt Latvijas pilsonību⁷⁹. Otrkārt, saskaņā ar naturalizācijas procesa statistiku⁸⁰ jauni cilvēki daudz aktīvāk izmanto iespēju naturalizēties. Galvenais iemesls tam ir salīdzinoši labās latviešu valodas zināšanas jaunāku cilvēku vidū. Līdz ar to bērnu un jaunu cilvēku skaits nepilsoņu vidū katru gadu samazinās, un pieaug nepilsoņu vidējais vecums. Tas spilgti ir parādīts pētījumā „Latvijas nepilsoņu integrācijas procesa analīze”, kur norādīts, ka, salīdzinot Latvijas pilsoņu un nepilsoņu sadalījumu pa vecumgrupām, nepilsoņu vidū ir ievērojami lielāks vecāku cilvēku īpatsvars. Ja pilsoņu vidū to, kam ir 60 un vairāk gadu, ir 20%, tad nepilsoņu vidū – 41%. Savukārt bērnu un jauniešu īpatsvars nepilsoņu vidū ir būtiski mazāks – ja pilsoņu vidū bērnu un jauniešu vecumā līdz 19 gadiem ir 22%, tad nepilsoņu vidū vien 4%. Salīdzinot nepilsoņu sadalījumu pa vecumgrupām 2007. un 2014. gadā, redzams, cik strauji nepilsoņi noveco. Kopumā septiņu gadu laikā par 10% ir pieaudzis nepilsoņu, kam ir 60 un vairāk gadu, īpatsvars (no 31% uz 41%), bet sarucis jauniešu, kas ir vecumā no 15 līdz 24 gadiem, īpatsvars (no 8% uz 4%)⁸¹.

Nepilsoņu skaits sarūk arī tādēļ, ka Latvijas nepilsoņi pieņem kādas citas valsts pilsonību. PMLP apkopotā informācija no Iedzīvotāju reģistra liecina, ka laika periodā no 2007. gada 1. janvāra līdz 2014. gada 1. janvārim būtiski pieaudzis Latvijā dzīvojošo Lietuvas pilsoņu (par 1,2 tūkstošiem), Ukrainas pilsoņu (par 1,3 tūkstošiem) un, jo īpaši, Krievijas pilsoņu (par 21,5 tūkstošiem) skaits. Ja 2007. gadā Latvijā kā pastāvīgie Latvijas iedzīvotāji uzturējās 27 380 Krievijas pilsoņi, tad 2014. gadā šis skaits ir pieaudzis līdz 48 873 personām, un nereti tie ir Latvijas nepilsoņi, kas ieguvuši Krievijas pilsonību ar motivāciju – saņemt Krievijas nodrošinātās vecuma pensijas.

Naturalizācijas process

PMLP apkopotā informācija par naturalizācijas procesu liecina, ka 2010. gadā Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā ir ieguvušas 2336 personas, bet 2014. gadā – 939 personas. Jānorāda, ka pēdējo gadu laikā ir vērojams sarukums nepilsoņu interesei iegūt Latvijas pilsonību – ja 2006. gadā naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonību ieguva 16 439 personas, tad 2013. gadā Latvijas pilsonību

⁷⁸ Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Aktuālā statistika par naturalizācijas procesu (līdz 2014.gada 31.martam) Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/naturalizacija.html>

⁷⁹ PMLP Naturalizācijas pārvaldes vadītāja Igora Gorbunova sniegtā informācija. 2014. gada 28.aprīlis.

⁸⁰ Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Aktuālā statistika par naturalizācijas procesu (līdz 2014.gada 31.martam) http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/naturalizacija/stat_latv.pdf

⁸¹ Šūpule, I.; Bebris, I.; Kļave, E. (2014) Latvijas nepilsoņu integrācijas procesa analīze. Rīga: Baltic Institute of Social Sciences.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

ieguvušo personu skaits – 1732, bet 2014. gadā – 939 personas, kas zemākais rādītājs kopš naturalizācijas procesa uzsākšanas.

Analizējot naturalizācijas procesu demogrāfiskā griezumā, redzams, ka laika periodā no 1996. gada līdz 2015. gada 15. martam⁸² 63% no visiem pretendentiem, kas naturalizācijas kārtībā vēlējās iegūt Latvijas pilsonību, bija sievietes. Līdz pat 2005. gadam ik gadu personu vidū, kas vēlējās iegūt Latvijas pilsonību, sieviešu skaits bija vidēji divas reizes lielāks nekā vīriešu skaits, sākot ar 2006. gadu, pretendentu uz Latvijas pilsonību vidū vīriešu skaits ir pieaudzis. 2014. gadā 36% no visiem pretendentiem uz Latvijas pilsonību bija vecumā no 18 līdz 30 gadiem. Aplūkojot pretendentu vecumstruktūru laika periodā no 1996. gada līdz 2015. gadam, redzams, ka pretendentu vidū ir samazinājies to īpatsvars, kas, sasniedzot 41 un vairāk gadu vecumu, vēlas iegūt Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā.

Skatoties Eiropas kontekstā, nepilsoņu jautājuma risināšanā vienīgā valsts, kuras situācija salīdzināma ar Latviju, ir Igaunija. Lai gan arī citās Eiropas valstīs mīt iedzīvotāji, kuriem nav šīs valsts pilsonības, tikai Latvijā un Igaunijā 1990-to gadu sākumā bija liela tādu iedzīvotāju daļa, kuriem nav nevienas citas valsts pilsonības, bet tika noteikts statuss – Latvijas vai Igaunijas nepilsonis (Igaunijā 1992. gadā – 32%, Latvijā 1995. gadā – 29%). Saskaņā ar Igaunijas statistikas datiem⁸³ 2015. gada sākumā Igaunijā ir 84,3% pilsoņu, 6,3% nepilsoņu (84 576 personas) un 9,4% – citu valstu pilsoņu (6,8% – Krievijas pilsoņi; 92 042 personas). Saskaņā ar iedzīvotāju reģistra datiem Latvijas iedzīvotāju vidū Krievijas pilsoņu skaits 2015. gada 1. janvārī bija 54 838 personas (gan Krievijas pilsoņi ar pastāvīgajām uzturēšanās atļaujām, gan ar termiņuzturēšanās atļaujām), kas veido 2,5% no iedzīvotāju skaita⁸⁴. Būtiski uzsvērt, ka pēdējos gados Igaunijā naturalizācijas līmenis ir nedaudz augstāks nekā Latvijā. Naturalizēto personu skaits Igaunijā ir: 2010 – 1 184, 2011 – 1 505, 2012 – 1 331, 2013 – 1 316, 2014 – 1 589. Latvijā 2014. gadā – tikai 939, lai gan Latvijā ir ievērojami lielāks kopējais nepilsoņu skaits.

Iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par pilsonības jautājumiem

Rezultatīvo rādītāju vidū nav iekļauts rādītājs, kas tieši mērītu iedzīvotāju informētības un izpratnes līmeni par pilsonības jautājumiem. Raksturojot situāciju šajā aspektā, nozīmīgā mērķa grupa ir tieši Latvijas nepilsoņi, tādēļ lietderīgi ir aplūkot Latvijas nepilsoņu informētību par pilsonības jautājumiem. PMLP veiktajā pētījumā⁸⁵ aptaujātajiem nepilsoņiem tiek uzdots jautājums „Vai jums ir pietiekama informācija par to, kā iegūt Latvijas pilsonību?”. Nepilsoņu aptauju dati parāda, ka laika posmā no 2011. gada līdz 2014. gadam nepilsoņu atbildes uz šo jautājumu nav būtiski mainījušās. 2014. gadā 59% aptaujāto nepilsoņu uzskata, ka informācija par to, kā iegūt Latvijas pilsonību, ir pietiekama, 28% ir pretējās domās, bet 13% šis jautājums neinteresē. Par pietiekami informētiem biežāk sevi uzskata gados jauni cilvēki (15-31 gads) un tie, kas labāk pārvalda latviešu valodu.

⁸² PMLP datus par naturalizāciju demogrāfiskā griezumā sāka apkopot kopš 1996. gada. Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Aktuālā statistika par naturalizācijas procesu (līdz 2014. gada 31. martam)

http://www.pmlp.gov.lv/lv/assets/documents/naturalizacija/stat_latv.pdf

⁸³ Estonia. Citizenship. Data on 01.04.2015. Pieejams: <http://estonia.eu/about-estonia/society/citizenship.html>

⁸⁴ Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Iedzīvotāju reģistra statistika. Dati 01.01.2015.

Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/iedzivotaju-registrs/>.

⁸⁵ Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (2014) Latvijas nepilsoņu attieksme pret Latvijas pilsonības iegūšanu. Pētījums.

Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/jaunumi/publikacijas/petijumi/2014.gada-p%C4%93t%C4%ABjums-latvijas-nepilso%C5%86u-attieksme-pret-latvijas-pilson%C4%ABbas-ieg%C5%AB%C5%A1anu.pdf>

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Plānotais politikas rezultāts naturalizācijas jomā ir nepilsoņu skaita samazināšanās un iedzīvotāju informētības un izpratnes līmeņa par pilsonības jautājumiem palielināšanās. Pamatnostādnēs ir iekļauti divi rezultatīvie rādītāji – (5.1.) Nepilsoņu īpatsvars starp Latvijas iedzīvotājiem un (5.2.) Naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits (personas gadā). Attiecībā uz nepilsoņu īpatsvara starp Latvijas iedzīvotājiem rādītāju vērojama tendence, ka tas katru gadu samazinās, un tas atbilst vēlamajam politikas rezultātam. Vienlaikus jāuzsver, ka nepilsoņu skaita samazināšanās ir saistīta nevis ar sekmīgu naturalizācijas procesu, bet gan lielākoties ar to, ka nepilsoņi ir gados veci cilvēki, kas nomirst, vai arī pieņem citas valsts, visbiežāk, Krievijas pilsonību, bet naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits samazinās (rezultatīvais rādītājs 5.2.), kas neatbilst plānotajam.

Rezultatīvo rādītāju izvēle tikai daļēji ir piemērota politikas rezultātu izvērtēšanai, jo nav iekļauts rezultatīvais rādītājs, kas tieši mērītu iedzīvotāju informētības un izpratnes līmeni par pilsonības jautājumiem. Var pieņemt, ka par informētību un izpratni kaut kādā mērā liecina naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits. Ja šis skaits pieaug, tas varētu nozīmēt, ka pieaug arī informētība un izpratne. Vienlaikus naturalizācijas procesu ietekmē arī citi faktori, tādēļ naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits nav pietiekams rādītājs, lai novērtētu iedzīvotāju informētības un izpratnes līmeni par pilsonības jautājumiem.

2.5. Pilsoniskā līdzdalība

1. Rīcības virziens: Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

1.1. Attīstīt pilsonisko izglītību, izmantojot formālās un neformālās izglītības metodes.

1.2. Stiprināt tradicionālās un netradicionālās pilsoniskās līdzdalības formas.

2. Politikas rezultāts: Plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās.

2.1. Rezultatīvais rādītājs: Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju īpatsvars.

2.2. Rezultatīvais rādītājs: Iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā.

2.3. Rezultatīvais rādītājs: Jauniešu īpatsvars, kuri ir iesaistīti kādās brīvprātīgā darba aktivitātēs.

2.4. Rezultatīvais rādītājs: NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā.

3. Politikas rezultāts: Palielinājusies ārpus Latvijas esošo Latvijas pilsoņu politiskā līdzdalība.

3.1. Rezultatīvais rādītājs: Ārpus Latvijas vēlējušo skaits (personas).

18. Politikas rezultāts: Uzlabojusies jauniešu izpratne par demokrātiju un līdzdalības prasmes.

18.1. Rezultatīvais rādītājs: Palielinās jauniešu īpatsvars, kuri nepieciešamo informāciju par savām tiesībām, pienākumiem, atbildību un iespējām iegūst no izglītības iestādes.

18.2. Rezultatīvais rādītājs: Mazākumtautību izglītības programmas apgūstošo skolēnu īpatsvars, kas uzskata, ka ir svarīgi iesaistīties politiskās un sabiedriskās aktivitātēs, aizstāvēt savas intereses un viedokļus.

19. Politikas rezultāts: Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās.

19.2. Rezultatīvais rādītājs: Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ziedojusi drēbes, mēbeles, pārtiku u.c. labdarības organizācijām.

19.3. Rezultatīvais rādītājs: Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā veikuši brīvprātīgo darbu.

Politiskā līdzdalība: dalība vēlēšanās

Dalība vēlēšanās ir viena no vistradicionālākajām politiskās līdzdalības formām, kas ir pieejama ikvienam pilsonim. Pamatnostādnēs iekļautie rezultatīvie rādītāji 2.1., 3.1. mēra iekšzemē un ārzemēs dzīvojošo Latvijas pilsoņu līdzdalību nacionālajās (Saeimas) vēlēšanās. Šo rādītāju mērījumi tiek veikti, izmantojot Centrālās vēlēšanu komisijas (CVK) apkopotos statistiskos datus. Datu salīdzinājums par laika posmā no 2010. līdz 2014. gadam notikušajām trīs Saeimas vēlēšanām (t.sk. 2011. gadā notikušās Saeimas ārkārtas vēlēšanas) rāda, ka vēlētāju kopējā aktivitāte arvien samazinās – 10. Saeimas vēlēšanās 2010. gadā piedalījās 63,12% no visiem balsstiesīgajiem

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

vēlētājiem, 11. Saeimas vēlēšanās 2011. gadā – 59,54%, 12. Saeimas vēlēšanās 2014. gadā – 58,85%. Taču pēdējo divu Saeimas vēlēšanu rezultāti liecina, ka, iespējams, iestājas zināma stabilitāte vēlētāju aktivitātē. Turklāt nobalsojušo īpatsvara rādītājs ir tuvu to iedzīvotāju īpatsvaram (54%), kas uzskata, ka balstot nacionālā līmeņa vēlēšanās ir efektīvs veids politisko lēmumu ietekmēšanai (vidēji Eiropā šādu viedokli pauž 70%)⁸⁶. Līdzdalības rādītāja dinamika Saeimas vēlēšanās neatbilst Pamatnostādnēs plānotajām izmaiņām (plānotais līdzdalības rādītājs – 65%).

Lai analizētu 2.1. rādītāja vērtības samazināšanos, ir aplūkoti arī līdzdalības rādītāji Eiropas Parlamenta (EP) vēlēšanās un tautas nobalsošanās. Vēlētāju līdzdalība EP vēlēšanās tradicionāli ir vēl zemāka nekā Saeimas vēlēšanās. Pēdējās 2014. gadā notikušajās EP vēlēšanās piedalījās rekordzems vēlētāju īpatsvars – 30,24%, salīdzinājumam 2009. gada EP vēlēšanās piedalījās 53,69% balsstiesīgo vēlētāju. Situācijas analīzei informatīvs rādītājs ir balsstiesīgo iedzīvotāju līdzdalība tautas nobalsošanās jeb referendumos. Tautas nobalsošanu galvenā atšķirība no Saeimas un EP vēlēšanām ir tā, ka tajās ir ļoti precīzi definēts balsošanas priekšmets, un ir skaidrs, par ko tieši balsotājs atdot savu balsi. Gadījumos, kad tautas nobalsošanā uzdots jautājums tieši uzrunā lielāko sabiedrības daļu, ir novērojama augstāka līdzdalības aktivitāte, nekā tajos gadījumos, kad jautājums attiecas uz konkrētu sabiedrības grupu, piemēram, pensionāriem. Līdz šim visaugstākie līdzdalības rādītāji ir bijuši 2003. gada tautas nobalsošanā par Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, kurā piedalījās 71,49% balsotāji, un 2012. gada tautas nobalsošanā par krievu valodu kā otru valsts valodu, kurā piedalījās 71,13% balsotāju. Savukārt, 2008. gadā notikušajā tautas nobalsošanā par grozījumiem likumā „Par valsts pensijām” piedalījās tikai 22,9% balsotāju⁸⁷. Tautas nobalsošanas gadījumu piemēri parāda, ka balsošanas tehniskās iespējas jeb procedūra, kas ir tāda pati kā Saeimas vēlēšanās, nav šķērslis vai būtisks iemesls zemākai balsotāju aktivitātei. Lielāka nozīme ir vēlētāju līdzdalības motivācijai.

Kompleksi analizējot Latvijas iedzīvotāju politisko līdzdalību ietekmējošos faktorus, politologs Ivars Ījabs secina, ka tie ir ļoti daudzveidīgi. Salīdzinot iedzīvotāju līdzdalību pašvaldības, nacionālajās un EP vēlēšanās, viņš secina, ka „Latvijas iedzīvotāju pasivitāte palielinās, paaugstinoties varas līmenim, par kura ietekmēšanu ir runa. Cilvēki izjūt saikni un jūtas spējīgāki ietekmēt varu pašvaldību līmenī; nacionālās politikas – t.i., Saeimas un valdības – līmenī šī ietekmes apziņa ir vājāka, tas attiecas arī uz līdzdalību Eiropas Parlamenta vēlēšanās.”⁸⁸

Pamatnostādņu 2.2. rezultatīvais rādītājs mēra vienu no nozīmīgākajiem zemās politiskās līdzdalības iemesliem – iedzīvotāju pārliecību par savām spējām ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā. Salīdzinājumā ar bāzes rādītāju (2011. gadā – 15,3%) sasniegtais rādītājs ir nedaudz palielinājies (2014. gadā – 17%) un tuvojas plānotajam – 18%, taču jāņem vērā, ka gan bāzes, gan sasniegtā rādītāja vērtības ir noteiktas, balstoties uz socioloģisko aptauju datiem – tāpēc izmaiņas iekļaujas statistiskās kļūdas robežās un uzskatāmas par nebūtiskām. Viena laiku dati rāda iespējamu pozitīvu tendenci, kas skaidrojama ar pēdējos gados pieaugušo alternatīvo politiskās līdzdalības formu attīstību – tautas iniciatīvām, parakstu vākšanām, amatpersonu atsaukšanām, un sabiedrības līdzdalības mehānismu pilnveidošanos politikas veidošanā un lēmumu pieņemšanā.

3. tabulā ir apkopoti CVK statistikas dati par ārvalstīs balsojušo vēlētāju aktivitāti Saeimas vēlēšanās laikā no 1993. līdz 2014. gadam, kas raksturo 3.1. rezultatīvā rādītāja vērtību dinamiku. Kopējā

⁸⁶ Flash Eurobarometer 373 (2013). Europeans' Engagement in Participatory Democracy.

Pieejams: www.ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_373_en.pdf

⁸⁷ CVK statistikas dati, www.cvk.gov.lv.

⁸⁸ Ījabs, I. (2014). Politiskā līdzdalība. *Cik demokrātiska ir Latvija. Demokrātijas audits 2005-2014*. Zin. red. Rozenvalds, J., Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 214.lpp.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

tendence, ņemot vērā absolūtos skaitļus, liecina par pakāpenisku un stabilu vēlētāju aktivitātes pieaugumu. Īpaši straujš šis pieaugums ir bijis pēdējās 12. Saeimas vēlēšanās, kurās piedalījās 23 116 vēlētāji. Tas nozīmē, ka sasniegtais rezultatīvais rādītājs attiecībā pret bāzes rādītāju ir palielinājies par 10 338 jeb 45%, vienlaikus nesasniedzot 2014. gadā vēlamo plānoto rādītāju – 25 000. Vienlaikus jāņem vērā, ka ārvalstīs dzīvojošo vēlētāju aktivitātes novērtējums ir jābalsta uz kompleksu rādītāju kopumu, jo tikai nobalsojušo nesniedz pilnīgu ainu un tendences novērtējumu.

3. tabula. Ārvalstīs balsojušo vēlētāju aktivitāte Saeimas vēlēšanās (1993-2014)

Saeima	Gads	Balsstiesīgo skaits ārvalstīs	Ārvalstu balsstiesīgo īpatsvars no visiem balsstiesīgajiem (%)	Ārvalstīs nobalsojušo skaits	Ārvalstīs nobalsojušo īpatsvars no visiem balsstiesīgajiem ārvalstīs (%)	Ārvalstīs nobalsojušo īpatsvars no visiem nobalsojušajiem (%)
5.	1993.	nav datu	nav datu	18 413	nav datu	1,65
6.	1995.	26 159	1,96	12 525	47,88	1,31
7.	1998.	30 218	2,24	10 602	35,09	1,10
8.	2002.	32 315	2,31	7 350	25,44	0,74
9.	2006.	33 873	2,27	7 490	22,38	0,83
10.	2010.	42 724	2,79	12 778	30,46	1,32
11.	2011.	51 975	3,37	14 273	27,34	1,56
12.	2014.	87 493	5,64	23 116	26,42	2,53

Datu avots: CVK (www.cvk.lv)

2013. gada nogalē Latvijas Universitātes Diasporas un migrācijas pētījumu centra (LU DMPC) pētnieki veica pētījumu par Latvijas diasporas politisko līdzdalību, kas sniedz padziļinātu izpratni par ārvalstu vēlētāju aktivitāti un to ietekmējošajiem faktoriem.⁸⁹ Pētījumā secināts, ka skaidrojums vēlētāju aktivitātes pieaugumam ir komplekss – to ir ietekmējis gan tas, ka vēlēšanu procedūra ir kļuvusi ērtāka (piemēram, lielāks iecirkņu skaits, spiedogu izdarīšanā pasē klātienē mobilajās pasu darbstacijās), gan dubultpilsonības ieviešana (lai gan precīzus datus par to, cik šādu vēlētāju ir bijis, nav iespējams iegūt, jo Saeimas vēlēšanās netiek izmantots vēlētāju reģistrs), gan diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību darbs diasporas motivācijas celšanā, gan atsevišķu politiku priekšvēlēšanu aktivitātes diasporā.⁹⁰ Latvijas diasporas politiskās līdzdalības līmenis, t.sk. dalība vēlēšanās, nākotnē būs atkarīga no vairākiem savstarpēji saistītiem faktoriem – diasporas politiskās kompetences, kvalitatīva politiskā piedāvājuma un prasmes to komunicēt vēlētājiem, diasporas organizāciju darbības diasporas politisko un pilsonisko kompetenču attīstīšanā, kā arī komunikācijas vadīšanas starp diasporu, politikas veidotājiem un lēmumu pieņēmējiem.⁹¹

Izvērtējot šajā sadaļā aplūkotos rezultatīvos rādītājus, jāsecina, ka 2.1., 2.2., 3.1. rezultatīvie rādītāji kopumā atbilst attiecīgi 2. un 3. politikas rezultātam, tajos nav nepieciešams veikt izmaiņas vai precizējumus, lai pilnveidotu Pamatnostādņu izvērtējuma iespējas šajās jomās. Pilnīgam 3.1. rezultatīvā rādītāja novērtējumam ir nepieciešams 3. politikas rezultātu papildināt ar citiem rezultatīvajiem rādītājiem. Ieteikums analizēt arī saistītos rādītājus: ārvalstīs nobalsojušo īpatsvars no visiem nobalsojušiem un ārvalstīs nobalsojušo īpatsvars no visiem balsstiesīgajiem ārvalstīs.

⁸⁹ Lulle, A., Kļave, E., Reire, G., Birka, I., Ungure, E. (2015). *Diasporas politiskā pārstāvniecība Latvijā un Eiropas Savienībā: parlamentārā dimensija*, Latvijas Universitāte. Pieejams: <http://www.diaspora.lv/petijumi/>

⁹⁰ Turpat, 113.lpp.

⁹¹ Turpat, 116.-117.lpp.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Citas pilsoniskās līdzdalības formas: NVO skaits, ziedošana un brīvprātīgais darbs

Bez dalības nacionālās vēlēšanās iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības mērījumiem Pamatnostādnēs iekļauti citi rezultatīvie rādītāji, kas raksturo tādas pilsoniskās līdzdalības formas kā iesaistīšanās nevalstiskajās organizācijās, brīvprātīgā darba veikšana un ziedošana.

2.4. rezultatīvā rādītāja – NVO skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā – 2014. gadā sasniegtā vērtība ir 9,7 organizācijas, kas pārsniedz ne tikai 2014. gadā plānoto vēlamo rādītāja vērtību, bet arī 2018. gadā plānoto rezultātu – deviņas NVO uz 1000 iedzīvotājiem. Tādējādi secināms, ka šī rezultatīvā rādītāja dinamika atbilst plānotajam. Vienlaikus šī rādītāja atbilstība 2. politikas rezultātam ir nosacīta, jo NVO skaita izmaiņas tieši nenorāda arī uz iedzīvotāju pilsoniskās aktivitātes pieaugumu (vai kritumu, ja NVO skaits samazinās). NVO skaits pēdējos divos gados ir būtiski pieaudzis. Ja 2011. gadā (bāzes rādītāja vērtības gads) Latvijā bija reģistrētas 13 284 organizācijas⁹², tad 2014. gada beigās to skaits ir pieaudzis līdz 19 332 organizācijām.⁹³ Tajā pašā laikā arvien palielinās to iedzīvotāju īpatsvars, kas nav iesaistījies nevienas organizācijas darbībā: 2004. gadā – 61,9%, 2008. gadā – 65,8%, 2014. – 71,7% iedzīvotāju atzinuši, ka nepiedalās nedz formālu, nedz neformālu nevalstisko organizāciju darbā. Visaktīvāk iedzīvotāji iesaistās reliģiskajās organizācijās un draudzēs, arodbiedrībās un kultūras un sporta organizācijās⁹⁴.

Ņemot vērā to, ka NVO skaits pats par sevi neraksturo dalību NVO kā vienu pilsoniskās līdzdalības formām, ieteicams papildināt 2. politikas rezultātu ar rādītāju par iedzīvotāju īpatsvaru, kas pēdējā gada laikā ir iesaistījušies formālu un neformālu sabiedrisko organizāciju darbā. Vienlaikus jāuzsver, ka šāda mērījuma veikšanai ir jāparedz atbilstoša jautājuma ielaušana valsts pasūtītajos socioloģiskajos pētījumos (iedzīvotāju aptaujās).

19.2., 19.3. rezultatīvie rādītāji raksturo iedzīvotāju iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā un ziedošanas paradumus. Abi rādītāji atbilst 19. politikas rezultāta novērtējuma mērķiem.

Salīdzinot ar 2011. gadu ir samazinājies to iedzīvotāju skaits, kas pēdējo trīs gadu laikā ir ziedojuši drēbes, mēbeles, pārtiku u.c. labdarības organizācijām. Ja 2011. gadā ziedojumus bija veikuši 17% iedzīvotāju, tad 2013. gadā – 9,3%.⁹⁵ Šāda rādītāja dinamika neatbilst plānotajiem 18% 2014. gadā, kas būtu veikuši ziedojumu labdarības organizācijām. Salīdzinājumam ir sniegti 2013. gada aptaujas dati arī par citām ziedošanas formām un mērķiem. Visaktīvāk iedzīvotāji ir ziedojuši pa tālruni – 30,6% (2011. gadā – 39,6%), lielveikalu tīklos (kastītēs) naudu ir ziedojuši 26,7% (2011. gadā – 35,7%), ziedojuši drēbes, pārtiku, mēbeles u.c. lietas konkrētiem cilvēkiem ir 14,9% (2011. gadā – 20,7%), ziedojuši naudu labdarības organizācijām ar interneta starpniecību ir 4,5% (2011. gadā – 3,5%)⁹⁶. Kā redzams, iedzīvotāju aktivitāte ir kritusies gandrīz visos ziedošanas veidos. Vienlaikus citas 2013. gadā veiktas aptaujas rezultāti liecina, ka pēdējo divu gadu laikā 58,1% iedzīvotāju ir ziedojuši naudu labdarībai.⁹⁷ Atšķirības datus ir skaidrojamas ar metodoloģiskajām atšķirībām – galvenokārt piedāvātajos atbilžu variantos. 19.2. sasniegtā rezultatīvā rādītāja mērījumā izmantotajā aptaujā (Latvijas pilsoniskā alianse, 2013) jautājumā piedāvātas piecas dažādas ziedošanas formas un

⁹² Pārskats par NVO sektoru Latvijā (2011). SIF, BISS, 19.lpp.

⁹³ Lursoft dati (31.12.2014.)

⁹⁴ Ijabs, I. (2014). Politiskā līdzdalība. *Cik demokrātiska ir Latvija. Demokrātijas audits 2005-2014*. Zin. red. Rozenvalds, J., Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 211.lpp.

⁹⁵ Latvijas pilsoniskā alianse (2014) *Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2013*, 37.lpp. (Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja. 2013.)

⁹⁶ Turpat, 37.lpp.

⁹⁷ Latvija. Pārskats par tautas attīstību 2012./2013. Ilgtspējīga nācija, galv. red. Baiba Bela (2013), Rīga: LU SPPI, 106.lpp.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

mērķi, savukārt otrajā aptaujā (LU SPPI, 2013) – viens ziedošanas veids (nauda) un trīs mērķi (politiskajām partijām, labdarībai, reliģiskām organizācijām). Pētījumā par iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības formām, t.sk. ziedošanu, secināts, ka pēdējos gados ir vērojamas būtiskas atšķirības starp institucionalizētām līdzdalības formām un individuālā kārtā paustu sociālo solidaritāti⁹⁸, par ko liecina ievērojamie saziņotās naudas līdzekļi dažādās ziedošanas kampaņās – kā kolektīviem, tā individuāliem mērķiem.

Vērtējot 19.3. rezultatīvo rādītāju, kas mēra iedzīvotāju iesaistīšanos brīvprātīgā darba aktivitātēs, ir jāņem vērā vairāki metodoloģiski apsvērumi un datu avoti. Bāzes rādītāja vērtība 2011. gadā bija 10,2% – iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā veikuši brīvprātīgo darbu⁹⁹. 2013. gadā šī rādītāja vērtība ir 2,9%¹⁰⁰, kas liecina par būtisku kritumu, turklāt sasniegtais rādītājs neatbilst plānotajai tā vērtībai 2014. gadā (13%). Savukārt, Latvijas Universitātes Sociālo un politisko pētījumu institūta 2013. gadā pasūtītās aptaujas rezultāti, kurā izmantota atšķirīga metodoloģija (atšķiras jautājuma formulējums aptaujā un piedāvātie atbilžu varianti), liecina, ka brīvprātīgo darbu veikuši 28,1% iedzīvotāju. Atšķirība starp pamata datu avotu (Latvijas pilsoniskā alianse), kas ļauj veikt bāzes un sasniegtā rādītāja tiešu salīdzinājumu, un papildu datu avotu (LU SPPI, 2013) ir tā, ka pamata datu avotā atbilžu varianti „piedalīties talkās” un „iesaistīties brīvprātīgajā darbā” ir nošķirti; savukārt papildu datu avota aptaujā bija tikai viens ar brīvprātīgo darbu saistīts atbilžu variants „veicis brīvprātīgo darbu”, kas pēc būtības iever arī dalību talkās, kas pēdējos gados Latvijā ir kļuvusi populāra iedzīvotāju aktivitāte. Summējot pamata datu avota atbilžu variantus par brīvprātīgo darbu un dalību talkās, atklājas, ka brīvprātīgo darbu pēdējo trīs gadu laikā ir veikuši 26% iedzīvotāju, kas zināmā mērā ļauj skaidrot atšķirības starp abiem datu avotiem. Ja šāda pieeja, kad tiek summētas atbildes „iesaistīties brīvprātīgajā darbā,” (10,2%) un „piedalīties talkā” (31,7%), tiek piemērota bāzes rādītāja vērtības precizēšanai, tad tā ir 41,9%, kas liecina par vēl lielāku rādītāja vērtības samazināšanos pretēji plānotajam.

Izglītības un zinātnes ministrijas pasūtītā pētījumā tika konstatēts, ka 2013. gadā 28% iedzīvotāju ir veikuši brīvprātīgo darbu. Populārākie brīvprātīgā darba veidi, saskaņā ar šo aptauju, ir līdzdalība vides aizsardzības un sakopšanas pasākumos (galvenokārt gadskārtējās talkās, 55%), kultūras un mākslas pasākumu organizēšanā (29%) un izglītības pasākumos (27%). Kā galvenie iemesli, kāpēc iedzīvotāji neiesaistās brīvprātīgajā darbā, ir tas, ka cilvēkiem ir darbs un brīvprātīgā darba aktivitātēm nav laika.¹⁰¹ Šī pētījuma dati apstiprina, ka vidēji Latvijā brīvprātīgajā darbā iesaistās viena ceturtdaļa iedzīvotāju.

Atšķirīga situācija atklājas, analizējot jauniešu iesaistīšanos brīvprātīgā darba aktivitātēs (2.3. rezultatīvais rādītājs). Ņemot vērā koriģētā bāzes rādītāja vērtību (pusaudži un jaunieši vecumā no 13 līdz 25 gadiem, kas pēdējā gada laikā ir veikuši brīvprātīgo darbu) un salīdzinot tā dinamiku laikā no 2011. līdz 2013. gadam¹⁰², redzams, ka jauniešu aktivitāte ir augstāka nekā iedzīvotāju vidū kopumā; otrkārt, tā ir stabila. 2011. gadā brīvprātīgo darbi vismaz reizi gadā bija veikuši 55% jauniešu, 2012. gadā – 53%, 2013. gadā – 52%¹⁰³. Tā kā datu ieguves metode ir socioloģiskā aptauja, tad izmaiņas

⁹⁸ Ijabs, I. (2014). Politiskā līdzdalība. *Cik demokrātiska ir Latvija. Demokrātijas audits 2005-2014*. Zin. red. Rozenvalds, J., Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 213.lpp.

⁹⁹ *Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja*. Latvijas fakti, 11.lpp.

¹⁰⁰ Latvijas pilsoniskā alianse (2014) *Pārskats par NVO sektoru Latvijā 2013*, 37.lpp. (Sabiedrības viedoklis par NVO sektoru Latvijā. Sabiedriskās domas aptauja. 2013.)

¹⁰¹ Ijabs, I. (2014). Politiskā līdzdalība. *Cik demokrātiska ir Latvija. Demokrātijas audits 2005-2014*. Zin. red. Rozenvalds, J., Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 213.lpp.

¹⁰² Par šo periodu ir pieejami jauniešu aptauju dati, kuri iegūti, izmantojot vienotu metodiku (IZM Jauniešu dzīves kvalitātes monitorings 2011., 2012., 2013.gadā).

¹⁰³ IZM monitoringa par jauniešu dzīves kvalitāti dati 2011., 2012., 2013. gadā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

rādītājā iekļaujas statistiskās kļūdas robežās un nav uzskatāmas par nozīmīgām. Tomēr, ja šis rādītājs turpinās samazināties tādā pašā apmērā kā līdz šim (par vienu līdz trīs procentpunktiem gadā), tas liecinās par jauniešu brīvprātīgā darba aktivitātes samazināšanos. Sasniegtā rezultatīvā rādītāja vērtība būtiski pārsniedz plānoto vērtību 2014. gadā (15%), taču jāņem vērā, ka bāzes rādītājs ir korigēts (tā korekcijas ir pamatotas 1. daļā “Kopsavilkums par pieejamajiem datiem”), tā attīstības prognoze tika balstīta uz daudz zemāku vērtību (12%) un šobrīd tas vērtējams kā stabils. Lai novērtētu salīdzināmos datus balstītu rādītāja tālāko attīstību, ieteicams korigēt arī plānoto rādītāja vērtību 2018. gadā (piemēram, 60%). Jauniešu brīvprātīgā darba aktivitātes attīstīšana var ilgtermiņā pozitīvi ietekmēt iedzīvotāju kopējo iesaistīšanās līmeni brīvprātīgajā darbā, nostiprinoties brīvprātīgā darba paradumam jaunībā.

2.3. rezultatīvais rādītājs saturiski atbilst 2. politikas rezultāta novērtējuma mērķiem. Turklāt, izmantojot IZM jauniešu dzīves kvalitātes monitoringa datus, ir iespējams veikt regulārus tā mērījumus dinamikā.

Jauniešu pilsoniskā izglītība

Lai novērtētu, kā ir uzlabojusies jauniešu izpratne par demokrātiju un līdzdalības prasmes (18. politikas rezultāts), Pamatnostādnēs ir iekļauti divi rezultatīvie rādītāji. 18.1. rādītājs mēra to, cik liela loma ir izglītības iestādei kā informācijas ieguves avotam par jauniešu tiesībām, pienākumiem, atbildību un iespējām. Šis jautājums tiek mērīts IZM jauniešu dzīves kvalitātes ikgadējos monitoringa pētījumos, kas sniedz salīdzināmus datus un ļauj analizēt rādītāja izmaiņas dinamikā. Šī datu avota priekšrocība ir tā, ka tajā ir precīzi ievērots jauniešu vecuma segments (13 līdz 25 gadi), kas atbilst Jaunatnes likumā noteiktajam. 2011. gadā 46% jauniešu atzina, ka informāciju iegūst izglītības iestādē, 2012. – 39%, savukārt, 2013. gada aptaujā – 51% jauniešu. Tā kā tiešs sasniegtā rādītāja salīdzinājums ar bāzes rādītāju nav iespējams (pamatojumu skat. 1. daļā “Kopsavilkums par pieejamajiem datiem”), situācijas novērtējums balstīts uz norādītajiem monitoringa datiem. Tie rāda pozitīvu tendenci – izglītības iestādes kā informācijas avota nozīme pieaug (laikā no 2011. līdz 2013. gadam tā ir pieaugusi par pieciem procentpunktiem), kas netieši liecina par institucionālās pilsoniskās izglītības attīstību. Turklāt rādītāja vērtība 2013. gadā jau pārsniedz tā plānoto vērtību 2014. gadā (45%). Izmaiņas rezultatīvā rādītāja definēšanā nav ieteicamas, ņemot vērā, ka ir nodrošināta datu pieejamība tā novērtējumam.

18.2. rādītājs paredz mērīt jauniešu attieksmi pret aktīvās pilsoniskās līdzdalības rīcību, aizstāvēt savas intereses un viedokļus. Atbilstoši tam, kā šis rādītājs ir definēts Pamatnostādņu 5. sadaļā, tas paredz noteikt tikai mazākumtautību skolēnu īpatsvaru, kas uzskata, ka ir svarīgi iesaistīties politiskās un sabiedriskās aktivitātēs. Šādā formulējumā, pirmkārt, šis rādītājs nepilnīgi raksturo 18. politikas rezultātu, kas attiecas uz visiem Latvijas jauniešiem neatkarīgi no viņu etniskās piederības; otrkārt, tas aptver atšķirīgu jauniešu vecuma grupu (skolu jaunieši), nekā tas ir noteikts Jaunatnes likumā un tiek izmantots IZM jauniešu dzīves kvalitātes monitoringa pētījumos, kas nodrošina regulārus un salīdzināmus datus par Latvijas jauniešiem. Savukārt bāzes rādītāja vērtība ir noteikta, balstoties uz vienreizēju mazākumtautību skolēnu pilsonisko attieksmju pētījumu, būtiski sašaurinot mērķa grupu. IZM monitoringa datu vēl viena priekšrocība ir tā, ka tie ļauj novērtēt jauniešu rīcību, iesaistoties sabiedriskās un politiskās aktivitātēs, turklāt gan latviešu, gan mazākumtautību jauniešu vidū. 2013. gadā 65% jauniešu ar dzimto latviešu valodu un 51% ar citu dzimto valodu pēdējā gada laikā vismaz vienu reizi iesaistījušies sabiedriskās un sociālās aktivitātēs (2011. gadā attiecīgi 62% un 45%). Līdzdalība politiskajās aktivitātēs ir bijusi zemāka – 32% jauniešu ar dzimto latviešu valodu un 29% jauniešu ar citu dzimto valodu pēdējā gada laikā vismaz vienu reizi iesaistījušies politiskajās aktivitātēs (2011. gadā attiecīgi 30% un 31%). Šie dati rāda, ka sabiedriskajās un sociālajās aktivitātēs vairāk iesaistās latviešu jaunieši, savukārt, iesaistīšanās līmenis politiskajās aktivitātēs ir

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

vienlīdz augsts kā latviešu, tā citu tautību jauniešu vidū. Rādītāja izmaiņu novērtējums ļauj secināt, ka ir vērojama drīzāk pozitīva tendence attiecībā uz jauniešu sociālo un sabiedrisko aktivitāti, savukārt politiskās aktivitātes līmenis saglabājas tajā pašā līmenī – aktīva ir aptuveni trešā daļa no jauniešiem. Kaut arī šie dati liedz veikt bāzes rādītāja vērtības izmaiņu atbilstību plānotajam, tie liecina par samērā augstu jauniešu pilsoniskās līdzdalības līmeni.

Ņemot vērā augstāk raksturoto argumentāciju par 18.2. rezultatīvā rādītāja ierobežojumiem un līdz ar to tikai daļēju atbilstību 18. politikas rezultātam, ieteicams to pilnveidot, pirmkārt, attiecinot ne tikai uz mazākumtautību jauniešiem, bet arī uz latviešu jauniešiem; otrkārt, paredzot novērtēt jauniešu rīcību (iesaisti, līdzdalību, aktivitāti), nevis attieksmi (uzskatus, viedokļus) pilsoniskās līdzdalības jomā.

2.6. Latviešu valodas prasme un lietošana

2. Rīcības virziens: Nacionālā identitāte: valoda un kultūrtelpa

2.1. Nodrošināt latviešu valodas lietošanu Latvijas publiskajā telpā.

2.2. Nostiprināt latviešu valodas prasmes ārzemēs dzīvojošiem latviešiem, mazākumtautībām, nepilsoņiem, jaunajiem imigrantiem.

2.4. Nostiprināt ārzemēs dzīvojošo latviešu latvisko identitāti un piederību Latvijai.

10. Politikas rezultāts: Uzlabojusās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes.

10.1. Rezultatīvais rādītājs: Pilsonības saņemšanai latviešu valodas eksāmenu sekmīgi nokārtojušo īpatsvars pret eksāmenu kārtojušo skaitu.

12. Politikas rezultāts: Pieaugusi latviešu valodas prasme dažādās vecuma grupās un izglītības sistēmas līmeņos.

12.1. Rezultatīvais rādītājs: Centralizētā valsts (latviešu valoda un literatūra) valodas eksāmena rezultāti 9.klasē pēc līmeņiem B, C, D.

12.2. Rezultatīvais rādītājs: Centralizētā valsts (latviešu valoda) valodas eksāmena rezultāti 12.klasē pēc līmeņiem (%): B, C, D. Koriģētais formulējums: Latviešu valodas eksāmena rezultāti 12.klasē: kopējais procentuālais vērtējums un tam atbilstošais novērtējuma līmenis (%).

12.3. Rezultatīvais rādītājs: Respondentu īpatsvars, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes (prot valodu labi un viduvēji).

16. Politikas rezultāts: Izveidota atbalsta sistēma latviskās identitātes saglabāšanai un latviešu valodas apguvei.

16.1. Rezultatīvais rādītājs: Latviešu „nedēļas nogales (svētdienas) skolu” skaits ārpus Latvijas (skaits).

16.2. Rezultatīvais rādītājs: Ārvalstīs dzimušo bērnu skaits, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība (skaits).

26. Politikas rezultāts: Latvijas iedzīvotāji publiskajā vidē (uz ielas/darbā) izmanto latviešu vai galvenokārt latviešu valodu.

26.1. Rezultatīvais rādītājs: Latviešu respondentu īpatsvars, kuri lieto tikai latviešu vai, galvenokārt, latviešu valodu.

26.2. Rezultatīvais rādītājs: Strādājošo nelatviešu respondentu īpatsvars, kuri publiskajā telpā (darbā, ar draugiem, veikalā, uz ielas) lieto tikai krievu valodu.

27. Politikas rezultāts: Uzlabojusās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes.

27.1. Rezultatīvais rādītājs: Mazākumtautību pārstāvju īpatsvars, kuri latviešu valodu prot vidējā un augstākajā līmenī.

Cittautiešu latviešu valodas prasmes

Divi no Pamatnostādnēs iekļautajiem rezultatīvajiem rādītājiem mēra iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes līmeni (12.3., 27.1.), lai noteiktu latviešu valodas prasmju uzlabošanās tendences. Tiešs bāzes un rezultatīvā rādītāja salīdzinājums abos gadījumos nav iespējams, ņemot vērā atšķirīgās metodikas mērījumu veikšanā. 2008. gadā vidējā un augstākajā līmenī latviešu valodu prata 57% iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu (27.1. bāzes rādītāja vērtība), bet 2009. gadā vidējā līmenī (labi un viduvēji) savas latviešu valodas prasmes novērtēja 75% respondentu (12.3. bāzes rādītāja vērtība). Neraugoties uz metodiskajām atšķirībām bāzes un

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

sasniegtā rādītāja vērtību noteikšanā, iespējams novērtēt latviešu valodas prasmju attīstību nelatviešu vidū, izmantojot 2012. un 2014. gada valodas monitoringa pētījumu datus¹⁰⁴ (tie iegūti pēc vienotas metodikas, tāpēc ir salīdzināmi). 2012. gadā 78% iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, novērtējuši savas latviešu valodas prasmes kā labas un viduvējas, 2014. gadā šis rādītājs ir 77%. To iedzīvotāju īpatsvars, kas valodu prot labi un vidēji, kopumā ir sasniedzis 2014. gada plānoto vērtību (78%) (12.3. rezultatīvais rādītājs), ņemot vērā šādu datu ieguvē piemērojamo statistisko kļūdu. Šie rādītāji liecina par stabilitāti latviešu valodas prasmju pašvērtējumā. Savukārt, par labām un ļoti labām savas valsts valodas zināšanas 2014. gadā atzinuši 44% respondentu, kas ir mazāk nekā plānots, taču te jāņem vērā, ka kļūdaini ir noteikta bāzes vērtība (2008. gadā augstākajā līmenī latviešu valodu prata 57%), attiecīgi plānotā prognoze ir noteikta kļūdaini un nav pamatoti salīdzināt 2014. gada esošo rādītāju ar sasniegto (27.1. rezultatīvais rādītājs).

Par latviešu valodas prasmju pakāpenisku uzlabošanos iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, vidū liecina tas, ka par diviem procentpunktiem ir pieaudzis to personu īpatsvars, kas ir sekmīgi nokārtojuši latviešu valodas eksāmenu pilsonības saņemšanai, attiecībā pret kopējo eksāmenu kārtojušo skaitu. 2010. gadā šis rādītājs bija 57,1%, 2013. gadā – 59,1%. Neraugoties uz pozitīvo tendenci rādītājam pieaugt, tas vēl nav sasniedzis 2014. gadā plānoto vērtību – 66%.

Ar mērķi noteikt latviešu valodas zināšanu izmaiņu dinamiku dažādās vecuma grupās, Pamatnostādnēs ir iekļauti rādītāji par mazākumtautību 9. un 12. klašu skolēnu latviešu valodas noslēguma eksāmenu rezultātiem (12.1., 12.2. rezultatīvie rādītāji). Bāzes un sasniegto rādītāju tiešs salīdzinājums nav iespējams, ņemot vērā izmaiņas centralizētā valsts eksāmena latviešu valodā vērtēšanas metodikā, pārejot no līmeņiem A, B, C, D uz kopējo procentuālo vērtējumu (izvērstis izmaiņu skaidrojums sniegts 1. daļā „Kopsavilkums par pieejamajiem datiem”).

Veicot abu metodiku salāgošanu, secināms, ka pieaudzis to 9. klašu mazākumtautību skolēnu īpatsvars, kas ieguvuši D līmeni, bet sarucis to īpatsvars, kas saņēmuši vērtējumu B un C līmenī. Novērtējuma mērķiem gan bāzes, gan sasniegtā rādītāja vērtības tika koriģētas, ļaujot salīdzināt skolēnu īpatsvaru, kas ieguvuši noteiktas valsts valodas prasmes pakāpes. 2011. gadā A1, A2 līmenī latviešu valodas zināšanas bija 18% skolēnu (2014. gadā – 25%), B1, B2 līmenī – 66% skolēnu (2014. gadā – 69%), C1, C2 līmenī – 16% (2014. gadā – 6,3%). Saskaņā ar šiem rādītājiem valsts valodas prasme ir palielinājusies zemākajos līmeņos (A2, B1), bet samazinājusies augstākajos – B2, C1, C2. Šāda tendence kopumā neatbilst plānotajai šī rādītāja attīstībai.

12. klašu mazākumtautību skolēnu latviešu valodas eksāmena rezultāti netiek izteikti valsts valodas prasmju pakāpēs un līmeņos, jo kopš 2012./2013. mācību gada ir vienots latviešu valodas eksāmens 12. klasei, ko kārto izglītojamie, kas apgūst vidējo izglītību gan vispārējās, gan mazākumtautību izglītības programmās. Tāpēc 12.2. rezultatīvā rādītāja novērtējumam tika izmantota atšķirīga pieeja, nekā 12.1. rādītāja gadījumā. Pieejamie dati par 2014. gada skolēnu eksāmenu rezultātiem kopējā procentuālā vērtējuma izteiksmē ir izteikti iepriekš izmantotajos novērtējuma līmeņos (A līdz F)¹⁰⁵. Analīzes rezultātā secināms, ka pieaug to skolēnu īpatsvars, kas nokārtojuši pārbaudījumu zemākā līmenī (D), un samazinās to īpatsvars, kas nokārtojuši pārbaudījumu augstākajos līmeņos (B un C). Šāda tendence kopumā neatbilst plānotajai šī rādītāja attīstībai, taču, lai izvirzītu secinājumu, ka šie rādītāji liecina par mazākumtautību jauniešu latviešu valodas zināšanu līmeņa kritumu, būtu nepieciešams salīdzinājums ar skolēnu, kas apgūst vispārējās izglītības programmas, eksāmenu

¹⁰⁴ Latviešu valodas aģentūra (2012, 2014). *Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte*. Nepublicēti dati, pēc pieprasījuma.

¹⁰⁵ Šie novērtējuma līmeņi (A līdz F, kur F ir zemākais, bet A ir augstākais) neatbilst valsts valodas prasmes pakāpēm un līmeņiem (A1, A2, B1, B2, C1, C2, kur A pakāpe ir zemākā un C – augstākā).

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

rezultātiem. Turklāt jāņem vērā, ka 2014. gada rezultāti attiecas uz vienoto latviešu valodas eksāmenu, nevis eksāmenu, kas paredzēts mazākumtautību skolēniem.

27. politikas rezultāts pēc būtības pārklājas ar 12. politikas rezultātu un ir identisks 10. politikas rezultātam. Tāpēc ir ieteicams apvienot šos trīs politikas rezultātus vienā – „Uzlabojušās iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes”, ietverot esošos 10.1., 12.1., 12.2., 12.3. un 27.1. rezultatīvos rādītājus. Šis rezultatīvo rādītāju kopums ļauj novērtēt iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmju izmaiņas dažādos griezumos, veidojot kopainu. Ņemot vērā 12.3. un 27.1. rezultatīvo rādītāju līdzību, ieteicams tos apvienot, papildinot 12.3. rezultatīvo rādītāju ar augstākā līmeņa valodas prasmju novērtējumu iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, vidū. 12.2. rezultatīvo rādītāju ieteicams papildināt ar skolēnu, kas apgūst vispārējās izglītības programmas, eksāmenu rezultātiem.

Latviešu valodas lietošana publiskajā telpā

Latviešu valodas lietošana publiskajā telpā tiek mērīta, balstoties uz ikgadējām Latvijas iedzīvotāju aptaujām, nosakot, kādu valodu – latviešu vai krievu – iedzīvotāji lieto ārpus mājas – darbā, uz ielas, veikalā (26.1., 26.2.).

2008. gadā 65% iedzīvotāju, kuriem dzimtā valoda ir latviešu, uz ielas lietoja galvenokārt vai tikai (pamatā) latviešu valodu, savukārt darbā savu dzimto valodu pamatā lietoja 573%. Respondentu, kuriem dzimtā ir krievu valoda, vidū šie rādītāji bija attiecīgi 26% un 32%¹⁰⁶. 2012. gada valodas situācijas izpēti dati atklāja, ka 73% respondentu ar dzimto latviešu valodu lieto pamatā latviešu valodu veikalos un sadzīves pakalpojumu iestādēs, 64% – darbā sanāksmju laikā, 51% – ar kolēģiem, 25% – ar klientiem un sadarbības partneriem¹⁰⁷. Līdzvērtīgi dati par strādājošajiem nelatviešiem (iedzīvotājiem ar krievu dzimto valodu) 2012. gada pētījumā netika iegūti. 2014. gada dati rāda, ka latviešu vidū 43% lieto pamatā latviešu valodu uz ielas un veikalā, savukārt 69% – darbā sanāksmju laikā, 59% – ar kolēģiem, 33% – ar klientiem un sadarbības partneriem.¹⁰⁸ Diemžēl 2008., 2012. un 2014. gada pētījumu metodikas ir atšķirīgas, tāpēc tiešu salīdzinājumu iespējams veikt tikai par latviešu valodas lietošanu darbā latviešu vidū. 2012. gada un 2014. gada datu salīdzinājums ir pamats secinājumam, ka latviešu valodas lietošana latviešu vidū darba vietā ir pieaugusi. Šāda rādītāja izaugsme atbilst plānotajai tendencei, turklāt kategorijā „darbā – sanāksmju laikā” pārsniedz plānoto vērtību (61%). Pārējās kategorijās (saskarsme ar kolēģiem un klientiem) sasniegtais rādītājs neatbilst plānotajai rādītāja vērtībai. Citādāka situācija ir ar latviešu valodas lietošanu uz ielas – 2014. gada plānotā vērtība ir 70%, kamēr sasniegtā rādītāja vērtība ir tikai 43%, kas ir arī zemāka par bāzes rādītāja vērtību. Taču jāņem vērā, kā jau iepriekš minēts, ka tiešs šo vērtību salīdzinājums nav korekts un ir izmantojams tikai tendences novērtējumam. Latviešu valodas lietošanai uz ielas latviešu vidū ir vērojama tendence samazināties, kas neatbilst plānotajai rādītāja attīstībai.

Otrs rādītājs, kas raksturo 26. politikas rezultātu, ir strādājošo nelatviešu (iedzīvotāju ar citu dzimto valodu) krievu valodas lietošanas intensitāte publiskajā telpā – uz ielas un darba vietā (26.2. rezultatīvais rādītājs). 2008. gadā 20% respondentu atzina, ka publiskajā telpā pamatā lieto krievu valodu. Plānotā vērtība 2014. gadā šim rādītājam ir 18%. 2014. gada valodas monitoringa dati atklāj, ka uz ielas krievu valodā pamatā runā 34% strādājošo nelatviešu, savukārt darbā sanāksmju laikā – 34%, ar kolēģiem – 38%, ar klientiem un sadarbības partneriem – 25%. Kā jau iepriekš skaidrots, šie

¹⁰⁶ Valoda. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo Zinātņu institūts, 2008, 19.lpp.

¹⁰⁷ Latviešu valodas aģentūra (2012). *Latvijas valodas situācijas sociolingvistiskā izpēte*. Aptauju veica SIA „Aptauju aģentūra” pēc LVA pasūtījuma. Nepublicēti dati, dati iegūti pēc pieprasījuma LVA.

¹⁰⁸ Turpat.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

dati nav tieši salīdzināmi. Tomēr tendence rāda, ka krievu valodas lietojums publiskajā telpā strādājošo nelatviešu vidū ir pieaudzis.

Citādāka situācija atklājas, ja salīdzinām datus par visiem iedzīvotājiem ar citu dzimto valodu (ne tikai strādājošajiem). 2008. gadā 71% iedzīvotāju ar citu dzimto valodu uz ielas lietoja tikai vai pārsvarā krievu valodu, 2014. gadā – 65%. Savukārt tikai vai pārsvarā latviešu valodu uz ielas lietoja 2008. gadā 26%, 2014. gadā – 32%. Šie rādītāji liecina par lēnu, bet pakāpenisku latviešu valodas lietojuma palielināšanos to iedzīvotāju vidū, kuriem ir cita dzimtā valoda nekā latviešu. Vienlaikus jāņem vērā, ka joprojām 39% iedzīvotāju ar citu dzimto valodu uz ielas lieto galvenokārt vai tikai krievu valodu, kas liecina par krievu valodas joprojām augsto pašpietiekamības līmeni neformālajā publiskajā telpā.

26.1., 26.2. rezultatīvie rādītāji atbilst 26. politikas rezultātam. Ieteicams papildināt ar rezultatīvo rādītāju – latviešu valodas lietošana publiskajā telpā iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda ir krievu, vidū.

Latviešu valoda diasporā

Kopš 2010. gada ir būtiski palielinājies ārpus Latvijas dzimušo bērnu skaits, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība (16.2. rezultatīvais rādītājs). 2010. gadā šādi bērni bija 2326, 2012. gadā – 4125, 2013. gadā – 4438, 2014. gadā – 5154.¹⁰⁹ Tas nozīmē, ka ārvalstīs dzimušo Latvijas pilsoņu skaits laikā no 2010. līdz 2014. gadam ir pieaudzis par 2828 jeb 55%. Šāds sasniegtais rādītājs ievērojami pārsniedz plānoto rādītāja vērtību uz 2014. gadu (2500). Viens no nozīmīgākajiem faktoriem, kas ietekmējis šī rādītāja pieaugumu, ir dubultpilsonības institūta atjaunošana.

Tikpat ievērojami ir pieaudzis latviešu skoliņu (latviešu nedēļas nogales skolas) skaits ārpus Latvijas. Ja 2010. gadā bija aptuveni 30 latviešu skoliņas, tad 2014. gadā to skaits ir pieaudzis līdz 100 skoliņām, taču to skaits ir mainīgs.¹¹⁰ Sasniegtais rādītājs būtiski pārsniedz 2014. gadā plānoto – 35 skolas, kā arī 2018. gadā plānoto – 45 skolas. Galvenā valsts institūcija, kas nodrošina atbalstu latviešu nedēļas nogales skolām, ir Latviešu valodas aģentūra (LVA). LVA organizē diasporas skolotāju metodiskos kursus, valodas apguves nometnes bērniem, izstrādā diasporai paredzētus latviešu valodas mācību un metodiskos līdzekļus, izstrādā diasporas latviešu valodas apguves programmas, sniedz tiešo atbalstu nedēļas nogales skolām (telpu īre, bērnu apdrošināšana, transporta izmaksas u.tml.). 2013. gadā konkursā kārtībā izraudzījās 36 nedēļas nogales skolas, kas saņēma finansiālo atbalstu telpu īres, apdrošināšanas, mācību līdzekļu un materiālu izmaksu segšanai.¹¹¹ 2014. gadā finansiāls atbalsts sniegts 20 skolām.¹¹² LVA sadarbībā ar diasporas nevalstiskajām organizācijām izstrādā kritērijus, pēc kuriem tiek atlasītas skolas, kuras var pretendēt uz šāda atbalsta saņemšanu, t.sk. skolas darbība ir vismaz vienu gadu ilga, tajā mācās vismaz 15 skolēni, vecāki veic līdzmaksājumu par vienu dienu 5 EUR apmērā.¹¹³

16.1., 16.2. rezultatīvie rādītāji atbilst 16. politikas rezultātam. Ieteicams papildināt ar rezultatīvo rādītāju – valsts finansiālo atbalstu saņēmušo latviešu nedēļas skolu skaits ārpus Latvijas.

¹⁰⁹ Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes (PMLP) statistikas dati.

¹¹⁰ Rīcības plāns “Par sadarbību ar Latvijas diasporu 2015.-2017. gadam” (izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 17.07.2014.), Ārlietu ministrija, 2014, 15.lpp.

¹¹¹ Latviešu valodas aģentūra (LVA) (2013). 2013. gada darbības pārskats, 16.lpp.

Pieejams: http://www.valoda.lv/downloadDoc_1469/mid_499

¹¹² Rīcības plāns “Par sadarbību ar Latvijas diasporu 2015.-2017. gadam” (izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē 17.07.2014.), Ārlietu ministrija, 2014, 15.lpp.

¹¹³ Intervija ar LVA speciālisti diasporas jautājumos 2014. gada jūnijā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

2.7. Informācijas telpas un plašsaziņas līdzekļu loma integrācijā

1. Rīcības virziens: Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

1.4. Stiprināt kvalitatīvu, demokrātisku informācijas telpu un palielināt plašsaziņas līdzekļu lomu integrācijā

9. Politikas rezultāts: Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, liela daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem.

9.1. Rezultatīvais rādītājs: Latvijas iedzīvotāju skatīšanās laika daļa, kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3.

9.2. Rezultatīvais rādītājs: Ziņu raidījumu vidējā auditorija tautību griezumā latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3, t.sk. latviešu un citu tautību skatītāji.

25. Politikas rezultāts: Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem.

25.1. Rezultatīvais rādītājs (korigētais formulējums): Citu tautību skatītāju skatīšanās laika daļa, kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3.

25.2. Rezultatīvais rādītājs: Citu Latvijā dzīvojošo etnisko grupu uzticēšanās līmenis informācijas avotiem.

Nošķirtas informācijas telpas, ko raksturo atšķirīgs latviešu un krievu valodā raidīto plašsaziņas līdzekļu (galvenokārt televīzijas kanālu) saturs, ir viens no būtiskiem sabiedrības saliedētības šķēršļiem. Pamatnostādnēs ir definēti divi politikas rezultāti (9., 25.), kas attiecas uz sabiedrībā pieejamajiem un lietotajiem informācijas avotiem. Būtisks šo politikas rezultātu aspekts ir iedzīvotāju uzticēšanās informācijas avotiem. 9. un 25. politikas rezultātu rezultatīvo rādītāju analīze ir strukturēta atbilstoši to saturiskās vienotības loģikai. 9.1., 25.1. rezultatīvie rādītāji raksturo latviski raidīto Latvijas televīziju kanālu auditorijas paradumus (atbilstoši koriģētajiem rādītāju formulējumiem (pamatojumu skat. ziņojuma 1. daļā) – skatīšanās laika daļas). Kopā ar šiem rādītājiem aplūkots arī 9.2. rezultatīvais rādītājs, kas raksturo kā latviešu, tā citu tautību ziņu raidījumu skatīšanās paradumus (atbilstoši koriģētajiem rādītāju formulējumiem (pamatojumu skat. ziņojuma 1. daļā) – skatīšanās laika daļas). Atsevišķi raksturots jautājums par uzticēšanos informācijas avotiem, balstoties uz 25.2. rezultatīvā rādītāja novērtējumu.

Latviski raidīto Latvijas televīziju kanālu auditorijas skatīšanās paradumi

9.1. rādītājs, kā liecina bāzes un sasniegtā rādītāja vērtību salīdzinājums, samazinās, kas neatbilst plānotajam. Saskaņā ar datu analīzes rezultātiem Latvijas iedzīvotāju (vecumā 4+) skatīšanās laika daļa, kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem – LTV1, LTV7, LNT, TV3, ir samazinājusies no 41,1% līdz 33,9%¹¹⁴. Samazinājusies ir arī citu tautību skatītāju skatīšanās laika daļa, kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3 (25.1. rādītājs) no 13% līdz 7,1%¹¹⁵. Tāpat negatīva tendence ir konstatēta attiecībā uz latviešu un citu tautību latviski raidīto Latvijas televīziju kanālu ziņu raidījumu skatīšanās laika daļu (9.2. rādītājs). Ņemot vērā koriģētās bāzes rādītāja vērtības, laikā no 2010. līdz 2014. gadam latviešu vidū šis rādītājs ir samazinājies no 8,4% līdz 5,7%, citu tautību skatītāju vidū – no 1,7% līdz 0,8%¹¹⁶.

Vērtējot 9.1., 25.1., 9.2. rādītāju samazināšanos, jāņem vērā, ka, ieviešot ciparu televīziju, skatītājiem ir iespējams noskatīties TV raidījumus ar nobīdi laikā (interaktīvā televīzija), taču šo raidījumu noskatīšanās ar novēlošanos vēl līdz 2014. gada beigām netika atbilstoši uzskaitīta. Izmantojot televīzijas auditoriju datus integrācijas politikas novērtēšanai, jāņem vērā, ka tos lielā mērā ietekmē tehnoloģiju attīstība, un šo procesu radītās izmaiņas plašsaziņas līdzekļu lietošanas paradumos ir

¹¹⁴ SIA TNS Latvija televīzijas skatīšanās monitorings (2010., 2014). Datu aprēķini veikti pēc pieprasījuma.

¹¹⁵ Turpat.

¹¹⁶ Turpat.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

ievērojami nozīmīgākas, nekā integrācijas politikas īstenošanas rezultātā radušās iespējamās pozitīvās skatīšanās ieradumu izmaiņas. Visnozīmīgākās tehnoloģiju izmaiņas, kas skar televīziju, ir pāreja no analogās uz ciparu televīzijas apraidi, kas notika laika posmā no 2009. gada aprīļa līdz 2010. gada 1. jūnijam. Izvērtējuma bāzes gads (2010. gads) sakrīt ar pārejas īstenošanas laiku, taču būtiskākā pārmaiņu ietekme ir saskatāma turpmākajos gados. Kopumā pāreja uz ciparu apraidi veicināja informācijas (un televīzijas) kanālu daudzveidības pieaugumu. Vietējie televīzijas kanāli nespēj nodrošināt to informācijas un izklaides iespēju dažādību, kādu piedāvā plašais ārvalstu televīzijas kanālu klāsts (gan populārzinātniskos, gan analītiskos, gan izklaidējošos). Skatītājiem izvēloties plašāku televīzijas kanālu spektru, katra atsevišķā kanāla skatīšanās laika daļa sarūk, auditorija kļūst fragmentēta.

Papildus tam rādītāju samazināšanos varēja ietekmēt arī televīzijas raidījumu auditoriju mērīšanas specifika. Līdzšinējās mērīšanas tehnoloģijas neļāva nomērīt, kādus televīzijas kanālus iedzīvotāji skatās interaktīvajā televīzijā, jo raidījumu skatīšanās ar nobīdi laikā netika ieskaitīta kā konkrētā kanāla un raidījuma noskatīšanās. Saskaņā ar televīzijas auditoriju mērījumu ekspertu sniegto provizorisko informāciju 2015. gada laikā tiks uzsākta televīzijas auditorijas mērīšanas tehnoloģiju nomaiņa uz tādām, kuras ļautu mērīt arī interaktīvajā televīzijā skatīto raidījumu auditorijas. Tādējādi, neskatoties uz jebkādam iespējamām izmaiņām skatīšanās laika paradumos, kas būtu saskaņā ar Pamatnostādņu mērķi, globālo tendenču ietekme ir nozīmīgāka. Tehnoloģiju attīstība turpinās ietekmēt skatītāju auditoriju arī turpmākajos gados, un, iespējams, vietējo televīzijas kanālu loma samazināsies vēl būtiskāk.

Saglabājot latviski raidīto televīzijas kanālu skatīšanās laika daļu kā Pamatnostādņēs definētos 9.1., 25.1., 9.2. rezultatīvos rādītājus, ir jāpārdefinē rādītāja vērtību vēlamā izmaiņu tendence. Tā vietā, lai nākotnē sagaidītu rādītāju pieaugumu, būtu jātiecas uz skatīšanās laika daļas saglabāšanu līdzšinējā apjomā vai pieļaujot nelielu tās samazināšanos kā veiksmīgu politikas rezultātu, jo tas rādītu, ka latviski raidītie televīzijas kanāli ir konkurētspējīgi daudzveidīgo informācijas kanālu starpā kā attiecībā uz izklaidi, tā ziņu raidījumiem, kas globalizācijas tendenču ietekmē ir pieejami Latvijas iedzīvotājiem. Ņemot vērā, ka citu tautību Latvijas iedzīvotāji kopumā mazu skatīšanās laika daļu velta latviski raidītajiem televīzijas kanāliem, mūsdienu ģeopolitisko notikumu kontekstā būtiskāk būtu salīdzināt latviski raidīto televīzijas kanālu skatīšanās laiku ar Krievijas televīzijas kanālu skatīšanās laika daļu, tādējādi novērtējot, vai latviski raidītie televīzijas kanāli konkurē ar alternatīviem informācijas avotiem.

Skatīšanās laika daļa, kuru Latvijas iedzīvotāji velta latviski raidītajiem televīzijas kanāliem, tikai daļēji raksturo 9.1., 9.2., 25.1. rezultatīvajiem rādītājiem atbilstošos politikas rezultātus, īpaši šis secinājums attiecas uz 9. politikas rezultātu. Pirmkārt, LNT un TV3 nav Latvijas sabiedriskie plašsaziņas līdzekļi, par tādiem ir uzskatāmi tikai Latvijas televīzijas abi kanāli un Latvijas radio. Otrkārt, neviens no šiem rezultatīvajiem rādītājiem neļauj novērtēt, kā mainās Latvijas iedzīvotājiem (pieejamo? lietoto? – 9., 25. politikas rādītāju formulējums to neskaido) informācijas avotu daudzums. Treškārt, skatīšanās laika daļa, kas ir izvēlēta par rezultatīvo rādītāju, neraksturo uzticēšanos televīzijas kanāliem (tas attiecas uz 9.1. rādītāja atbilstību 9. politikas rezultātam), tā rāda tikai to skatīšanās ilgumu, kam var būt dažādi iemesli. Viens no būtiskākajiem iemesliem parasti ir saturīgas izklaidējošās programmas piedāvājums, kā dēļ Latvijas televīzijas abu kanālu skatīšanās laika daļas jau daudzus gadus ir ievērojami mazākas nekā latviski raidīto izklaidējošo kanālu – LNT un TV3 – skatīšanās laika daļas. Skatīšanās laika daļa kā rezultatīvais rādītājs ir svarīgs tādā gadījumā, ja politikas veidotāji vēlas novērtēt dažādu informācijas kanālu reālo vietu Latvijas iedzīvotāju informācijas telpā, un šajā gadījumā būtiski būtu arī noteikt latviski raidīto kanālu skatīšanās laika daļas salīdzinājumā ar noteiktu ārvalstu televīzijas kanālu (piemēram,

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Krievijas) skatīšanās laika daļām. Ja iespējama politikas mērķis būtu Krievijas televīzijas kanālu nozīmes Latvijas iedzīvotāju informatīvajā telpā samazināšana, tad skatīšanās laika daļa būtu ļoti nozīmīgs informācijas avots.

Latvijas iedzīvotāju uzticēšanās plašsaziņas līdzekļiem

Gan 9., gan 25. politikas rezultāts nosaka, ka pieaug Latvijas iedzīvotāju uzticēšanās līmenis sabiedriskajiem medijiem. Kā jau iepriekš minēts, saturiski abi šie politikas rezultāti pārklājas, taču reāli uzticēšanās līmeni mēra tikai 25.2. rezultatīvais rādītājs. Turklāt tas paredz noteikt tikai citu tautību uzticēšanās līmeņa mērījumus. Neraugoties uz to, bāzes rādītāja vērtība ir noteikta kā latviešiem, tā krieviem (nevis citu tautību pārstāvjiem kopumā).

Salīdzinot bāzes un sasniegtā rādītāja vērtības, redzams, ka uzticēšanās rādītāji dažādiem plašsaziņas līdzekļiem, ne tikai sabiedriskajiem, laikā no 2008. līdz 2014. gadam ir kritušies. Uzticēšanās līmenis Latvijas sabiedriskajai televīzijai (LTV1, LTV7) latviešu vidū ir krities no 88% līdz 62%, krievu vidū – no 58% līdz 32%. 2014. gada dati rādi¹¹⁷, ka citu tautību vidū šis rādītājs ir vēl zemāks – 28%. Kā latviešu, tā krievu vidū uzticēšanās līmenis Latvijas sabiedriskajai televīzijai ir krities vienlīdz lielā apmērā – par 26 procentpunktiem. Līdzīgs kritums vērojams arī rādītājā par uzticēšanos Latvijas sabiedriskajam radio (LR1, LR2, LR4). Ja 2008. gadā šiem plašsaziņas līdzekļiem uzticējās 73% latviešu un 49% krievu, tad 2014. gadā šie rādītāji ir attiecīgi 57% un 32%. Tas nozīmē, ka latviešu vidū uzticēšanās līmenis ir krities par 16 procentpunktiem, krievu vidū – par 17 procentpunktiem. Salīdzinot uzticēšanās rādītāju izmaiņas Latvijas sabiedriskajai televīzijai un radio, secināms, ka mazāks ir uzticēšanās līmeņa radio kritums. Šādas uzticēšanās līmeņa izmaiņas neatbilst Pamatnostādnēs prognozētajām vēlamajām 25.2. rādītāja vērtībām 2014. gadā.

Līdzās Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem 25.2. rezultatīvais rādītājs nomēra arī uzticēšanās līmeni Krievijas plašsaziņas līdzekļiem. Atšķirīgās datu ieguves metodikas (atšķirīgas aptaujas anketā iekļautās plašsaziņas līdzekļu grupas 2008. un 2014. gada aptaujās) liedz veikt tiešu salīdzinājumu. Neraugoties uz to, pieejamie dati ir informatīvi situācijas raksturojumam. Saskaņā ar 2014. gada aptaujas datiem Krievijas kanāliem (NTV Mir, RTR Planeta, REN TV), kas tiek uzskatīti par Krievijas oficiālās varas viedokļa paudējiem¹¹⁸, uzticas 17% latvieši, 59% krievu un 49% citu tautību pārstāvji. 2008. gada aptaujā tika konstatēts uzticēšanās līmenis „citiem Latvijā pieejamiem Krievijas kanāliem” (diemžēl datu avotā nav precizēti konkrēti kanāli) – šiem plašsaziņas līdzekļiem uzticību bija paiduši 33% latviešu un 73% krievu. Uzticēšanās līmenis Krievijas neatkarīgajiem medijiem (*Радиостанция Эхо Москвы, Телеканал ДОЖДЬ, Радио Свобода* u.c.) ir vēl zemāks – 2014. gada aptaujas dati rāda, ka latviešu vidū tiem uzticas 12%, krievu vidū – 21% respondentu. Salīdzinājumam, informatīvs rādītājs ir arī uzticēšanās līmenis Rietumvalstu medijiem (CNN, BBC, ARD, ZDF, RTL, *Euronews*) – tiem uzticas vienlīdz liels latviešu un krievu īpatsvars (22%), citu tautību vidū šis rādītājs ir nedaudz zemāks – 17%.

Salīdzinot Latvijas iedzīvotāju uzticēšanās līmeni dažādiem plašsaziņas līdzekļiem 2014. gadā, atklājas, ka latvieši visvairāk uzticas Latvijas sabiedriskajai televīzijai (62%), Latvijas sabiedriskajam radio (56%) un Latvijas privātajiem televīzijas kanāliem (LNT, TV3, TV6, TV5,

¹¹⁷ Šeit un turpmāk šajā sadaļā – 2008. gada dati: Šulmane, I. (2010). Mediji un integrācija, N. Muižnieks (red.) *Cik integrēta ir Latvijas sabiedrība?* Rīga: Latvijas Universitāte, 231.lpp.; 2014. gada dati: „Cik demokrātiska ir Latvija? Demokrātijas audīts, 2005–2014” (2014). Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts. Aptaujas dati; datu aprēķini tautību griezumā iegūti pēc pieprasījuma.

¹¹⁸ Skudra, O., Šulmane, I., Dreijera, V. (2014.) Plašsaziņas līdzekļi demokrātiskā sabiedrībā. *Cik demokrātiska ir Latvija. Demokrātijas audīts 2005-2014.* Zin. red. Rozenvalds, J., Zin. red. Juris Rozenvalds. Rīga: LU Sociālo un politisko pētījumu institūts, 197.lpp.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

PBK) (47%). Savukārt, krievi – Krievijas televīzijas kanāliem (NTV Mir, RTR Planeta, REN TV) (59%), Latvijas privātajiem televīzijas kanāliem (52%) un Latvijas interneta portāliem krievu valodā (36%). Latvijas sabiedriskā televīzija un radio (abos gadījumos 32%) pēc uzticēšanās līmeņa krievu vidū ir piektais uzticamākais medijs.

Kopumā 25.2. rezultatīvais rādītājs raksturo tam atbilstošo 25. politikas rezultātu, turklāt, aptverot plašāku plašsaziņas līdzekļu loku. Vienlaikus ir ieteicamas vairākas izmaiņas rādītāja pilnveidošanai – pirmkārt, veikt uzticēšanās līmeņa mērījumus gan latviešu, gan krievu un citu tautību vidū, kas ļauj identificēt un novērtēt informācijas telpu nošķirumu starp latviešiem un krieviem; otrkārt, iekļaut ne tikai sabiedriskos plašsaziņas līdzekļus, bet arī Krievijas un Rietumu plašsaziņas līdzekļus, lai iegūtu informāciju par to, kāds ir uzticēšanās līmenis kopumā ikdienā lietotajiem medijiem un salīdzinātu to ar uzticēšanās līmeni Latvijas sabiedriskajiem medijiem.

Problemātisks 9., 25. politikas rezultātu gadījumā ir to teju identiskais (izņemot vienu vārdu) formulējums, tāpēc šie politikas rezultāti būtu konsolidējami vienā politikas rezultātā: “Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem”. Formulējums “lielākā Latvijas iedzīvotāju daļa” ir skaidrāks (vismaz 60-70%), nekā “liela Latvijas iedzīvotāju daļa”, kas nav viennozīmīgi interpretējams apzīmējums.

Apkopojot datus par latviešu un krievu uzticēšanās līmeni dažādiem medijiem, var izvirzīt vairākus secinājumus. Pirmkārt, ir skaidras šķēres starp mediju grupām, kurām uzticas latvieši un krievi. Ja latvieši uzticas pamatā Latvijas sabiedriskajiem medijiem, tad krievi – Krievijas televīzijas kanāliem un Latvijas privātajiem televīzijas kanāliem, starp kuriem ir arī Pirmais Baltijas kanāls. Šāds datu analīzes rezultāts, ņemot vērā arī šo mediju grupu saturiskās atšķirības, liecina par joprojām spēcīgo informācijas telpu nošķirumu starp latviešiem un krieviem, kas, savukārt, ir būtisks šķērslis saliedētas sabiedrības veidošanā. Otrkārt, uzticēšanās līmenis plašsaziņas līdzekļiem kopumā vienmērīgi krītas visās tautību grupās. Vidēji viena ceturtdaļa iedzīvotāju, raksturojot savu uzticēšanās līmeni medijiem, norāda, ka nedz uzticas, nedz neuzticas dažādiem informācijas avotiem.

2.8. Diskriminācijas mazināšana un novēršana

1. Rīcības virziens: Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

1.3. Veicināt sociāli atstumto grupu iekļaušanos sabiedrībā un novērst diskrimināciju.

4. Politikas rezultāts: Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā, pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām.

4.1. Rezultatīvais rādītājs: Publiskajā sektorā nodarbināto īpatsvars (%), t.sk. mazākumtautību pārstāvji.

6. Politikas rezultāts: Samazinājušās atšķirības dažādu etnisko grupu nodarbinātības līmeņos.

6.1. Rezultatīvais rādītājs: Etnisko grupu īpatsvari starp ilgtermiņa bezdarbniekiem: krievi, romi.

7. Politikas rezultāts: Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem.

7.1. Rezultatīvais rādītājs: Tiesībsarga saņemto iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju (iesniegumu skaits).

20. Politikas rezultāts: Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā.

20.1. Rezultatīvais rādītājs: Publiskās pārvaldes darbinieku īpatsvars, kas uzskata, ka valsts iestādēm jātiecas piesaistīt darbiniekus no mazākumtautību vidus.

22. Politikas rezultāts: Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

22.1. Rezultatīvais rādītājs: Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ar diskrimināciju saskārušies personīgi.

22.2. Rezultatīvais rādītājs: Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir bijuši liecinieki diskriminācijas gadījumam.

22.3. Rezultatīvais rādītājs: Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas zina savas tiesības diskriminācijas gadījumā.

Iedzīvotāju izpratne par diskrimināciju

Latvijas iedzīvotāju izpratnes līmenis par diskrimināciju tiek mērīts ar trīs rezultatīvajiem rādītājiem (22.1., 22.2., 22.3.). Visu trīs rādītāju mērījumiem kā datu avots tiek izmantotas Eiropabarometra speciālās aptaujas, kas veltītas diskriminācijas tēmai un raksturo pamatā diskriminācijas uztveri sabiedrībā (prasmi atpazīt atšķirīgu attieksmi un rīcību, zināšanas par savām tiesībām diskriminācijas gadījumā u.tml.). Jāņem vērā, ka, lai noteiktu faktisko diskrimināciju, ir nepieciešams veikt kompleksu analīzi, aptverot gan visas sabiedrības dzīves jomas, gan diskriminācijas riskam pakļautās grupas. 2014. gadā tika izstrādātas pretdiskriminācijas politikas vadlīnijas (diskriminācijas monitoringa sistēmu) – diskriminācijas situācijas visaptverošas analīzes instruments.¹¹⁹ Šāda monitoringa īstenošana (ne retāk kā reizi četros gados) sniegtu nepieciešamos datus ar diskrimināciju un faktisko nevienlīdzību saistīto rezultatīvo rādītāju novērtējumam.

Pamatnostādnēs, lai novērtētu 22. politikas rezultātu, pirmkārt, ir paredzēts salīdzināt dinamiku, kā mainās to iedzīvotāju īpatsvars, kas ar diskrimināciju saskārušies personīgi. Saskaņā ar 2009. gada Eiropabarometra aptaujas datiem šis rādītājs bija 15%¹²⁰, 2012. gada Eiropabarometra aptaujas dati raksturo rādītāja pieaugumu līdz 19%¹²¹, kas neatbilst plānotajai tendencei. Otrkārt, tiek novērtēts, kā mainās to iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir bijuši liecinieki diskriminācijas gadījumam. Rādītāja izmaiņu dinamika plānota, saglabājot bāzes rādītāja vērtību. 2009. gadā šis rādītājs bija 23%, savukārt 2012. gadā tas bija būtiski pieaudzis, sasniedzot 44%. Diemžēl šie ir jaunākie tieši salīdzināmie dati par šiem jautājumiem.¹²² Papildu rādītājs, kas raksturo iedzīvotāju prasmi atpazīt nevienlīdzīgu attieksmi, ir Tiesībsarga saņemto iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju (7.1. rezultatīvais rādītājs). 2010. gadā tika saņemta 91 sūdzība, 2011. gadā – 72, 2012. gadā – 114, 2013. gadā – 111 sūdzības.¹²³ Informatīvs šajā kontekstā ir rādītājs, ka 2012. gadā Latvijas iedzīvotāju aptaujā tikai 7% atzinuši, ka diskriminācijas gadījumā darba vietā vērstos pēc palīdzības LR Tiesībsarga birojā, kas ir bijusi ceturtā biežāk minētā atbilde par vietām, kurp vērsties šādos gadījumos.¹²⁴ Saskaņā ar Tiesiskās vienlīdzības nodaļas sniegto informāciju periodā no 01.01.2014. līdz 27.11.2014. tika ierosināta 31 pārbaudes lieta par iespējamo diskrimināciju. Gan iedzīvotāju aptaujas datu rezultāti par atpazītajiem diskriminācijas gadījumiem, gan Tiesībsarga apkopotā statistika par saņemto iesniegumu skaitu par iespējamo diskrimināciju nav viennozīmīgi interpretējami kā diskriminācijas gadījumu pieaugums sabiedrībā. Šie dati var arī liecināt par to, ka ir pieaugusi iedzīvotāju izpratne par diskrimināciju, tās izpausmēm un savām tiesībām šādos gadījumos. Taču 22.3. rezultatīvā rādītāja izmaiņu analīze atklāj, ka situācija šajā ziņā nav mainījusies – 2009. gadā 24% iedzīvotāju

¹¹⁹ 2014. gadā Sabiedrības integrācijas fonda Eiropas Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas „PROGRESS 2007–2013” līdzfinansēta projekta „Dažādi cilvēki, atšķirīga pieredze, viena Latvija” ietvaros tika izstrādātas *Pretdiskriminācijas politikas uzraudzības vadlīnijas*.

Pieejams: http://www.sif.gov.lv/images/files/SIF/progress-dazadiba/Diskr_monitora_vadl_final_LV.pdf

¹²⁰ Šeit un turpmāk 22.1.-22.3. rādītājus raksturojošie dati par 2009. gadu: *Special Eurobarometer 317. Discrimination in the EU in 2009*, p.23, 27. Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_317_en.pdf

¹²¹ Šeit un turpmāk 22.1.-22.3. rādītājus raksturojošie dati par 2012. gadu *Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012*, p.64, 67, 73. Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

¹²² Jaunākie diskriminācijas tēmai veltītie pētījumi ir 2012. gada Eiropabarometra aptauja (*Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012*), LR Tiesībsarga pētījums “Latvijas iedzīvotāju izpratne par cilvēktiesībām” (2012) (TNS veiktā iedzīvotāju aptauja), Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014) *Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums*. Rīga: Sabiedrības integrācijas fonds.

¹²³ LR Tiesībsarga gada ziņojumi. Pieejami: <http://www.tiesibsargs.lv/petijumi-un-publikacijas/gadazinojumi/gadazinojumi>

¹²⁴ LR Tiesībsarga pētījums “Latvijas iedzīvotāju izpratne par cilvēktiesībām” (2012) (TNS veiktā iedzīvotāju aptauja)

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

atzina, ka zina savas tiesības diskriminācijas gadījumā, 2012. gadā šādu vērtējumu devuši 25% aptaujāto. Šādas šī rādītāja izmaiņas neatbilst plānotajai dinamikai un sasniedzamajai vērtībai 2014. gadā (30%). Lai novērtētu diskriminācijas izpausmes sabiedrībā, papildu uztveri raksturojošiem rādītājiem nepieciešams mērīt faktiskās nevienlīdzības rādītājus.

22.1., 22.2., 22.3. rezultatīvie rādītāji kopumā atbilst 22. politikas rezultāta novērtējuma mērķiem, tajos nav nepieciešams ieviest izmaiņas. Vienlaikus jāņem vērā, ka līdz šim izmantotie dati to mērījumiem ir Eiropas Komisijas finansētu Eurobarometra iedzīvotāju aptauju dati, kas tikai daļēji nodrošina datu pieejamības regularitāti. Tāpēc ir ieteicams plānot valsts finansētas iedzīvotāju aptaujas vai vismaz konkrēto jautājumu iekļaušanu plašākās iedzīvotāju aptaujās, lai iegūtu mērījumiem nepieciešamos datus. 7.1. rādītāja mērījumiem tiek izmantoti statistikas dati par saņemtajiem iesniegumiem par iespējamo diskrimināciju. Šī rādītāja galvenais ierobežojums ir tas, ka tiek apkopoti tikai vienas iestādes iesniegumi, kas neatspoguļo faktisko situāciju. 2012. gada Latvijas iedzīvotāju aptaujā respondenti minēja 13 dažādas institūcijas un organizācijas, kurās viņi vērštos pēc palīdzības. Taču papildu institūciju iekļaušana rezultatīvajā rādītājā to sadrumstalotu, prasītu papildu resursus tā novērtēšanai. Pētījumā par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi secināts, ka, lai nodrošinātu efektīvu no diskriminācijas cietušo personu sūdzību datu apkopošanu, trūkst arī koordinējošās institūcijas, kas apkopo citu valsts institūciju un, iespējams, arī nevalstisko organizāciju savāktos sūdzību datus.¹²⁵ Ņemot vērā minētos argumentus, ieteicams apvienot 7. un 22. politikas rezultātus, kuri ir identiski formulēti, saglabājot tā novērtēšanai 22.1., 22.2., 22.3. rezultatīvos rādītājus.

Diskriminācija nodarbinātības jomā

Pamatnostādnēs ir tikai divi rādītāji, kas mēra faktisko nevienlīdzību nodarbinātības jomā (4.1., 6.1.). Pirmkārt, tiek noteikts publiskajā sektorā nodarbināto mazākumtautību īpatsvars. 2007. gadā no visiem publiskajā sektorā nodarbinātajiem 24% bija mazākumtautību pārstāvji (skat arī rādītāja koriģēto vērtību 1. daļā „Kopsavilkums par pieejamajiem datiem”), 2013. gadā – 23,4%. Šādas bāzes un sasniegtā rādītāja vērtības liecina par to, ka nav notikušas būtiskas izmaiņas, lai gan saskaņā ar plānoto šim rādītājam 2014. gadā būtu jābūt 25%.

4.1. rezultatīvais rādītājs tikai daļēji atbilst politikas rezultāta novērtējumam, jo neparedz rādītāja vērtības, kas raksturotu politikas rezultātu “pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošām tautībām”. 4. politikas rezultāta otrā daļa pārklājas ar 24. politikas rezultātu “Attīstīts starpkultūru dialogs un tajā iesaistās visas sabiedrības integrācijas politikas mērķa grupas” un tam atbilstošo 24. rezultatīvo rādītāju “Iedzīvotāju īpatsvars, kam ir labvēlīga attieksme pret citu tautību pārstāvjiem”. Tāpēc ieteicams precizēt 4. politikas rezultātu, svītrojot tā otro daļu. Šādā formulējumā 4.1. rezultatīvais rādītājs atbilst 4. politikas rezultātā novērtējuma vajadzībām, taču jāņem vērā, ka tā vērtību noteikšanai ir jāveic speciāli aprēķini.

Otrkārt, 6.1. rezultatīvais rādītājs raksturo etnisko grupu (krievu un romu, taču salīdzinājumam novērtējumā ir iekļauti arī latvieši) īpatsvaru ilgstošo bezdarbnieku vidū. 2014. gadā no visiem ilgstošajiem bezdarbniekiem 54,5% bija latvieši (2011. gadā – 51,7%), 26,8% – krievi (2011. gadā – 31,6%), 0,8% – romi (2011. gadā – 0,8%).¹²⁶ Šie dati liecina, ka romu īpatsvars ilgstošo bezdarbnieku vidū ir palicis nemainīgs, savukārt krievu īpatsvars ir samazinājies, pārsniedzot plānotās vērtības gan

¹²⁵ Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014) *Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums*. Rīga: Sabiedrības integrācijas fonds, 27.lpp.

Pieejams: http://www.sif.gov.lv/images/files/SIF/progress-dazadiba/Petijums_diskr_final.pdf

¹²⁶ Nodarbinātības valsts aģentūra. Izvēsta statistika par bezdarba situāciju Latvijā un reģionos, 2011., 2014.

Pieejams: http://www.nva.gov.lv/docs/28_54b13f1dbb2698.98282554.xls

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

2014. (28,5%), gan 2018. gadā (27,4%). Attiecībā uz romiem sasniegtais rādītājs neatbilst plānotajam 2014. gadā (0,6%). Papildus jāņem vērā šo rādītāju pasēs (Pamatnostādņu 1. pielikums) noteiktās vēlamās tendences raksturojums, kas nosaka, ka šo etnisko grupu īpatsvaram ilgstošo bezdarbnieku vidū ir jātiecas uz attiecīgās etniskās grupas skaitu (īpatsvaru) kopējā iedzīvotāju skaitā. 2011. gadā Latvijā no visiem iedzīvotājiem 60,5% bija latvieši, 26,8% – krievi, 0,3% – romi. 2014. gadā attiecīgi 61,4% bija latvieši, 26,0% – krievi, 0,3% – romi¹²⁷. Tas nozīmē, ka attiecībā uz krieviem ir vērojama pozitīva tendence, savukārt attiecībā uz romiem – joprojām negatīva tendence, kas raksturo iespējamo romu diskrimināciju nodarbinātības jomā.

Papildu rādītājs, kas ļauj analizēt faktisko nevienlīdzību nodarbinātības jomā starp dažādām etniskajām grupām, ir 34. rezultatīvais rādītājs, kas mēra atšķirības gada ekvivalentajos ienākumu līmeņos starp latviešiem un citu etnisko grupu piederīgajiem. Šis ir ļoti nozīmīgs rādītājs, jo darba samaksa ir viens no svarīgākajiem aspektiem, kas var liecināt par iespējamo diskrimināciju nodarbinātības jomā. Tāpēc tas būtu jāpiesaista 6. politikas rezultātam, papildinot ar jaunu – 6.2. rezultatīvo rādītāju (šobrīd 34. rādītājs). 2013. gada Darbaspēka apsekojuma datu analīze atklāj, ka nelatviešiem ir par 6,2% mazāka alga nekā latviešiem.¹²⁸

Vēl viens Pamatnostādnēs iekļauts papildu rādītājs ir latviešu un citu etnisko grupu pārstāvju īpatsvars, kas uzskata, ka dažādu etnisko grupu piederīgajiem Latvijā iespējas un stāvoklis sabiedrībā ir vienādi. Šādi izteikta rādītāja vērtības noteikšanai ir nepieciešami iedzīvotāju aptaujas dati, taču atbilstoši dati netika identificēti. Lai iegūtu visaptverošu faktiskās situācijas raksturojumu, šī rādītāja novērtējumu ieteicams balstīt uz faktiskās nevienlīdzības rādītāju kompleksu analīzi atbilstoši 2014. gadā izstrādātajām pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas vadlīnijām. To izstrādes mērķiem tika veikts pētījums, kurā tika novērtēti faktiskās nevienlīdzības rādītāji četrās jomās – nodarbinātība, veselība, izglītība un labklājība. Pētījuma autors prof. M. Hazans secina, ka “gandrīz visi rādītāji, kas raksturo indivīdu pozīciju darba tirgū, labklājību un veselību, kā arī daļa no izglītības jomas rādītājiem, norāda, ka nelatviešu (it īpaši Latvijas nepilsoņu un trešo valstu pilsoņu) situācija kopumā ir nozīmīgi nelabvēlīgāka nekā latviešu situācija.”¹²⁹

Neraugoties uz pozitīvo tendenci samazināties krievu īpatsvaram ilgstošo bezdarbnieku vidū, rādītāji par mazākumtautību nodarbinātību publiskajā sektorā, atalgojuma atšķirībām, romu īpatsvaru ilgstošo bezdarbnieku vidū, kā arī citu faktiskās nevienlīdzības rādītāju analīzes rezultāti nodarbinātības jomā sniedz pamatu secinājumam, ka cittautiešu situācija ir nelabvēlīgāka nekā latviešiem.

2.9. Romu iekļaušanās sabiedrībā un izglītības sistēmā

1. Rīcības virziens: Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

1.3. Veicināt sociāli atstumto grupu iekļaušanos sabiedrībā un novērst diskrimināciju.

8. Politikas rezultāts: Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārizglītojošās skolās.

8.1. Rezultatīvais rādītājs: Romu tautības cilvēku īpatsvars, kas uzskata, ka romiem obligāti jāiegūst vismaz 9 klašu izglītība.

¹²⁷ Pastāvīgo iedzīvotāju etniskais sastāvs reģionos un republikas pilsētās gada sākumā. Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze. Skat.: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/Sociala/Sociala_ikgad_iedz_iedzskaits/IS0191.px/table/tableViewLayout1/?rxid=cde_b978c-22b0-416a-aacc-aa650d3e2ce0

¹²⁸ Hazans, M., Kļave, E., Zepa, B. (2014) *Pētījums par pretdiskriminācijas politikas uzraudzības sistēmas izstrādi. Pētījuma rezultātu ziņojums*. Rīga: Sabiedrības integrācijas fonds, 76. lpp.

¹²⁹ Turpat, 52. lpp.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

22. Politikas rezultāts: Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem.

22.4. Rezultatīvais rādītājs: Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas atzīst, ka jūtas nekomfortabli, dzīvojot kaimiņos ar romu tautības pārstāvjiem.

22.5. Rezultatīvais rādītājs: Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka romiem ir mazas iespējas tikt pieņemtiem darbā.

23. Politikas rezultāts: Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārīglītojošās skolās.

23.1. Rezultatīvais rādītājs: Romu tautības skolēnu īpatsvars, kas pamet mācības vispārīglītojošajās skolās līdzekļu trūkuma dēļ.

Iedzīvotāju attieksme pret romiem

Romi ir viena no diskriminācijas riskam augstāk pakļautajām sabiedrības grupām, tāpēc iekļaujošas (integrētas) sabiedrības veidošanā ir ļoti būtiski mērīt sabiedrības attieksmi pret romiem. Pamatnostādņu 22.4. rezultatīvais rādītājs ir klasisks sociālās distances un tolerances mērījums, kas vienlaikus ļauj noteikt arī diskriminācijas un neiecietības risku, – attieksme pret noteiktas sabiedrības grupu pārstāvju dzīvošanu kaimiņos (starp šādām grupām ir arī tādas kā cilvēki ar īpašām vajadzībām, maznodrošināti un nabadzīgi cilvēki, cilvēki ar atšķirīgu reliģisko pārliecību, homoseksuāli cilvēki, bijušie ieslodzītie, atkarību izraisīto vielu lietotāji u.c.). 2008. gadā 59% Latvijas iedzīvotāju atzina, ka jūtas nekomfortabli, dzīvojot kaimiņos ar romu tautības pārstāvjiem.¹³⁰ Dati, kas ļautu veikt tiešu šī bāzes un sasniegtā rezultatīvā rādītāja salīdzinājumu, nav pieejami. Vienīgais visaptverošais pētījums par romu stāvokli Latvijā publicēts 2003. gadā.¹³¹ Nozīmīgs pētījuma par romu situāciju izglītības jomā veikts 2011. gadā¹³², taču tajā iegūtie un analizētie dati nav reprezentatīvi, lai raksturotu kvantitatīvos rādītājus. Neraugoties uz specializētu pētījumu trūkumu, ir vairāki datu avoti, kas fragmentāri raksturo romu situāciju un sabiedrības attieksmi pret šo grupu, sniedzot izpratni par izmaiņām sabiedrības attieksmē un ļaujot identificēt šo izmaiņu tendences. 2011. gada nogales pētījumā “Uzskati par naida noziegumiem” iegūtie dati liecina, ka 38% Latvijas iedzīvotāju negribētu dzīvot blakus romiem.¹³³ Sasniegtā rādītāja novērtējumam ir izmantota jaunākā pieejamā Eiropas aptauja par diskrimināciju. Saskaņā ar šīs aptaujas datiem 2012. gadā 26% Latvijas iedzīvotāju norādīja, ka nejūtas komfortabli par to, ka viņu bērnu klases biedri ir romi; savukārt, 48% atzina, ka viņiem tas būtu pieņemami.¹³⁴ Zināmā mērā 2011. un 2012. gada dati liecina par pozitīvu tendenci attieksmē maiņā pret romiem. Papildus ir sniegti arī 2011. un 2014. gada Rīgas iedzīvotāju aptaujas dati. Tie atklāj, ka 15% respondentu būtu ar mieru kontaktēties ar romu kā ar kaimiņu (2011. gadā šis rādītājs ir bijis 20%). Tuvākas attiecības (kā ar tuvu draugu un līdz tuvai radniecībai) pieļauj vēl 19% (2011. gadā – 11%)¹³⁵. Tātad kopumā, ņemot vērā šādu mērījumu veikšanā piemēroto kumulatīvo skalu, 34% iedzīvotāju būtu ar mieru veidot samērā tuvas (līdz kaimiņu līmenim) sociālās attiecības ar romiem. Salīdzinot rādītājus 2011. un 2014. gada aptauju datus, redzams, ka ir pieaudzis to īpatsvars, kas pieļauj tuvas sociālās attiecības ar romiem. Neraugoties uz to, ka atsevišķi rādītāji iezīmē pozitīvu izmaiņu tendenci attieksmē pret romiem, jāsecina, ka kopumā joprojām saglabājas augsts iedzīvotāju sociālās distances līmenis pret šo etnisko grupu.

¹³⁰ *Special Eurobarometer 296. Discrimination in the EU in 2008*, p.121.

Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_296_en.pdf

¹³¹ Latvijas Cilvēktiesību un etnisko studiju centrs (2003.) *Čigānu stāvoklis Latvijā*. Rīga: LCESC.

¹³² Izglītības iniciatīvu centrs (2011). *Romu tiesības uz izglītību: īstenošanas situācija Latvijā*.

Pieejams: http://www.iic.lv/old/www/iic.lv/projekti/rti_petijums_isl.pdf

¹³³ LGBT un viņu draugu apvienība “Mozaika” un SKDS (2011). *Uzskati par naida noziegumiem. Latvijas iedzīvotāju aptauja, 2011. gada decembris*.

¹³⁴ *Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012*, p. 223.

Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

¹³⁵ Pētījums “Sabiedrības integrācija Rīgā”. Rīgas dome, SKDS, 2014. gada maijs, 48. lpp.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

22.5. rezultatīvais rādītājs netieši mēra romu diskrimināciju nodarbinātības jomā. Tas paredz noteikt to iedzīvotāju īpatsvāru, kas uzskata, ka romiem ir mazas iespējas tikt pieņemtiem darbā. 2006. gadā (bāzes rādītāja vērtības noteikšanas gads) 27% Latvijas strādājošo iedzīvotāju uzskatīja, ka romiem ir mazas iespējas tikt pieņemtiem darbā.¹³⁶ Sasniegtā rādītāja novērtēšanai identisku datu nav, tāpēc situācijas novērtējumam nepieciešams izmantot alternatīvu rādītāju. Alternatīvais rādītājs, kas saturiski vistuvāk atbilst bāzes rādītājam, ir Latvijas iedzīvotāju īpatsvārs, kas uzskata, ka romi ir diskriminācijas riskam pakļauta grupa. 2012. gada Eiobarometra aptaujā šādu uzskatu pauda 64% Latvijas iedzīvotāju¹³⁷, kas ir ļoti augsts rādītājs. 2014. gada Rīgas iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka 41% respondentu pieļauj attiecības ar romiem kā ar darba kolēģiem (2011. gadā – 39%).¹³⁸ Dažādie datu avoti ļauj izvirzīt secinājumu, ka Latvijas iedzīvotājiem saglabājas salīdzinoši augsts aizspriedumu un negatīvas attieksmes līmenis pret romiem, kas padara romus par augstam diskriminācijas riskam pakļautu sabiedrības grupu.

Informatīvs rādītājs ir Tiesībsarga birojā saņemto sūdzību skaits par iespējamo romu diskrimināciju. Laikā no 2008. līdz 2014. gada 27. novembrim tas ir niecīgs – 2008. gadā trīs sūdzības, 2009., 2010. gadā – neviena, 2011. gadā – piecas, 2012. gadā – divas, 2013. gadā – viena un 2014. gadā – trīs sūdzības.¹³⁹ Sūdzības par diskriminācijas gadījumiem, t.sk. romu diskrimināciju, saņem un apkopo arī citas valsts iestādes – Valsts darba inspekcija, Veselības inspekcija, Izglītības un kvalitātes valsts dienests. Taču, kā jau iepriekš minēts, šādu rādītāju iekļaušana politikas plānošanas dokumenta darbības novērtēšanas mērķiem, kaut arī neprasa speciālus resursus, dēļ rādītāju sadrumstalotības riska un nepilnīga situācijas novērtējuma (sūdzības ir tikai viens no rādītāju veidiem, turklāt tās saņem arī nevalstiskās organizācijas) nav efektīva. Lietderīgāks risinājums ir regulārs (ne retāk kā reizi četros gados) diskriminācijas monitorings, kas aptver gan daudzveidīgus mērījumus, gan visas diskriminācijas riskam pakļautās grupas.¹⁴⁰

22.4., 22.5. rādītāju aktuālie dati liedz veikt sasniegtā rādītāja novērtējumu. 22.4. rādītājs ir ļoti būtisks rādītājs, kurš ir jāsaglabā savā pašreizējā bāzes rādītāja redakcijā. 22.5. rādītāju iespējams apvienot ar 22.4. rādītāja mērījumu, izmantojot sociālās distances mērījumu, kurā līdžās kategorijām “līdz tuvai radniecībai”, “kā ar tuvu draugu”, “kā ar kaimiņu”, ir ietverta arī kategorija “kā ar darba kolēģi”. Tādējādi ar viena mērījuma palīdzību, iespējams iegūt datus par sabiedrības attieksmi pret romiem dažādos aspektos (sociālo attiecību veidos). Taču, lai nodrošinātu šo rādītāju novērtējumu dinamiskā, ir nepieciešams plānot valsts finansētu mērījumu vismaz reizi divos gados.

Romu iekļaušanās izglītības sistēmā

Saskaņā ar Izglītības un zinātnes ministrijas apkopotajiem statistikas datiem 2013./2014. mācību gadā vispārizglītojošajās dienas apmācības programmās mācījās 1018 romi, kas ir 0,51% no visiem izglītojamajiem (attiecīgi 2010./2011. mācību gadā – 1182 jeb 0,54%; 2011./2012. mācību gadā –

¹³⁶ Pētījums „Latvijas un tās reģionu specifiskās problēmas” (2006).

Pieejams: http://www.va.lv/sites/default/files/regiona_darba_tirgus.pdf

¹³⁷ Special Eurobarometer 393. Discrimination in the EU in 2012, p. 224.

Pieejams: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_393_en.pdf

¹³⁸ Pētījums “Sabiedrības integrācija Rīgā”. Rīgas dome, SKDS, 2014. gada maijs, 48. lpp.

¹³⁹ Par 2008.-2012. gadu: Latvijas cilvēktiesību centrs (2013). Otrās alternatīvais jeb „ēnu ziņojums” par Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību īstenošanu Latvijā, 14. lpp.; par 2013., 2014. gadu: LCC sniegtā informācija, balstoties uz Tiesībsarga sniegtajiem datiem.

¹⁴⁰ 2014. gadā Sabiedrības integrācijas fonda Eiropas Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas „PROGRESS 2007–2013” līdzfinansēta projekta „Dažādi cilvēki, atšķirīga pieredze, viena Latvija” ietvaros tika izstrādātas *Pretdiskriminācijas politikas uzraudzības vadlīnijas*.

Pieejams: http://www.sif.gov.lv/images/files/SIF/progress-dazadiba/Diskr_monitora_vadl_final_LV.pdf

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

1128 jeb 0,54%, 2012./2013. mācību gadā – 1047 jeb 0,52%). Šie dati liecina, ka romu skolēnu skaits ir salīdzinoši stabils ar nelielu tendenci samazināties. 2013./2014. mācību gadā no 1018 romu skolēniem 820 mācījās vispārējās izglītības iestādēs (0,43% no visiem izglītojamajiem), 21 – speciālajās klasēs pie vispārējās izglītības iestādēm (1,64% no visiem izglītojamajiem), 177 – speciālajās izglītības iestādēs (3,05% no visiem izglītojamajiem).¹⁴¹ 22,4% no visiem izglītības vecuma romu bērniem mācās speciālās izglītības programmās¹⁴².

8.1. rezultatīvais rādītājs nosaka romu tautības pārstāvju īpatsvaru, kas uzskata, ka romiem ir jāiegūst obligātā pamatskolas izglītība. Bāzes rādītāja vērtība ir noteikta nekorekti (pamatojumu skat. 1. daļā “Kopsavilkums par pieejamajiem datiem”). Tā kā laika posmā līdz 2014. gadam nav veikts neviens pētījums, kurā ar kvantitatīvo metožu palīdzību tiktu noskaidrots mērķa grupas viedoklis par romiem obligāti iegūstamo izglītību, rādītājā sasniegtais nav novērtējams. Vienlaikus šāds rādītājs nav informatīvs politikas īstenošanas novērtējuma mērķiem. Nozīmīgāks un informatīvāks ir rādītājs, cik liels ir romu jauniešu īpatsvars, kas neiegūst obligāto pamatizglītību. 2012./2013. mācību gadā šis rādītājs bija 13,6%.¹⁴³

23.1. rezultatīvais rādītājs nosaka romu bērnu īpatsvaru, kas pārtraukuši mācības līdzekļu trūkuma dēļ. Bāzes rādītāja vērtība arī šajā gadījumā ir noteikta nekorekti (pamatojumu skat. 1. daļā “Kopsavilkums par pieejamajiem datiem”), tā neatspoguļo romu bērnu situāciju Latvijā, bet ir attiecināma tikai uz konkrētajā pētījumā aptaujāto respondentu kopumu. Taču priekšlaicīga mācību pamešana ir ļoti nozīmīgs 23. politikas rezultāta rādītājs, tāpēc ir nepieciešams to precizēt pēc būtības un atbilstoši pieejamajiem datiem tā novērtēšanai. Pirmkārt, svarīgs ir ne tikai to romu bērnu skaits, kas pamet mācības līdzekļu trūkuma dēļ, bet visu mācības pametušo romu skolēnu skaits neatkarīgi no iemesla. Priekšlaicīgas mācību pamešanas risku un iemeslu analīze ir pakārtotas nozīmes rādītājs, kura novērtēšanai bez statistikas datiem nepieciešami arī speciāli pētījumi. Otrkārt, Izglītības un zinātnes ministrija jau šobrīd apkopo statistikas datus par mācības pārtraukušajiem romu tautības skolēniem kopumā, nodrošinot 23. politikas rezultāta novērtēšanai nepieciešamos datus. Saskaņā ar IZM pieejamajiem jaunākajiem datiem 2012./2013. mācību gadā mācības pārtrauca 161 romu skolēns jeb 15,3% no visiem romu skolēniem. Visaugstākais romu skolēnu atbirums, kā atzina eksperte romu izglītības jomā, ir 6. klase. Tāpēc ir ļoti svarīgi sekot līdzi ne tikai kopējam romu bērnu un jauniešu iesaistīšanās līmenim izglītības sistēmā, bet arī to sadalījumam pa klašu grupām. Saskaņā ar IZM datiem 2014./2015. mācību gadā vidusskolā (10.-12. klase) mācās 37 skolēni¹⁴⁴, 2013./2014. mācību gadā – 29¹⁴⁵.

Izvērtējot Pamatnostādnēs iekļautos rādītājus par romu izglītību, ieteicams, pirmkārt, apvienot 8. un 23. rezultatīvo rādītāju, nosakot vienu politikas rezultātu “Nodrošināta romu bērnu iekļaušanās vispārīzglītojošās skolās” (precizēts aktuālais 23. politikas rezultāta formulējums, neiekļaujot vārdkopu “efektīva iekļaušanas sistēma”, jo tā paredz konkrētu kritēriju izstrādi efektivitātes mērījumiem). Ieteikums atteikties no 8.1. rādītāja esošajā redakcijā, aizvietojot to ar rādītāju par

¹⁴¹ Avots: LR Izglītības un zinātnes ministrija, 2015.

¹⁴² Romu kopiena Latvijā: situācija un labā prakse izglītībā. Romu kopienas izglītības vajadzības: secinājumi un ieteikumi romu kopienas atbalsta pasākumu rīkošanai (2014). Rīga: Sabiedrības integrācijas fonds. Datu avots: LR IZM, 2013.

¹⁴³ Romu kopiena Latvijā: situācija un labā prakse izglītībā. Romu kopienas izglītības vajadzības: secinājumi un ieteikumi romu kopienas atbalsta pasākumu rīkošanai (2014). Rīga: Sabiedrības integrācijas fonds. Datu avots: LR IZM, 2013.

¹⁴⁴ Izglītības un zinātnes ministrijas sadarbībā ar novadu un pilsētu izglītības pārvaldēm veiktais romu skolēnu izglītības kvalitātes monitorings 2013./2014. mācību gadā.

¹⁴⁵ Romu kopiena Latvijā: situācija un labā prakse izglītībā. Romu kopienas izglītības vajadzības: secinājumi un ieteikumi romu kopienas atbalsta pasākumu rīkošanai (2014). Rīga: Sabiedrības integrācijas fonds. Datu avots: LR IZM, 2013.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

romu bērnu īpatsvaru, kas attiecīgajā vecuma posmā nav ieguvuši obligāto pamatizglītību. Ieteikums konsolidēt 23.1. un 36. rezultatīvo rādītāju, nosakot romu bērnu skaitu, kas ir priekšlaicīgi pārtraukuši mācības (bez iemesla precizējuma). Papildus ieteicams ieviest šādus rezultatīvos rādītājus: romu bērnu skaits vispārējās izglītības iestādēs sadalījumā pa izglītības posmiem (pamatskola, vidusskola), romu bērnu skaits speciālajās izglītības iestādēs. Ieteikto rezultatīvo rādītāju datu avots ir IZM statistikas dati (romu skolēnu izglītības kvalitātes monitorings), kas jau šobrīd tiek regulāri apkopoti. Būtisks rādītājs ir arī romu bērnu mācību sasniegumu vērtējumi, taču, ņemot vērā tā mērījuma sarežģītību un resursu trūkumu specializētu pētījumu veikšanai, kas sniegtu kvantitatīvus un ticamus datus, šāda rādītāja ieviešana pagaidām nav īstenojama (attiecīgi netiek ieteikta).

2.10. Imigrantu iekļaušanās sabiedrībā

1. Rīcības virziens: Pilsoniskā sabiedrība un integrācija

1.3. Veicināt sociāli atstumto grupu iekļaušanos sabiedrībā un novērst diskrimināciju.

11. Politikas rezultāts: Radīti apstākļi visaptverošai imigrantu integrācijas politikai.

11.1. Rezultatīvais rādītājs: Integrācijas programmu apguvē, t.sk. dažādu līmeņu valsts valodas apguves programmās, iesaistījušos cilvēku skaits (personas).

11.2. Rezultatīvais rādītājs: Aktīvi darbojošos imigrantu NVO un NVO, kas pārstāv viņu intereses, skaits (NVO skaits).

Vispārējās statistikas datu raksturojums

11. politikas rezultāta mērķa grupa ir ārzemnieki, kas Latvijā dzīvo ar termiņuzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļaujām, kā arī Latvijas nepilsoņi¹⁴⁶. Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas pārvaldes (PMLP) statistikas datiem 2012. gadā Latvijā ar termiņuzturēšanās atļaujām (TUA) uzturējās 15 957 personas, t.sk. 9366 trešo valstu valstspiederīgie; 2013. gadā – 19 930 personas, t.sk. 12 171 trešo valstu pilsoņi; 2014. gadā – 25 496, t.sk. 16 941 trešo valstu pilsonis; 2015. gadā – 33 244, t.sk. 23 674 trešo valstu pilsoņi. Pastāvīgās termiņuzturēšanās atļaujas (PUA) 2012. gadā bija 44 328 personām, t.sk. 40 057 trešo valstu pilsoņiem; 2013. gadā – 46 308 personām, t.sk. 42 055 trešo valstu pilsoņiem; 2014. gadā – 48 923, t.sk. 44 590 trešo valstu pilsoņi, 2015. gadā – 51 029, t.sk. 46 669 trešo valstu pilsoņi.¹⁴⁷ Lai novērtētu, kā mainās imigrantu skaita dinamika pa gadiem, būtisks rādītājs ir pirmreizēji izsniegto TUA skaits. 2004. gadā šis rādītājs bija 2061, 2007. gadā – 4831, sekojošajos krīzes gados tas samazinās līdz 2495 TUA 2010. gadā. Pēc tam vērojams pakāpenisks pieaugums: 2011. gadā – 4824, 2012. gadā – 6365, 2013. gadā – 7354, 2014. gadā – 10 504.¹⁴⁸ Datu analīzes rezultātā, secināms, ka laikā no 2012. gada līdz 2015. gadam imigrantu ar TUA kopējais skaits pieaudzis par 52%, ar PUA – par 13%. Savukārt trešo valstu pilsoņu skaits ar TUA pieaudzis par 60%, kamēr ar PUA tikai par 4%. Tas nozīmē, ka lielākā daļa imigrantu uzturas Latvijā ar TUA. Šie statistikas dati, kas atklāj pakāpeniski un stabili pieaugošu imigrantu skaitu Latvijā, pamato 11. politikas rezultāta nozīmīgumu.

Galvenie imigrācijas iemesli ir ieguldījums nekustamajā īpašumā (2013. gadā tas bija uzturēšanās iemesls 3146 personām), mācības augstākajās izglītības iestādēs (1387), darbs – darba ņēmēji (1261), ģimenes apvienošanās (587).¹⁴⁹ Lielākās imigrantu plūsmas nāk no bijušajām PSRS republikām – Krievijas, Ukrainas, Baltkrievijas, Uzbekistānas (piemēram, 2013. gadā 42% imigrantu

¹⁴⁶ Situācijas analīzi par nepilsoņiem skat. 2.4. apakšsadaļā “Naturalizācija”.

¹⁴⁷ Datu avots: PMLP, 2012., 2013., 2014., 2015. Visi dati ir fiksēti uz attiecīgā gada 1. janvāri.

Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/uzturesanas-atlaujas.html>

¹⁴⁸ Datu avots: Pirmreizēji izsniegtās termiņuzturēšanās un pastāvīgās uzturēšanās atļaujas pa gadiem un iemesliem (2004-2013). Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/uzturesanas-atlaujas.html>

¹⁴⁹ Turpat.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Latvijā ieradās no Krievijas, 7% no Ukrainas un 6% no Uzbekistānas¹⁵⁰). Ņemot vērā, ka vairums imigrantu no bijušās PSRS telpas zina krievu valodu, kā arī to, ka Latvijā krievu valodai joprojām ir plašas sociolingvistiskās funkcijas, šiem trešo valstu pilsoņiem vieglāk ir iekļauties krievu valodā runājošajā kopienā, kas, iespējams, mazina viņu motivāciju apgūt latviešu valodu. Šajā kontekstā jo īpaši lielu nozīmi iegūst 11.2. rezultatīvais rādītājs – integrācijas programmu apguvē, t.sk. dažādu līmeņu valsts valodas apguves programmās, iesaistījušos cilvēku skaits (personas).

Valodas apguves un integrācijas pasākumi

Laikā no 2009. līdz 2015. gadam Latvijā tika īstenotas Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo fonda (TVVPF) programmas, kuru ietvaros nozīmīga loma bija tieši latviešu valodas mācīšanas aktivitātēm un trešo valstu pilsoņu iekļaušanās pasākumiem Latvijas sabiedrībā. Saskaņā ar Pamatnostādņu 5. sadaļā norādīto 11.2. bāzes rādītāja vērtību 2010. gadā valodas apguves programmās bija iesaistījušies 150 trešo valstu valstspiederīgie. Balstoties uz TVVPF Daudzgaļu programmas projektu rezultātiem laikā no 2009. līdz 2015. gadam pilsoniskās aktivitātēs, valodas un integrācijasursos būs piedalījušies 4768 trešo valstu pilsoņi (šajā skaitā ietverts arī 2013. gada programmas projektos plānoto dalībnieku skaits), kas atbilst plānotajai tendencei un prognozētajām vērtībām 2014. gadā.

Valodas un integrācijas kursu pieejamību šai mērķa grupai Latvijā nodrošina gan valsts institūcijas (Latviešu valodas aģentūra, Sabiedrības integrācijas fonds), gan nevalstiskās organizācijas (piemēram, biedrība “Patvērums “Drošā māja””, nodibinājums „Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja atbalsts fonds”, biedrība „Latvijas Sarkanais Krusts”, biedrība „Radošās Idejas”, biedrība „Sociālās inovācijas centrs”, biedrība „Sadarbības platforma”, biedrība “Izglītības attīstības centrs”). Galvenā problēma latviešu valodas un integrācijas kursu jomā ir to pieejamības pēctecība. Līdz šim vienīgais šo aktivitāšu finansējuma avots ir bijis Eiropas TVVPF, kura Daudzgaļu programmas laikā kursi imigrantiem nodrošināti ar vairāku mēnešu pārtraukumiem.

Imigrantu nevalstiskās organizācijas

11.2. rezultatīvais rādītājs paredz noteikt aktīvi darbojošos imigrantu NVO un NVO, kas pārstāv viņu intereses, skaitu. Rādītāja novērtējumu apgrūtina tā neskaidrais formulējums un informācijas trūkums par bāzes vērtības noteikšanas metodiku. Tāpat nav skaidrs, kuru no rādītāja daļām – aktīvi darbojošās imigrantu NVO vai NVO, kas pārstāv imigrantu intereses – raksturo bāzes rādītāja vērtība (15). Nav saprotams arī, kas tieši ir imigrantu NVO – imigrantu izveidotas NVO, NVO, kuru darbības mērķa grupa ir imigranti u.tml. Ņemot vērā visas raksturotās neskaidrības, šī rādītāja novērtējums nav iespējams.

Saskaņā ar eksperta imigrantu integrācijas jomā viedokli, NVO, kas pārstāv imigrantu intereses Latvijā ir ļoti maz. Redzamākās no tām – biedrība „Patvērums „Drošā māja””, domnīca „Providus”, Latvijas Cilvēktiesību centrs. Tāpat ļoti neliels ir to NVO skaits, kuras dibinājuši un vada paši imigranti. LCC 2015. gadā veiktajā pētījumā¹⁵¹ par šādu organizāciju darbību ir identificētas septiņas organizācijas, kuras izveidojuši imigranti, kas ieceļojuši Latvijā pēc valsts neatkarības atjaunošanas. Vienlaikus šo organizāciju aktivitātes līmenis ir ļoti atšķirīgs un nav skaidru kritēriju, kā noteikt organizācijas darbības aktivitātes līmeni.

¹⁵⁰ Datu avots: PMLP (2013). Pirmreizēji izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas.

Pieejams: <http://www.pmlp.gov.lv/lv/sakums/statistika/uzturesanas-atlaujas.html>

¹⁵¹ LCC sniegtā informācija. Pētījums ir izstrādes posmā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

11.1., 11.2. rezultatīvie rādītāji tikai daļēji atbilst 11. politikas rezultāta novērtējuma vajadzībām, jo sniedz situāciju daļēji raksturojošus mērījumus tikai par diviem imigrantu integrācijas aspektiem – valodas un integrācijas kursu pieejamību un līdzdalības iespējām. Rezultatīvajiem rādītājiem, kas ļautu mērīt politikas rezultātu – visaptverošas imigrantu integrācijas sistēmas veidošana un attīstība – būtu jāaptver plašāks rādītāju kopums. Pēdējais visaptverošais pētījums par imigrantu integrāciju Latvijā tika veikts 2009. gadā¹⁵². 2011. gadā tika izstrādāta imigrantu integrācijas politikas novērtējuma metodoloģija¹⁵³, taču līdz šim nav veikts neviens novērtējums, izmantojot šo instrumentu. 2015. gadā Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo fonda 2013. gada programmas ietvaros Sabiedrības integrācijas fonds īsteno salīdzinošu pētījumu, kurā ir plānota statistikas datu analīze, normatīvā regulējuma izmaiņu novērtējums, kvantitatīva trešo valstu pilsoņu aptauja, valodas un integrācijas kursu pieejamības un kvalitātes novērtējums u.c.¹⁵⁴

Viens no rādītājiem un reizē datu avotiem, kuru ir ieteicams izmantot imigrantu integrācijas nosacījumu un iespēju novērtējumam, ir imigrantu integrācijas politikas indekss (MIPEX). Indeksa noteikšana ir balstīta uz 148 indikatoru novērtējumu septiņās sabiedrības dzīves jomās (darba tirgus mobilitāte, ģimenes apvienošanās, izglītība, politiskā līdzdalība, pastāvīgā uzturēšanās valstī, pilsonības iegūšanas iespējas un pretdiskriminācija), tādējādi atklājot daudzdimensiju kopskatu par imigrantu iespējām piedalīties sabiedrības dzīvē. Izvērtējot rīcībpolitikas un to īstenošanu, indekss parāda, vai visiem iedzīvotājiem ir garantētas vienlīdzīgas tiesības, pienākumi un iespējas. Šādu politikas novērtējumu rezultāti ir publicēti 2004., 2007., 2011. gadā. Jaunākā MIPEX rezultāti tiks publiskoti 2015. gada jūnijā. 2011. gadā Latvijā ierindojās pēdējā, 31. vietā, no visām pētījumā iekļautajām valstīm, iegūstot kopējo punktu skaitu 31 (salīdzinājumam Zviedrija, kas ierindojās pirmajā vietā, ieguva 83 punktus).

Tā kā sabiedrības integrācija ir divpusējs process, kurā liela nozīme ir arī uzņēmējai sabiedrībai, imigrantu integrācijas sistēmas rādītājus ieteicams papildināt ar rādītājiem, kas raksturo sabiedrības attieksmi pret šo grupu. 2012. gada Latvijas iedzīvotāju aptaujas dati rāda, ka 43% iedzīvotāju uzskata, ka Latvijā ne pie kādiem apstākļiem nebūtu pieļaujama imigrantu ielaišana.¹⁵⁵ 2010. un 2013. gada aptauju, kurās iegūti dati ar ļoti līdzīgu metodiku, rezultāti rāda, ka 2013. gadā 43,4% latviešu un 32,7% krievu piekrīt, ka imigranti palielina noziedzību sabiedrībā (2010. gadā – 47,7% latviešu un 28,9% krievu), 62,7% latviešu un 48,1% krievu uzskata, ka imigranti atņem darbu vietējiem iedzīvotājiem (2010. gadā – 65,5% latviešu un 54,9% krievu), 30,3% latviešu un 49,9% krievu atzīst, ka imigranti dara Latviju atvērtāku jaunām idejām un kultūrām (2010. gadā – 33,4% latviešu un 49,3% krievu).¹⁵⁶ Datu analīze tautību griezumā liecina, ka negatīvāka attieksme pret imigrantiem ir latviešiem, savukārt izmaiņas lielākajā daļā rādītāju ir drīzāk nebūtiskas, jo iekļaujas statistiskās kļūdas robežās.

¹⁵² Zepa, B., Šūpule, I. (red.) (2009). Imigranti Latvijā: iekļaušanās iespējas un nosacījumi. Rīga: Baltic Institute of Social Sciences.

¹⁵³ “Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas novērtējuma metodoloģijas rokasgrāmatā” (2011). Rīga: Baltic Institute of Social Sciences.

¹⁵⁴ *Sabiedrības integrācijas fonda īstendotais Eiropas Komisijas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda projekts “Trešo valstu pilsoņu portrets Latvijā”* (Granta līguma Nr. IF/2013/2/1).

¹⁵⁵ Latvijas cilvēktiesību centrs (2013). Otrais alternatīvais jeb „ēnu ziņojums” par Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību īstenošanu Latvijā, 20. lpp. (Datu avots: Pētījumu centrs SKDS (2012). *Pasaules uzskats: pašnovērtējums un realitāte, Latvijas iedzīvotāju ideoloģiskais portrets*, 2012. gada marts, 6.lpp.)

¹⁵⁶ 2010. gada datu avots: Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte” ietvaros veiktā aptauja „NI: Dimensijas. Vēsturiskā atmiņa. LU SZF, 2010.”; 2013. gada datu avots: Valsts pētījumu programmas „Nacionālā identitāte” ietvaros veiktā aptauja „Nevienlīdzība, integrācija un teritoriju ilgtspējīga attīstība, LU SZF, 2013.”

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Imigrantu integrācijas iespēju un rezultātu novērtējuma mērķiem ir izstrādāti divi apjomīgi, metodoloģiski pamatoti instrumenti: pirmkārt, trešo valstu valstspiederīgo integrācijas novērtējuma metodoloģija, otrkārt, pretdiskriminācijas politikas uzraudzības vadlīnijas. Šo instrumentu izmantošana var nodrošināt nepieciešamos datus gan 11. politikas rezultāta, gan citu politikas rezultātu (piemēram, 4., 6., 7., 22.) un tiem atbilstošo rezultatīvo rādītāju novērtējumam.

No esošajiem rādītājiem problemātisks ir 11.2. rādītājs, kurš, pirmkārt, ir neskaidri definēts, otrkārt, tā vērtības noteikšanai nav pieejami sistēmiski apkopoti dati. 11.1. rādītājs ir ļoti būtisks rādītājs un pilnībā atbilst 11. politikas rezultātam. Ieteicams arī precizēt 11. politikas rezultāta redakciju, izsakot to, piemēram, šādi: “nodrošinātas visaptverošas imigrantu integrācijas iespējas”.

2.11. Sociālā atmiņa un vēsture

3. Rīcības virziens: saliedēta sociālā atmiņa

3.1. Nostiprināt uz patiesiem faktiem balstītu un demokrātiskām vērtībām atbilstošu izpratni par Otro pasaules karu, kā arī padomju un nacistu okupāciju Latvijā.

3.2. Veicināt Latvijas lokālās un eiropēiskās vēstures apzināšanu, izpēti un izpratni.

17. Politikas rezultāts: Pieaugusi mazākumtautību dalība ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās.

17.1. Rezultatīvais rādītājs: Cittautiešu respondentu īpatsvars, kas atzīmē LR Proklamēšanas dienu.

29. Politikas rezultāts: Lielākajai sabiedrības daļai ir vienota izpratne par Latvijas okupāciju.

29.1. Rezultatīvais rādītājs: Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka 1940. gadā Latvija brīvprātīgi iestājās Padomju Savienībā.

29.2. Rezultatīvais rādītājs: Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas par sliktāko notikumu Latvijas 20. gadsimta vēsturē atzīst 1941. un 1949. gada deportācijas.

29.3. Rezultatīvais rādītājs: Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas pozitīvi vērtē Latvijas Okupācijas muzeju.

31. Politikas rezultāts: Palielinās mazākumtautību iedzīvotāju skaits, kas sevi identificē ar 1918.gadā nodibināto demokrātisko Latvijas Republiku.

31.1. Rezultatīvais rādītājs: Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas lepojas ar demokrātiskas Latvijas Republikas izveidi.

Mazākumtautību attieksme pret Latvijas Republikas valstisko statusu

Mazākumtautību attieksme pret Latvijas Republikas (LR) valstisko statusu tiek mērīta ar diviem rezultatīvajiem rādītājiem. Pirmkārt, cittautiešu īpatsvars, kas atzīmē LR Proklamēšanas dienu (17.1. rezultatīvais rādītājs). 2008. gadā veiktas iedzīvotāju aptaujas rezultāti liecināja, ka jebkādā veidā (mājās kopā ar ģimeni, ar draugiem, publiskos pasākumos) šos svētkus svin 46% cittautiešu un 66% latviešu.¹⁵⁷ 2012. gada beigās veiktā iedzīvotāju aptaujā tika konstatēts, ka 18. novembri jebkādā veidā atzīmē 53% cittautiešu un 79,7% latviešu.¹⁵⁸ Šie dati liecina, ka gan latviešu, gan cittautiešu vidū pieaug to iedzīvotāju īpatsvars, kas atzīmē šos valsts svētkus. Vienlaikus jānorāda, ka latviešu vidū rādītāja pieaugums ir lielāks – par 13 procentpunktiem, savukārt cittautiešu vidū – par 7 procentpunktiem. Savukārt 18% latviešu un 42% cittautiešu atzinuši, ka vispār nesvin 18. novembri. Salīdzinot, kādā veidā latvieši un cittautieši biežāk atzīmē šos svētkus, dati atklāj, ka cittautieši biežāk tos atzīmē tieši publiskos pasākumos, kamēr latvieši salīdzinoši biežāk 18. novembri svin gan ģimenes un draugu lokā, gan publiskajos pasākumos. Viens no visplašāk apmeklētajiem pasākumiem

¹⁵⁷ B. Zepa. (zin. red.) (2008) *Mēs. Svētki. Valsts. Valsts svētku svinēšanas socioloģiskā izpēte*. Rīga: Baltic Institute of Social Sciences, 71. lpp.

¹⁵⁸ Kaprāns, M., Procevska, O. (2013). *Latvijas sociālās atmiņas monitorings, 2012/2013*. (Iedzīvotāju aptaujas datu tabulas).

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

ir uguņošana Rīgā 11. novembra krastmalā, taču tikai šī pasākuma apmeklējums neļauj novērtēt, kā pieaug mazākumtautību dalība ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās.

Aktuālās situācijas raksturojumam iespējams izmantot alternatīvu datu avotu, taču tas nesniedz tieši salīdzināmus datus. Jautājums par iedzīvotāju paradumu svinēt 18. novembri regulāri tiek iekļauts DNB Latvijas barometra aptaujās. Aptaujas mērķa grupa ir Latvijas iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem. Izmantotā metodika gan ir būtiski atšķirīga no bāzes rādītāja vērtības noteikšanā izmantotās metodikas (izvērstu skaidrojumu skat. 1. daļā „Kopsavilkums par pieejamajiem datiem”). Publiski pieejamajā rezultātu ziņojumā ir atspoguļoti dati pēc respondentu sarunvalodas ģimenē – latviešu vai krievu. Ņemot vērā metodiskos ierobežojumus un publiski pieejamos datus, iespējams indikatīvi noteikt to krieviski runājošo iedzīvotāju īpatsvaru, kas svin valsts svētkus. Proti, 36% respondentu, kuri mājās sarunājas krievu valodā, ir norādījuši, ka nesvin 18. novembri, 2% ir snieguši atbildi „grūti pateikt”.¹⁵⁹ Tas nozīmē, ka 62% ir snieguši vismaz vienu no pozitīvajām atbildēm, kas raksturo dažādus šo svētku svinēšanas veidus. 2008., 2012. un 2014. gada aptauju rezultāti kopumā iezīmē pozitīvu tendenci – pakāpeniski samazinās to cittautiešu īpatsvars, kas nesvin LR Proklamēšanas dienu un attiecīgi palielinās to īpatsvars, kas atzīmē šos svētkus.

Otrs rezultatīvais rādītājs, kas raksturo cittautiešu attieksmi pret LR valstisko statusu, ir krievvalodīgo īpatsvars, kas lepojas ar demokrātiskas LR izveidi (31.1. rezultatīvais rādītājs). 2008. gada sabiedriskās domas aptaujas rezultāti liecināja, ka 13,1% Latvijas iedzīvotāju, kuriem dzimtā valoda ir krievu, lepojas ar demokrātiskas LR izveidi. Tieši salīdzināmu datu šajā jautājumā, tāpēc situācijas raksturojumam ir izmantots alternatīvs rādītājs – krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas pozitīvi vērtē to, ka 1918. gada 18. novembrī tika nodibināta Latvijas Republika. 2012. gada beigās šādu pozitīvu vērtējumu sniedza 73,2% krievvalodīgo. Iedzīvotāju ar dzimto latviešu valodu vidū šis rādītājs ir 90%.¹⁶⁰ Ņemot vērā, ka 2012. gada datu avots ir Latvijas sociālās atmiņas monitoringa ietvaros veiktā aptauja un monitoringa veida pētījumi ir atbilstošākais datu avots politikas plānošanas dokumentu novērtējuma vajadzībām (nodrošina regulārus un salīdzināmus datus), ieteicams mainīt 31.1. rezultatīvā rādītāja, izmantojot monitoringā iekļauto jautājuma formulējumu, – krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas pozitīvi vērtē to, ka 1918. gada 18. novembrī tika nodibināta Latvijas Republika. Ieteiktās izmaiņas nemaina rādītāja būtību – to, kas tiek mērīts.

17.1. rezultatīvais rādītājs, no vienas puses, tikai daļēji atbilst 17. politikas rezultātam, tā kā paredz noteikt cittautiešu līdzdalību tikai vienos no valsts svētkiem – LR Proklamēšanas dienas atzīmēšanā. No otras puses, kā atzīst atmiņu politikas eksperti, ilgtermiņā tieši 18. novembra atzīmēšanā ir „saskatāms sabiedrību vienojošs potenciāls, jo to atzīmē gan absolūtais vairākums latviešu, gan lielākā daļa mazākumtautību pārstāvju”.¹⁶¹ Pirmkārt, ieteicams apvienot 17. un 31. politikas rezultātu. Otrkārt, paplašināt 17. politikas rezultatīvo rādītāju, kas raksturo mazākumtautību dalību ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās, ar LR Neatkarības atjaunošanas dienas svētkiem (4. maiju). Rādītāja, kas noteiktu sabiedrības attieksmi pret 4. maiju, iekļaušanu iesaka arī atmiņu politikas eksperti, uzsverot, ka ir ļoti būtiski monitorēt Atmodas laika uztveri kā latviešu, tā cittautiešu vidū. Treškārt, ieteicams iekļaut mērījumu par valsts svētku (18. novembra, 4. maija)

¹⁵⁹ DNB Latvijas barometrs Nr. 74. Asociācijas par Latviju. 2014. gada novembris.

Pieejams: https://www.dnb.lv/sites/default/files/dnb_latvian_barometer/documents/2012/dnb-latvijas-barometers-petijums-nr74.pdf

¹⁶⁰ Kaprāns, M., Procevska, O. (2013). *Latvijas sociālās atmiņas monitorings, 2012/2013*. (Iedzīvotāju aptaujas datu tabulas).

¹⁶¹ Kaprāns, M., Saulītis, A. (2014). Latvijas atmiņu politika: ietvars, mērķi un izaicinājumi. *Sintēzes ziņojuma projekts*. Rīga: Sociālās atmiņas pētniecības centrs, 21.lpp.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

nozīmīgumu latviešu un cittautiešu vidū. 2008. gada pētījumā par valsts svētkiem tā autori secināja, ka, pieaugot konkrēto valsts svētku nozīmīgumam, pieaug arī šo svētku atzīmēšanas biežums.

Mazākumtautību attieksme pret Latvijas okupāciju un padomju varas represijām

2009. gada sabiedriskās domas aptaujas dati rādīja, ka 54,9% iedzīvotāju, kuriem dzimtā ir krievu valoda, uzskatīja, ka 1940. gadā Latvija brīvprātīgi iestājās Padomju Savienībā (29.1. rezultatīvais rādītājs).¹⁶² 2012. gada pētījuma dati atklāj, ka šis rādītājs būtiski nav mainījies, – šādu viedokli joprojām pauž 54,5% krievvalodīgo. Papildus situācijas analīzes mērķiem ir izmantojami dati par krievvalodīgo iedzīvotāju īpatsvaru, kas uzskata, ka Latvijas nonākšana PSRS sastāvā ir vērtējama pozitīvi. Šajā jautājumā ir novērojama ļoti skaidras t.s. šķēres latviešu un cittautiešu atbildēs: 11,6% latviešu un 44,4% cittautiešu šo faktu vērtē pozitīvi, savukārt 55,9% latviešu un 11,3% cittautiešu – negatīvi. Interesanti, ka pēc izglītības līmeņa būtisku atšķirību nav¹⁶³.

29.2. rezultatīvais rādītājs mēra krievvalodīgo īpatsvaru, kas par sliktāko notikumu Latvijas 20. gadsimta vēsturē atzīst 1941. un 1949. gada deportācijas. 2010. gada bāzes rādītāja vērtība ir 13,2%. Tieši salīdzināmu datu sasniegtā rādītāja novērtēšanai nav, tāpēc situācijas novērtējumam ir izmantots alternatīvais rādītājs, kurš saturiski ir atbilstošāks 29. politikas rezultātam, nekā bāzes rādītājs, proti, krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas nekādā gadījumā neattaisno 1941. un 1949. gada deportācijas. Saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem datiem par šo tēmu, kas iegūti Latvijas sociālās atmiņas monitoringa pētījumā 2012. gadā, 55,1% krievvalodīgo iedzīvotāju nekādā gadījumā neattaisno 1941. un 1949. gada izsūtīšanas. Iedzīvotāju, kuru sarunvaloda ģimenē ir latviešu, vidū šis rādītājs ir 84,1%.¹⁶⁴

Mazākumtautību attieksmes pret Latvijas okupāciju un padomju varas represijām novērtējumam Pamatnostādņēs iekļauts arī 29.3. rezultatīvais rādītājs, kas mēra krievvalodīgo respondentu īpatsvaru, kas pozitīvi vērtē Latvijas Okupācijas muzeju. Šī rādītāja specifika paredz speciālu pētījumu veikšanu vai šāda jautājuma iekļaušanu valsts pasūtītos (vēlams monitoringa veida) pētījumos. Viens no risinājumiem ir šāda jautājuma iekļaušana Latvijas sociālās atmiņas monitoringā, kas ir svarīgs datu avots virknei citu rezultatīvo rādītāju.

29.1., 29.2. rādītāju analīze liek secināt, ka latviešu un cittautiešu vidū joprojām pastāv būtiskas atšķirības izpratnē par Latvijas okupāciju un padomju varas represijām. Tas nozīmē, ka šiem jautājumiem ir jāturpina pievērst pastiprināta uzmanība, īstenojot Pamatnostādņu Rīcības plānā paredzētos 3. Rīcības virziena pasākumus.

¹⁶² Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam (20.10.2011.), 31.lpp.

¹⁶³ Kaprāns, M., Procevska, O. (2013). *Latvijas sociālās atmiņas monitorings, 2012/2013.* (Iedzīvotāju aptaujas datu tabulas).

¹⁶⁴ Turpat.

Secinājumi un ieteikumi Pamatnostādņu izvērtējuma pilnveidei

Pamatnostādņu 5. sadaļā noteikto politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju novērtējuma pētījuma secinājumi un ieteikumi ir strukturēti atbilstoši novērtējuma uzdevumiem. Pirmkārt, ir sniegtas galvenās atziņas par novērtējuma mērķiem pieejamajiem un izmantojamajiem datu avotiem un veidiem. Otrkārt, ir apkopoti secinājumi par rezultatīvajiem rādītājiem un to atbilstību plānotajai rādītāju dinamikai, kā arī noteikti galvenie nākotnes darbības virzieni, kuriem pievēršama pastiprināta uzmanība. Treškārt, ir sniegta situācijas analīzes kopsavilkums par nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomām, raksturojot galvenās tendences katrā no jomām. Ceturtkārt, ir apkopoti ieteikumi politikas un rezultatīvo rādītāju pilnveidošanai un to novērtēšanā izmantojamajiem datu avotiem.

Secinājumi par datu veidiem un avotiem

Pamatnostādņu 5. sadaļā iekļauto bāzes rādītāju vērtību noteikšanai ir izmantoti daudzveidīgi datu avoti un datu veidi: statistiskas dati, monitoringa veida pētījumu dati (pētījumi, kas tiek veikti ar noteiktu regularitāti un ievērojot vienotu metodiku), akadēmiskie un lietišķie pētījumi, sabiedriskās domas aptaujas, starptautiskie pētījumi, kuru ietvaros tiek veikta arī Latvijas situācijas izpēte. Nozīmīgāki un atbilstošāki ir oriģinālie dati – statistikas dati no oriģinālajiem avotiem, aptaujās iegūto datu aprēķinu tabulas (bez interpretācijas un datu atlases), izvērsti pētījumu ziņojumi, kuros pieejama arī to īstenošanas metodika. Papildus tiek izmantoti arī sekundārie dati – zinātniskie raksti, politikas novērtējuma ziņojumi, dažādu valsts programmu un ārvalstu finanšu instrumentu atbalstītu programmu novērtējumi, politikas plānošanas dokumenti un citas publikācijas, kuru autori atsaucas uz statistikas datiem vai pētījumu rezultātiem. Šo datu izmantošanu ieteicams izmantot tikai tajos gadījumos, ja nav pieejami oriģinālie dati vai arī oriģinālo datu izmantošanai nepieciešami specifiski aprēķini, kuru veikšanai nepieciešama konkrēta ekspertīze, un veiktie aprēķini ir pieejami eksperta publikācijā.

Ņemot vērā to, ka rezultatīvie rādītāji ir izsakāmi kvantitatīvās vērtībās, vispiemērotākie dati novērtējumam, kur iespējams, ir statistiskas dati. 17 no visiem rezultatīvajiem rādītājiem (33% no visiem rādītājiem) ir balstīti uz statistikas datiem. Statistikas datu priekšrocība ir datu ticamība un augstās salīdzinājuma iespējas, ko nodrošina gan vienotā datu apkopošanas metodika, gan datu vākšanas un apkopošanas regularitāte. Turklāt šo datu iegūšanu finansiāli nodrošina valsts, un ir jābūt nodrošinātai to pieejamībai (ja ne publiskai, tad pēc pieprasījuma). Monitoringa veida pētījumi (vai statistikas datu apkopojumi) ir otrs piemērotākais datu veids, kas izmantojams tajos gadījumos, kad nav pieejami statistikas dati. Šo pētījumu priekšrocība ir tā, ka tajos tiek izmantota vienota metodika, tiek ievērotas vienotas mērķa grupas pazīmes, tie tiek veikti ar noteiktu regularitāti. Monitoringa veida pētījumi ir izmantoti 11 rezultatīvo rādītāju vērtības noteikšanai (12% no visiem rādītājiem).

Latvijas valsts institūcijas nodrošina vairāku monitoringu īstenošanu, ko ir ļoti svarīgi nodrošināt arī nākotnē ticamu, salīdzināmu un regulāru datu ieguvei kā politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju novērtējuma mērķiem, tā situācijas analīzei un tālākās rīcības plānošanai. Galvenie identificētie monitoringa veida pētījumi: latviešu valodas monitorings (LVA), jauniešu dzīves kvalitātes monitorings (IZM), Latvijas sociālās atmiņas monitorings (KM), romu izglītības kvalitātes monitorings (IZM). Papildus ir izstrādātas trīs citu jomu monitoringu metodoloģijas, kuras līdz šim nav pielietotas, bet kuru izmantošana sniegtu nepieciešamos datus par vairākiem politikas rezultātiem un rezultatīvajiem rādītājiem, tie ir – 2011. gadā izstrādātais trešo valstu pilsoņu integrācijas monitorings (KM), kas ir piemērojams imigrantu (t.sk. nepilsoņu) integrācijas politikas

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

novērtējumam, 2014. gadā izstrādātais pretdiskriminācijas politikas uzraudzības monitorings (KM), NVO sektora darbības monitorings (Latvijas Pilsoniskā alianse).

Pārējie pētījumu veidi – akadēmiskie pētījumi, lietišķie pētījumi, sabiedriskās domas aptaujas un starptautiskie pētījumi (ja vien tie nav monitoringa veida pētījumi) ir piemēroti politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju novērtēšanai tajos gadījumos, kad nav pieejami nedz statistikas dati, nedz monitoringa veida pētījumi. Citu pētījumu veidu izmantošanas galvenie ierobežojumi ir tas, ka nav garantēta, pirmkārt, to veikšanas regularitāte, otrkārt, vienotas metodikas ievērošana. Abi šie faktori liedz nodrošināt datu salīdzinājuma iespējas un attiecīgi sniegt rezultatīvo rādītāju izmaiņu dinamikas novērtējumu. Dažādi pētījumi ir datu avots 16 rezultatīvajiem rādītājiem (31% no visiem rādītājiem). Piecu rezultatīvo rādītāju (9%) vērtības ir noteiktas, balstoties uz starptautisko pētījumu datiem.

Izvērtējot datu avotus, kas izmantoti rezultatīvo rādītāju izmaiņu novērtējumam, secināms, ka 65% (n=34) rādītāju novērtējums ir balstīts uz tieši salīdzināmiem datiem. Tas nozīmē, ka gan bāzes, gan sasniegtā rādītāja vērtības noteikšanā ir izmantota vienota metodika. 25% (n=13) rezultatīvo rādītāju novērtējums ir balstīts uz alternatīviem datiem, kas nav iegūti pēc tādas pašas metodikas kā bāzes rādītājs, taču tie ir izmantojami, lai veiktu situācijas attīstības novērtējumu. 10% (n=5) rezultatīvo rādītāju novērtējumam nav pieejami nedz salīdzināmi, nedz alternatīvie dati.

Ieteikumi datu avotu un veidu izmantošanai konkrētu rezultatīvo rādītāju novērtēšanai ir apkopoti secinājumu daļā „Ieteikumi politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju pilnveidei”.

Rezultatīvie rādītāji un to dinamikas atbilstība plānotajam

Pamatnostādņu 5. sadaļā ir iekļauts 31 politikas rezultāts un 52 rezultatīvie rādītāji, kā arī 11 papildu rādītāji. Novērtējuma ietvaros tika veikta visu rezultatīvo rādītāju bāzes un sasniegto vērtību novērtēšana, nosakot to atbilstību izmantotajiem datu avotiem, mērķa grupai un laika periodam.

Galvenās konstatētās problēmas rezultatīvo rādītāju un to bāzes vērtību noteikšanā:

- liela daļa rezultatīvo rādītāju ir noteikti, nevis pakārtoti atbilstošajam politikas rezultātam, bet gan balstoties uz Pamatnostādņu sagatavošanas laikā pieejamajiem vai zināmajiem datu avotiem;
- vairākiem rādītājiem konstatētas neatbilstības starp Pamatnostādņu 5. sadaļā noteikto rezultatīvā rādītāja bāzes vērtību un izmantotajā datu avotā norādīto vērtību (šajos gadījumos bāzes vērtība ir koriģēta);
- vairākiem rādītājiem bāzes vērtības ir noteiktas kļūdaini, pielietojot neprecīzu šo vērtību noteikšanas metodiku (šajos gadījumos bāzes vērtība ir koriģēta);
- vairākiem rādītājiem ir kļūdainas bāzes vērtības noteikšanas gads, norādot nevis datu iegūšanas gadu, bet datu publicēšanas gadu (šajos gadījumos bāzes vērtības gads ir koriģēts);
- atsevišķiem rādītājiem nav izmantoti Pamatnostādņu sagatavošanas laikā pieejamie aktuālākie un jaunākie dati (tie ir raksturoti politikas jomu situācijas analīzē).

Novērtējumā ir identificēta vairāku politikas rezultātu saturiska un redakcionāla dublēšanās. Šajos gadījumos ir sniegts ieteikums apvienot šos politikas rezultātus, nepieciešamības gadījumā precizējot tā formulējumu. Rezultatīvo rādītāju atbilstība politikas rezultātiem ir komentēta secinājumu daļā „Ieteikumi politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju pilnveidei”. Gadījumos, kad rezultatīvais rādītājs nav informatīvs – nesniedz datus, kas ļauj novērtēt politikas rezultātu vai faktorus, kas to

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

ietekmē, kā arī nav pieejami jebkādi dati rādītāja izmaiņu novērtējumam, sniegts ieteikums attiekties no šāda veida rādītāja izmantošanas.

Virkne rezultatīvo rādītāju tiek analizēti sadalījumā pēc etniskās piederības vai dzimtās (biežāk lietotās) valodas pazīmes, neievērojot vienotu pieeju, kas apgrūtina vairāku rezultatīvo rādītāju savstarpējā salīdzinājuma iespējas (piemēram, nav metodiski korekti salīdzināt latviešus – pēc tautības pazīmes - ar iedzīvotājiem, kuru sarunvaloda ģimenē ir krievu). Rādītājos, kas paredz novērtēt mazākumtautību situāciju kādā jomā, ir svarīgi sniegt arī datus par latviešiem, jo tas ir ne tikai informatīvi, bet ļauj novērtēt gan tautības pazīmes nozīmi konkrētā rādītāja analīzē, gan atšķirību apmēru starp etniskajām grupām. Novērtējot rezultatīvos rādītājus etnisko grupu griezumā, ieteikums analizēt latviešu un mazākumtautību rādītājus pēc tautības, nevis valodas pazīmes. Pirmkārt, tāpēc ka valodas pazīmes izmantošanā pētījumos netiek ievērota konsekventa pieeja. Tiek lietotas tādas pazīmes kā dzimtā valoda, sarunvaloda ģimenē, intervijas valoda, anketas valoda u.c. Savukārt, tautības pazīmes noteikšanā biežāk sastopamā skala ir „latvietis/-e, krievs/krieviete, cits/-a”. Otrkārt, krievu un cittautiešu atbildēs bieži ir vērojamas būtiskas atšķirības, kas netiek identificētas, ja šīs grupas tiek analizētas pēc valodas pazīmes – lielai daļai cittautiešu dzimtā vai biežāk lietotā ir krievu valodu.

Izvērtējot rezultatīvo rādītāju vērtību dinamiku, ir noteikta rādītāju atbilstība vai neatbilstība rādītāja vēlamās vērtības prognozei. Kopumā no visiem tiem rādītājiem, par kuriem ir pieejami tieši salīdzināmi vai alternatīvi dati (n=43), 56% (n=24) atbilst plānotajai attīstības tendencei, 44% (n=19) neatbilst plānotajai tendencei. No tiem rādītājiem, kas atbilst plānotajai tendencei, 29% (n=7) sasniedz 2014. gadā plānoto vērtību. Par 9 rādītājiem nav pieejami dati vai arī to vērtību noteikšanā izmantotās metodikas atšķirības liedz veikt salīdzinošu novērtējumu pat tendences līmenī.

Ņemot vērā rezultatīvo rādītāju izmaiņu novērtējuma rezultātus un to atbilstību vēlamās vērtības prognozei, kā arī politikas jomu situācijas analīzes rezultātus, ir noteiktas tās politikas jomas, kurās ir sasniegti noteiktie uzdevumi un tās, kurām turpmāk pievēršama pastiprināta uzmanība.

Jomas, kurās ir sasniegti plānotie uzdevumi:

- latviešu valodas lietojuma nostiprināšanās publiskajā telpā;
- nevalstisko organizāciju skaita palielināšanās;
- iedzīvotāju līdzdalības tiešās demokrātijas formās pieaugums;
- diasporas pilsoniskās aktivitātes pieaugums – pieprasījums pēc latviešu valodas apmācības bērniem un līdzdalība vēlēšanās;
- trešo valstu valstspiederīgo iesaistīšanās latviešu valodas apmācībās un integrācijas pasākumos;
- mazākumtautību līdzdalības palielināšanās Dziesmu un deju svētku procesā.

Jomas, kurām pievēršama pastiprināta uzmanība turpmāk:

- informācijas telpu nošķīrums starp latviešiem un cittautiešiem;
- pilsoniskās līdzdalības līmeņa saglabāšana un celšana;
- diskriminācijas mazināšana un novēršana;
- naturalizācijas procesa sekmēšana;
- trešo valstu valstspiederīgo (imigrantu) integrācijas iespēju stiprināšana;
- mazākumtautību līdzdalība publiskajā pārvaldē;
- sociālās atmiņas politikas veidošana un īstenošana.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas jomu analīzes secinājumi

Situācijas analīze 11 nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomās ir veikta, pirmkārt, balstoties uz Pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktajiem rezultatīvajiem rādītājiem, otrkārt, papildinot tos ar citiem atbilstošajiem rādītājiem un datiem, kas paplašina izpratni par situāciju katrā no jomām.

Piederības sajūta Latvijai un Eiropai

Salīdzinot iedzīvotāju atbildes par saišu ciešumu ar Latviju 2010. gadā un 2013. gadā, jāsecina, ka būtiskas izmaiņas nav vērojamas. Kopumā vairāk kā četras piektdaļas latviešu jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju, bet krievu un citu tautību vidū šis rādītājs ir nedaudz zemāks – nedaudz mazāk kā trīs ceturtdaļas jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar Latviju. Attiecībā uz piederības sajūtu Latvijai mazākumtautību, tai skaitā, Latvijas krievu, vidū, būtiski uzsvērt, ka ar Krieviju vai Eiropas Savienību šīs grupas jūtas saistītas ievērojami mazākā mērā, bet viņu vidū ir ciešākas saites ar konkrēto dzīves vietu (vairāk kā četras piektdaļas jūtas ļoti cieši vai cieši saistīti ar pilsētu vai pagastu, kurā viņi dzīvo). Gan latviešu, gan krievu vidū piederību Latvijai biežāk izjūt gados vecāki cilvēki, nevis jaunieši.

Piederības sajūta Eiropai, salīdzinot 2010. un 2013. gada datus, ir nedaudz pieaugusi visās etniskajās grupās, tomēr šī tendence ir jāvērtē uzmanīgi, jo nelielo pieaugumu var skaidrot arī ar nejaušās izlases kļūdas ietekmi. Saskaņā ar 2013. gada datiem vidēji visās etniskajās grupās ļoti cieši vai cieši saistīti ar Eiropu jūtas viena piektā daļa iedzīvotāju. Kopumā gan latviešu, gan krievu jaunieši izjūt ciešākas saites ar Eiropu, nekā vecākās paaudzes cilvēki Latvijā.

Mazākumtautību identitāte un iekļaušanās latviskajā kultūrtelpā

Mazākumtautību identitātes uzturēšanā Latvijā kopš 1988. gada aktīvu lomu ieņem mazākumtautību kultūras biedrības. 2011. gadā Latvijā bija 55 aktīvas mazākumtautību kultūras biedrības. Par situāciju 2014. gadā precīzas informācijas nav, bet var norādīt, ka aktīvi darbojas gan dažādas mazākumtautību kultūras biedrības, gan arī to apvienības visā Latvijā. Itas Kozakēvičas Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija apvieno vairāk par 20 Latvijā dzīvojošu dažādu tautību kultūras biedrības un savienības, un katru gadu organizē mazākumtautību mākslas festivālu “Vienoti dažādībā”. Aktīvi darbojas arī mazākumtautību kultūras biedrības ārpus Rīgas. Piemēram, Jelgavā arī ir biedrība „Jelgavas nacionālo kultūras biedrību asociācija”, kurā darbojas septiņas nacionālās kultūras biedrības, bet Ventspils Nacionālo kultūras biedrību asociācija, kas apvieno piecas biedrības, organizē starptautisko nacionālo kultūru festivālu „Ventspils vainags” un dažādus mazākumtautībām nozīmīgus svētkus („Masļennica”, „Svjatki” un citus). Par mazākumtautību iekļaušanos latviskajā kultūrtelpā liecina mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā, un šajā ziņā noteikti ir vērojama pozitīva tendence. Ja 2008. gadā Dziesmu un deju svētkos piedalījās 52 kolektīvi, tad 2013. gadā – jau 96, arī plānojot 2018. gada svētkus, jau tagad īpaša uzmanība ir pievērsta mazākumtautību kolektīvu iesaistīšanai svētku gatavošanā.

Starpkultūru dialogs

Starpkultūru dialoga veicināšanai nepieciešams, lai sabiedrībā kopumā būtu draudzīga un atvērta attieksme pret mazākumtautībām. Līdzšinējie pētījumi parāda, ka latvieši jūtas apdraudēti un ir salīdzinoši noslēgtāki un mazāk atvērti ciešām attiecībām ar citām tautībām, un pēdējos gados tas nav būtiski mainījies. Ja 2008. gadā no tiem, kas par intervijas valodu izvēlējās latviešu valodu, 50% piekrita apgalvojumam „Man patīk, ja apkārt ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan krievu valoda”, tad 2014. gadā – 54%. To, vidū, kas kā intervijas valodu izvēlējās krievu valodu,

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

2008. gadā minētajam apgalvojumam piekrita 86%, bet 2014. gadā – 84%. Šo tendenci apstiprina arī daudzi citi jautājumi dažādās aptaujās. Kopumā var teikt, ka latviešiem joprojām raksturīga lielāka sociālā distance un zināma norobežošanās no citu tautību cilvēkiem, salīdzinot ar krieviem un citu tautību pārstāvjiem.

Naturalizācija

Bijušo PSRS pilsoņu bez Latvijas Republikas vai citas valsts pilsonības jeb nepilsoņu skaits Latvijā katru gadu samazinās, bet šī samazināšanās nav saistīta ar veiksmīgu naturalizācijas procesu, bet gan ar dzimstības-mirstības procesiem. Nepilsoņi lielākoties ir gados veci cilvēki, no kuriem daļa pakāpeniski nomirst, vai arī pieņem citas valsts, visbiežāk, Krievijas pilsonību, bet jauni nepilsoņi piedzimst pavisam neliels skaits – gan tādēļ, ka nepilsoņu vidū ir salīdzinoši maz cilvēku reproduktīvā vecumā, gan arī tādēļ, ka daudzi izmanto Pilsonības likumā noteikto iespēju bērniem, kas dzimuši Latvijā pēc 1991. gada 21. augusta, iegūt Latvijas pilsonību automātiski. Naturalizācijas process šobrīd nav uzskatāms par veiksmīgu, jo ir sasniegts viens no zemākajiem līmeņiem naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonību ieguvušo skaita ziņā. 2014. gadā Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā ieguva 939 personas, 2013. gadā – 1732, un kopumā pēdējo piecu gadu laikā vērojams sarukums nepilsoņu interesei iegūt Latvijas pilsonību. Salīdzinājumam Igaunijā, kur ir ievērojami mazāks nepilsoņu skaits (6,3% no Igaunijas iedzīvotāju kopuma), naturalizācijas kārtībā 2014. gadā pilsonību ieguva 1589 personas.

Pilsoniskā līdzdalība

Pilsoniskās līdzdalības rādītāji liecina par tendenci samazināties iedzīvotāju iesaistīšanās līmenim tradicionālajās pilsoniskās līdzdalības formās. Līdzdalības līmenis nacionālajās vēlēšanās kopumā stabilizējas (ap 60%), tomēr nesasniedz prognozētos vēlamos 65%. Dažādu faktoru ietekmē ir palielinājusies Latvijas diasporas līdzdalība nacionālajās vēlēšanās. Neraugoties uz to, ka ievērojami palielinājusies NVO skaits, iedzīvotāju dalība šajās organizācijās turpina sarukt. Tāpat samazinās iedzīvotāju iesaistīšanās brīvprātīgajā darbā – nedaudz mazāk kā viena trešā daļa iedzīvotāju vismaz vienu reizi gadā veic brīvprātīgo darbu. Augstāka brīvprātīgā darba aktivitāte ir jauniešu vidū – apmēram puse Latvijas jauniešu vismaz reizi gadā veic brīvprātīgo darbu. Jauniešu vidū ir vērojama drīzāk pozitīva tendence attiecībā uz viņu sociālo un sabiedrisko aktivitāti, savukārt politiskās aktivitātes līmenis saglabājas nemainīgs – aktīva ir aptuveni trešā daļa no Latvijas jauniešiem.

Lielāka Latvijas iedzīvotāju aktivitāte ir novērojama, iesaistoties dažādās tiešās demokrātijas formās – referendumos, parakstu vākšanās, tautas iniciatīvās, sabiedriskajās apspriešanās u.tml. Tas liecina par to, ka līdzdalības līmeni būtiski ietekmē motivācija un pārliecība par iespēju ietekmēt situāciju vai lēmumu pieņemšanu. Esošās situācijas analīze rāda, jo augstāks varas līmenis un vājāka iedzīvotāju saite ar lēmumu pieņemšanas procesu, jo zemāka ir pārliecība par savas līdzdalības ietekmes nozīmi.

Latviešu valodas prasme un lietošana

Cittautiešu latviešu valodas prasme saglabājas noteiktā līmenī, nav vērojams būtisks to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda ir krievu, īpatsvara pieaugums, kuri savas latviešu valodas zināšanas novērtē kā labas un viduvēji. Ir pieaudzis to personu skaits, kas sekmīgi nokārtojušu latviešu valodas pārbaudījumu pilsonības iegūšanai. Rezultatīvo rādītāju analīze atklāj, ka ir vērojama tendence samazināties mazākumtautību jauniešu īpatsvaram, kas iegūst augstāko līmeņu vērtējumus latviešu valodas noslēguma eksāmenos 9. un 12. klasē. Taču tas liedz izdarīt secinājumu, ka samazinās šo jauniešu valodas prasmes līmenis, ņemot vērā notikušās izmaiņas latviešu valodas eksāmena sistēmā 12. klasē (ir notikusi pāreja uz vienotu latviešu valodas eksāmenu) un novērtējuma metodikā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Latviešu valodas lietošanas publiskajā telpā analīzes rezultāti ļauj identificēt divas nozīmīgas tendences. Pirmkārt, pieaug to iedzīvotāju ar dzimto latviešu valodu īpatsvars, kas darba vietā pamatā lieto latviešu valodu. Vienlaikus iedzīvotāju vidū ar dzimto latviešu valodu vidū samazinās latviešu valodas uz ielas, veikalos. Otrkārt, ir palielinājusies latviešu valodas lietošanas intensitāte uz ielas un darba vietā to iedzīvotāju vidū, kuru dzimtā valoda nav latviešu. Neraugoties uz to, 39% iedzīvotāju ar citu dzimto valodu uz ielas lieto galvenokārt vai tikai krievu valodu, kas liecina par joprojām augsto krievu valodas pašpietiekamības līmeni neformālajā publiskajā telpā.

Novērtējuma periodā ir būtiski palielinājies latviešu nedēļas nogales skolu skaits ārpus Latvijas, kas liecina par arvien pieaugušo pieprasījumu pēc latviešu valodas un identitātes uzturēšanas aktivitātēm diasporā. Ievērojami ir pieaudzis ārvalstīs dzimušo bērnu skaits, kuriem ir reģistrēta Latvijas pilsonība. Viens no nozīmīgākajiem šo pieaugumu ietekmējošajiem faktoriem ir dubultpilsonības institūta atjaunošana.

Informācijas telpas un uzticēšanās līmenis medijiem

Latvijas iedzīvotāju (gan latviešu, gan cittautiešu) skatīšanās laika daļa, kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem, ir samazinājusies. Tāpat negatīva tendence ir konstatēta attiecībā uz latviešu un citu tautību latviski raidīto Latvijas televīziju kanālu ziņu raidījumu skatīšanās laika daļu – arī tā samazinās. Izmantojot televīzijas auditoriju datus integrācijas politikas novērtēšanai, jāņem vērā, ka tos lielā mērā ietekmē tehnoloģiju attīstība, un šo procesu radītās izmaiņas plašsaziņas līdzekļu lietošanas paradumos ir ievērojami nozīmīgākas, nekā integrācijas politikas īstenošanas rezultātā radušās iespējamās pozitīvās skatīšanās ieradumu izmaiņas. Skatīšanās laika daļu samazināšanos varēja ietekmēt arī tas, ka līdzšinējās mērīšanas tehnoloģijas neļāva nomērīt, kādus televīzijas kanālus iedzīvotāji skatās interaktīvajā televīzijā.

Būtiski ir krities iedzīvotāju uzticēšanās līmenis visām mediju grupām – sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem, privātajiem medijiem, ārvalstu (kā Krievijas, tā Rietumu) televīziju kanāliem. Kaut arī uzticēšanās līmeņa kritums ir vienlīdz nozīmīgs visās etniskajās grupās, pastāv t.s. šķēres starp medijiem, kuriem uzticas latvieši un krievi. Ja latvieši pamatā uzticas Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem, tad krievi – Krievijas televīzijas kanāliem.

Diskriminācijas mazināšana un novēršana

Novērtējuma periodā ir palielinājies to Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas ir personīgi saskārušies ar diskrimināciju. Tāpat ir pieaudzis iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju LR Tiesībsarga birojā. Nemainīgi liela saglabājas tā iedzīvotāju daļa (apmēram viena ceturtdaļa no visiem), kas zina savas tiesības diskriminācijas gadījumā. Statistikas dati liecina, ka samazinās etniskā plaša ilgstošo bezdarbnieku vidū starp latviešiem un krieviem, taču saglabājas augsts romu īpatsvars ilgstošo bezdarbnieku vidū attiecībā pret šīs etniskās grupas īpatsvaru kopējā iedzīvotāju etniskajā sadalījumā. Faktiskās nevienlīdzības rādītāju analīze nodarbinātības, veselības, izglītības un labklājības jomās atklāj, ka latviešu situācija ir labvēlīgāka nekā citām etniskajām grupām. Līdzās etniskajai piederībai nozīmīgs rādītājs ir pilsonība (nelabvēlīgāka situācija ir nepilsoņiem un trešo valstu pilsoņiem).

Romu iekļaušanās sabiedrībā un izglītībā

Rezultatīvo rādītāju izvērtējums liecina, ka sabiedrības attieksme pret romiem saglabājas drīzāk negatīva, tai raksturīgi aizspriedumi, saglabājas augsts sociālās distances līmenis (iedzīvotāju īpatsvars, kas ir gatavi būt sociālās attiecībās ar romiem kā kaimiņiem un darba kolēģiem). Romi joprojām ir viena no sabiedrības grupām, kurām ir augsts diskriminācijas risks, īpaši nodarbinātības

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

jomā. Romu bērnu iekļaušanās izglītības sistēmā netiek pietiekami pētīta. Pozitīvi vērtējams tas, ka Izglītības un zinātnes ministrija ir izveidojusi romu skolēnu izglītības kvalitātes monitoringu, kas paredz regulāri apkopot datus par romu skolēnu iekļaušanos izglītības sistēmā, nodrošinot nepieciešamos datus Pamatnostādnēs iekļauto rādītāju novērtēšanai. Saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem statistikas datiem 2012./2013. mācību gadā obligāto pamatizglītību neieguva 13,6% romu bērnu, savukārt 15,3% mācības skolā pārtrauca priekšlaicīgi.

Imigrantu iekļaušanās sabiedrībā

Pēdējos gados Latvijā ir būtiski palielinājies ārzemnieku ar termiņuzturēšanās atļaujām (TUA) skaits Latvijā - no 2012. gada līdz 2015. gadam imigrantu ar TUA kopējais skaits pieaudzis par 52%, ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām (PUA) – par 13%. Savukārt trešo valstu pilsoņu skaits ar TUA pieaudzis par 60%, kamēr ar PUA tikai par 4%. Būtiska nozīme šī pieauguma skaidrojumā ir izmaiņām Imigrācijas likumā (01.07.2010.), kas ir saistītas ar investoru un uzņēmēju imigrāciju. Neraugoties uz pieaugošo imigrantu skaitu, latviešu valodas apguves kursi un integrācijas pasākumi tiek īstenoti fragmentāri, nenodrošinot to pēctecību. Šo pasākumu galvenais finansējuma avots ir Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo fonds (TVVPF), kura Daudzgaļu programma Latvijā noslēdzas 2015. gada jūnijā. Imigrantu integrācijas politikas novērtējumam ir izstrādāti vairāki metodoloģiski pamatoti instrumenti, kas sniegtu nepieciešamos datus visaptverošam situācijas izvērtējumam, taču tie netiek izmantoti. Saskaņā ar starptautiski finansētiem novērtējumiem (MIPEX) Latvija līdz šim bija valsts ar zemāko imigrantu integrācijas politikas novērtējuma indeksa rādītāju starp novērtējumā iekļautajām 31 valsti. Jaunākā novērtējuma rezultāti būs pieejami 2015. gada jūnijā. Tāpat 2015. gada jūnijā būs pieejami Eiropas TVVPF atbalstīta un Sabiedrības integrācijas fonda īstenošana pētījuma par imigrantu situāciju Latvijā rezultāti. Nozīmīga Latvijas sabiedrības daļa ir joprojām negatīvi noskaņota pret imigrāciju un imigrantu integrāciju, saskatot šajā grupā apdraudējumu gan savai identitātei, gan nodarbinātībai.

Sociālā atmiņa un vēsture

Cittautiešu līdzdalība ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās ir būtiski zemāka nekā latviešu vidū. Dažādu aptauju datu salīdzinājums dinamikā iezīmē kopumā pozitīvu tendenci – pakāpeniski samazinās to cittautiešu īpatsvars, kas nesvin LR Proklamēšanas dienu 18. novembrī un attiecīgi palielinās to īpatsvars, kas atzīmē šos svētkus. Savukārt, par noteiktu uzlabojumu šajā jomā liecina 73,2% krievvalodīgo iedzīvotāju īpatsvars, kas pozitīvi vērtē, ka 1918. gada 18. novembrī tika nodibināta Latvijas Republika. Vienlaikus latviešu un cittautiešu vidū joprojām pastāv būtiskas atšķirības izpratnē par Latvijas okupāciju un padomju varas represijām. Tāpat joprojām nedaudz vairāk kā puse krievvalodīgo iedzīvotāju uzskata, ka 1940. gadā Latvija brīvprātīgi iestājās Padomju Savienībā. Šo rādītāju izvērtējums liecina, ka jautājumiem par Latvijas okupāciju ir jāturpina pievērst pastiprināta uzmanība.

Ieteikumi politikas rezultātu un rezultatīvo rādītāju pilnveidei

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
1. Pieaugusi skolēnu piederības sajūta Latvijai	1.1. Skolēnu īpatsvars vispārīzglītojošo skolu mazākumtautību izglītības programmās, kas jūtas cieši vai ļoti cieši saistīti:	1.1. rezultatīvais rādītājs kopumā atbilst politikas rezultātam, bet tā mērījumiem nav pieejami regulāri iegūti reprezentatīvi dati. Ieteikums atteikties no šī rādītāja izmantošanas vai arī paredzēt valsts finansējumu vispārīzglītojošo skolu mazākumtautību

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
	– ar Latviju, – ar Eiropu.	izglītības programmu skolēnu reprezentatīvai aptaujai, kurā iekļauts jautājums par piederības sajūtu Latvijai un Eiropai (cik cieši jūtas saistīti ar Latviju un Eiropu).
2. Plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās	2.1. Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju īpatsvars	2.1. rezultatīvais rādītājs politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	2.2. Iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka spēj ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu Latvijā	2.2. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Ieteikums paredzēt atbilstošu jautājumu valsts finansētās iedzīvotāju aptaujās, saglabājot līdz šim izmantoto metodiku (jautājuma formulējumu).
	2.3. Jauniešu īpatsvars, kuri ir iesaistīti kādās brīvprātīgā darba aktivitātēs.	2.3. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Ieteikums kā datu avotu izmantot IZM monitoringu par jauniešu dzīves kvalitāti, kas nodrošina dinamiskā salīdzināmus datus.
	2.4. NVO vidējais skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā	2.4. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	Ieteikums papildu rezultatīvajam rādītājam	Ieteikums papildināt ar rādītāju par iedzīvotāju īpatsvaru, kas pēdējā gada laikā ir iesaistījušies formālu un neformālu sabiedrisko organizāciju darbā. Šāda mērījuma veikšanai ir jāparedz atbilstoša jautājuma iekļaušana valsts finansētās iedzīvotāju aptaujās. Mērījuma metodikai ieteicams izmantot jautājumus no līdz šim veiktām iedzīvotāju aptaujām (piemēram, 2014. gada aptauja LU SPPI veiktā demokrātijas audita pētījumā).
3. Palielinājusies ārpus Latvijas esošo Latvijas pilsoņu politiskā līdzdalība	3.1. Ārpus Latvijas vēlējušo skaits (personas)	3.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, taču pilnīgam tā novērtējumam ir nepieciešams papildināt ar citiem rezultatīvajiem rādītājiem. Ieteikums analizēt arī saistītos rādītājus: ārvalstīs nobalsojušo īpatsvars no visiem nobalsojušiem un ārvalstīs nobalsojušo īpatsvars no visiem balsstiesīgajiem ārvalstīs.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
4. Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā, pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām	4.1. Publiskajā sektorā nodarbināto īpatsvars (%), t.sk.: – mazākumtautību pārstāvji	4.1. rezultatīvais rādītājs tikai daļēji atbilst 4. politikas rezultātam, jo neparedz mērījumus, kas raksturotu politikas rezultāta “pieaudzis Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzticas citām Latvijā dzīvojošajām tautībām”. 4. politikas rezultāta otrā daļa pārklājas ar 24. politikas rezultātu “Attīstīts starpkultūru dialogs un tajā iesaistās visas sabiedrības integrācijas politikas mērķa grupas” un tam atbilstošo 24. rezultatīvo rādītāju “Iedzīvotāju īpatsvars, kam ir labvēlīga attieksme pret citu tautību pārstāvjiem”. Tāpēc ieteicams precizēt 4. politikas rezultātu, svītrojot tā otro daļu. Šādā formulējumā 4.1. rezultatīvais rādītājs atbilst 4. politikas rezultātā novērtējuma vajadzībām, taču jāņem vērā, ka tā vērtību noteikšanai ir jāveic speciāli aprēķini, balstoties uz Darbaspēka apsekojuma datiem (EU SILC).
5. Samazinājies nepilsoņu skaits un paaugstinājies iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par pilsonības jautājumiem	5.1. Nepilsoņu īpatsvars starp Latvijas iedzīvotājiem	5.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	5.2. Naturalizācijas kārtībā Latvijas pilsonībā uzņemto personu skaits (personas gadā)	5.2. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	Ieteikumi papildus rezultatīvajiem rādītājiem	Noteiktie rezultatīvie rādītāji nedomēra politikas rezultātu „paaugstinājies iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par pilsonības jautājumiem”. Ieteikums papildināt rezultatīvos rādītājus ar PMLP ikgadējās nepilsoņu aptaujas datiem. Rādītājs „Ir pietiekama informācija par to, kā iegūt Latvijas pilsonību”. Mērķa grupa: Latvijas nepilsoņi. Datu avots: PMLP veiktā nepilsoņu aptauja, kas pēdējos gados tiek veikta regulāri, un ir iespējams salīdzināt nepilsoņu viedokli par informācijas par to, kā iegūt Latvijas pilsonību, pietiekamību.
6. Samazinājušās atšķirības dažādu etnisko grupu nodarbinātības līmeņos	6.1. Etnisko grupu īpatsvari starp ilgtermiņa bezdarbniekiem: krievi, romi	6.1. rezultatīvais rādītājs politikas rezultātam, nav nepieciešamas būtiskas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Ieteikums papildināt arī ar latviešu etnisko grupu.
	Ieteikums papildu rezultatīvajam rādītājam:	Ieteikums papildināt ar 6.2. rezultatīvo rādītāju par atšķirībām gada ekvivalentajos ienākumu līmeņos starp latviešiem un citu etnisko grupu

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
		piederīgajiem (šobrīd 34. rādītājs). Rādītāja vērtību noteikšanai ir jāveic speciāli aprēķini, balstoties uz Darbaspēka apsekojuma datiem (EU SILC).
7. Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem	7.1. Tiesībsarga saņemto iesniegumu skaits par iespējamo diskrimināciju (iesniegumu skaits)	7.1. rādītāja mērījumiem tiek izmantoti statistikas dati. Šī rādītāja galvenais ierobežojums ir tas, ka tiek apkopoti tikai vienas iestādes iesniegumi, kas neatspoguļo faktisko situāciju. Taču papildus institūciju iekļaušana rezultatīvajā rādītājā to sadrumstalotu, prasītu papildu resursus tā novērtēšanai. Ieteikums apvienot 7. un 22. politikas rezultātus, kuri ir identiski formulēti, saglabājot tā novērtēšanai 22.1., 22.2., 22.3. rezultatīvos rādītājus. Ieteikums vismaz reizi četros gados veikt pretdiskriminācijas politikas uzraudzības pētījumu, kurā paredzēta sūdzību statistikas apkopošana un analīze.
8. Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārizglītojošās skolās	8.1. Romu tautības cilvēku īpatsvars, kas uzskata, ka romiem obligāti jāiegūst vismaz 9 klašu izglītība	8.1. rezultatīvais rādītājs neatbilst politikas rezultātam, tas nav informatīvs politikas īstenošanas novērtējuma mērķiem. Turklāt tā mērījuma ir nepieciešami regulāri veiktu romu tautības iedzīvotāju aptaujas rezultāti. Nozīmīgāks un informatīvāks ir rādītājs, cik liels ir romu jauniešu īpatsvars, kas neiegūst obligāto pamatizglītību. Ieteikums atteikties no 8.1. rādītāja esošajā redakcijā, aizvietojot to ar rādītāju par romu bērnu īpatsvaru, kas attiecīgajā vecuma posmā nav ieguvuši obligāto pamatizglītību. Jaunā 8.1. rādītāja datu avots: IZM apkopotā statistika romu izglītības kvalitātes monitoringa ietvaros.
9. Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, liela daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem	9.1. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kuri skatās latviski raidošos Latvijas televīziju kanālus: LTV1, LTV7, LNT, TV3.	Ieteikums pilnveidot 9.1. rezultatīvo rādītāju, koriģējot tā nosaukumu atbilstoši mērījumu veikšanas metodikai: Latvijas iedzīvotāju skatīšanās laika daļa, kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3. Rādītāja mērījumiem tiek izmantoti nevis aptauju dati, bet televīzijas auditoriju monitoringa dati. Rādītāja interpretācijā jāņem vērā tehnoloģiju attīstības radītās izmaiņas un televīzijas raidījumu auditoriju mērīšanas specifika. 9.1. rezultatīvais rādītājs tikai daļēji atbilst 9. politikas rezultātam (rādītājs nemēra uzticēšanos plašsaziņas līdzekļiem).

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
	9.2. Ziņu raidījumu vidējā auditorija tautību griezumā latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3, t.sk. latviešu un citu tautību skatītāji	9.2. rezultatīvais rādītājs tikai daļēji atbilst 9. politikas rezultātam (rādītājs nemēra uzticēšanos plašsaziņas līdzekļiem). Īpaša uzmanība jāpievērš rādītāja vērtības noteikšanas metodikai, kas izvērsti raksturota 1. daļā.
	Ieteikums politikas rezultāta pilnveidošanai un papildu rezultatīvā rādītāja noteikšanai	Ieteikums apvienot 9. un 25. politikas rezultātus, kas ir teju identiski formulēti. Ieteicamais formulējums: “Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem”. Formulējums “lielākā Latvijas iedzīvotāju daļa” ir skaidrāks (vismaz 60-70%), nekā “liela Latvijas iedzīvotāju daļa”, kas nav viennozīmīgi interpretējams apzīmējums. Paredzēt apvienotā politikas rezultāta novērtēšanai 9.1., 9.2., 25.1., 25.2. rezultatīvos rādītājus. Papildināt apvienoto 9., 25. politikas rezultātu ar rādītājiem, kas mēra latviski raidošo kanālu skaitīšanās laika daļas salīdzinājumā ar noteiktu ārvalstu televīzijas kanālu (piemēram, Krievijas un Rietumu valstu) skaitīšanās laika daļām.
10. Uzlabojušās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes	10.1. Pilsonības saņemšanai latviešu valodas eksāmenu sekmīgi nokārtojušo īpatsvars pret eksāmenu kārtojušo skaitu	10.1. rezultatīvais rādītājs ļauj novērtēt tikai vienu 10. politikas rezultāta dimensiju. Ieteikums apvienot 10., 12., 27. politikas rezultātus vienā - „Uzlabojušās iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes”, ietverot esošos 10.1., 12.1., 12.2., 12.3. un 27.1. rezultatīvos rādītājus, kas sniedz kompleksu politikas rezultāta novērtējumu. Rezultatīvo rādītāju novērtējumam ieteicams izmantot latviešu valodas monitoringa datus (LVA), VISC statistikas datus un PMLP statistikas datus.
11. Radīti apstākļi visaptverošai imigrantu integrācijas politikai	11.1. Integrācijas programmu apguvē, t.sk. dažādu līmeņu valsts valodas apguves programmās, iesaistījušos cilvēku skaits (personas)	11.1. rezultatīvais rādītājs tikai daļēji ļauj novērtēt 11. politikas rezultātu, jo sniedz situāciju raksturojošu mērījumu tikai par vienu, kaut arī ļoti svarīgu, imigrantu integrācijas aspektu – valodas un integrācijas kursu pieejamību un līdzdalības iespējām. Rādītāja mērījumam nepieciešams nodrošināt atbilstošu statistikas datu apkopojumu, tāpēc to

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
		ieteicams balstīt uz valsts finansētu vai administrētu programmu datiem.
	11.2. Aktīvi darbojošos imigrantu NVO un NVO, kas pārstāv viņu intereses, skaits (NVO skaits)	11.2. rezultatīvais rādītājs ir neprecīzi formulēts. Tā iekļaušana rezultatīvajos rādītājos nav pamatota, ja nav pieejami sistēmiski apkopoti dati. Novērtējuma ietvaros šādi dati netika identificēti. Iespējams ir tikai vispārīgs situācijas novērtējums šajā jomā.
	Ieteikums papildu rezultatīvajiem rādītājiem	Ieteicams precizēt 11. politikas rezultāta redakciju, izsakot to, piemēram, šādi: “nodrošinātas visaptverošas imigrantu integrācijas iespējas”, papildinot 11.1. rezultatīvo rādītāju ar rādītājiem, par kuriem tiek iegūti regulāri un salīdzināmi dati, piemēram, imigrantu integrācijas politikas indekss (MIPEX, pieejams reizi četros gados). Ieteikums papildināt 11. politikas rezultātu ar sabiedrības attieksmes mērījumiem pret imigrantiem, izmantojot metodiku, kas lietota līdz šim veiktajās iedzīvotāju aptaujās (piemēram, iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka imigranti apdraud nacionālo identitāti, atņem vietējiem iedzīvotājiem darba vietas, padara Latviju atvērtāku jaunām idejām u.c.). Šādu mērījumu veikšanai ir nepieciešams paredzēt atbilstošus jautājumus valsts finansētās iedzīvotāju aptaujās. Neieviešot jaunus rādītājus, sabiedrības attieksmes mērījumiem pret citu tautību un kultūru cilvēkiem iespējams izmantot 24.1. rezultatīvā rādītāja mērījumus. 11. politikas rezultāta kompleksam novērtējumam ieteicams veikt imigrantu integrācijas politikas novērtējumu, izmantojot izstrādāto trešo valstu valstspiederīgo integrācijas politikas novērtējuma metodoloģiju.
12. Pieaugusi latviešu valodas prasme dažādās vecuma grupās un izglītības sistēmas līmeņos	12.1. Centralizētā valsts (latviešu valoda un literatūra) valodas eksāmena rezultāti 9.klasē pēc līmeņiem B, C, D	12.1. rezultatīvais rādītājs atbilst 12. politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas tā pilnveidošanai. Jāņem vērā centralizētā latviešu valodas eksāmena novērtējuma metodikas izmaiņas.
	12.2. Centralizētā valsts (latviešu valoda) valodas eksāmena rezultāti 12.klasē pēc līmeņiem (%): – B – 18,80%;	12.2. rezultatīvais rādītājs atbilst 12. politikas rezultātam. Tā kā kopš 2012./2013. mācību gada ir ieviests vienotais latviešu valodas eksāmens, 12.2. rezultatīvo rādītāju ieteicams papildināt ar skolēnu, kas apgūst vispārējās izglītības programmas, eksāmenu rezultātiem.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
	– C – 31,19%; – D – 26,32%.	
	12.3. Respondentu īpatsvars, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes (prot valodu labi un viduvēji).	Ņemot vērā 12.3. un 27.1. rezultatīvo rādītāju līdzību, ieteicams tos apvienot, papildinot 12.3. rezultatīvo rādītāju ar augstākā līmeņa valodas prasmju novērtējumu iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, vidū. 12. politikas rezultāts pēc būtības pārklājas ar 27. un 10. politikas rezultātu. Tāpēc ir ieteicams apvienot 10., 12., 27. politikas rezultātus vienā - „Uzlabojušās iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes”, ietverot esošos 10.1., 12.1., 12.2., 12.3. un 27.1. rezultatīvos rādītājus. Rezultatīvo rādītāju novērtējumam ieteicams izmantot latviešu valodas monitoringa datus (LVA), VISC statistikas datus un PMLP statistikas datus.
13. Veicināta pašdarbības loma kultūrtelpas veidošanā un identitātes stiprināšanā, saglabājot pašdarbības māksliniecisko kolektīvu skaitu	13.1. Pašdarbības kolektīvu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (skaits)	13.1. rezultatīvais kopumā atbilst 13. politikas rezultātam. Nav nepieciešamas izmaiņas tā pilnveidošanai. Grūtības identificēt tā saikni ar citiem politikas rezultātiem, kā arī politikas vidējā termiņa mērķiem un rīcības virzieniem un apakšvirzieniem. Rādītājs, kurš drīzāk atbilst kultūras politikas plānošanas dokumentu saturam.
14. Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā	14.1. Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā (skaits)	14.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Loģiskās struktūras uzlabojumam, ieteikums apvienot politikas rezultātu 14. un 28., kas ir pilnīgi vienādi formulēti, un katrs satur vienu atšķirīgu rezultatīvo rādītāju (14.1. Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā (skaits); 28.1. Krievvalodīgo apmeklētāju īpatsvars latviešu teātra apmeklētāju skaitā).
15. Stiprināta Eiropas dimensija Latvijas kultūrtelpā, līdzdarbojoties Eiropas kultūras tīklos un norisēs	15.1. Atbalstīti projekti ES programmu „Kultūra” un „Eiropa pilsoņiem” ietvaros (skaits)	15.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
16. Izveidota atbalsta sistēma latviskās identitātes saglabāšanai un latviešu valodas apguvei	16.1. Latviešu „nedēļas nogales (svētdienas) skolu” skaits ārpus Latvijas (skaits)	16.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	Ieteikums papildus rezultatīvajam rādītājam	Ieteikums papildināt 16. politikas rezultātu ar rezultatīvo rādītāju par valsts finansiālo atbalstu saņēmušo latviešu nedēļas nogales skolu ārpus Latvijas skaitu gadā. Ieteicamais datu avots: LVA apkopotie dati.
	16.2. Ārvalstīs dzimušo bērnu skaits, kuriem piešķirta Latvijas pilsonība (skaits)	16.2. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
17. Pieaugusi mazākumtautību dalība ar Latvijas vēsturi saistītajās atzīmējamajās dienās	17.1. Cittautiešu respondentu īpatsvars, kas atzīmē LR Proklamēšanas dienu	17.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Ieteikums nodrošināta Latvijas sociālās atmiņas monitoringa regularitāti, kas nodrošina salīdzināmus nepieciešamos datus 17., 29., 31. politikas rezultāta novērtēšanai.
	Ieteikumi papildus rezultatīvajiem rādītājiem	Ieteikums apvienot 17. un 31. politikas rezultātu, kā arī papildināt 17. politikas rezultātu ar diviem papildus rādītājiem. Pirmkārt, ar rezultatīvo rādītāju par cittautiešu īpatsvaru, kas atzīmē LR neatkarības atjaunošanas dienu (4. maiju). Otrkārt, ar rezultatīvo rādītāju par valsts svētku (18. novembra, 4. maija) nozīmīgumu latviešu un cittautiešu vidū. Attiecīgi papildināt Latvijas sociālās atmiņas monitoringa aptaujas jautājumus ar jautājumu par valsts svētku nozīmīgumu, izmantojot līdzšinējās iedzīvotāju aptaujas (piemēram, 2008. gada BISS pētījumā par valsts svētkiem) izmantoto jautājumu, lai nodrošinātu datu salīdzinājuma iespējas dinamikā.
18. Uzlabojusies jauniešu izpratne par demokrātiju un līdzdalības prasmes	18.1. Palielinās jauniešu īpatsvars, kuri nepieciešamo informāciju par savām tiesībām, pienākumiem, atbildību un iespējām iegūst no izglītības iestādes	18.1. rezultatīvais rādītājs atbilst 18. politikas rezultātam, raksturojot pilsoniskās izglītības dimensiju. Ieteikums saskaņot rādītāja formulējumu ar atbilstošāko pieejamo datu avotu – IZM monitoringu par jauniešu dzīves kvalitāti Latvijā, kas nodrošina dinamikā salīdzināmus datus. Vienlaikus jānorāda, ka IZM monitoringā tiek mērīti vēlamie informācijas ieguves avoti, nevis faktiskie, kā to paredz bāzes rādītājs.
	18.2. Mazākumtautību izglītības programmas apgūstošo skolēnu	18.2. rezultatīvais rādītājs tikai daļēji atbilst 18. politikas rezultātam (pamatojumu skat. 2. daļā). Ieteikums to pilnveidot, pirmkārt, attiecinot ne

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
	Īpatsvars, kas uzskata, ka ir svarīgi iesaistīties politiskās un sabiedriskās aktivitātēs, aizstāvēt savas intereses un viedokļus	tikai uz mazākumtautību jauniešiem, bet arī uz latviešu jauniešiem; otrkārt, paredzot novērtēt jauniešu rīcību (iesaisti, līdzdalību, aktivitāti), nevis attieksmi (uzskatus, viedokļus) pilsoniskās līdzdalības jomā, kā to paredz koriģētais 18.2. rezultatīvais rādītājs. Rādītāja mērījumiem ieteikums izmantot IZM monitoringu par jauniešu dzīves kvalitāti, kas nodrošina dinamiskā salīdzināmus datus. Ieteicamais rezultatīvā rādītāja formulējums: „Jaunieši, kas iesaistījušies pilsoniskās līdzdalības aktivitātēs: sabiedriskajās, sociālajās aktivitātēs un politiskajās aktivitātēs”.
19. Sekmēta plašāka iedzīvotāju iesaistīšanās pilsoniskās līdzdalības formās	19.1. Emocionālā piederības sajūta Latvijai atkarībā no tautības	Ieteikums precizēt 19. politikas rezultātu, lai tā formulējums būtu saskaņots ar visiem trīs rezultatīvajiem rādītājiem. Ieteicamais formulējums: „Sesmēta Latvijas iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai, iesaistot iedzīvotājus dažādās pilsoniskās līdzdalības formās”. Ieteikums precizēt 19.1. rezultatīvo rādītāju, izsakot to šādā redakcijā: „Piederības sajūta Latvijai dažādās tautību grupās”.
	19.2. Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā ziedojuši drēbes, mēbeles, pārtiku u.c. labdarības organizācijām	19.2. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Rādītāja novērtēšanai nepieciešams paredzēt valsts finansētas iedzīvotāju aptaujas, kurā iekļauts jautājums par brīvprātīgo darbu. Viens no ieteicamajiem datu avotiem ir NVO sektora monitorings, kas ir veikts jau divas reizes. Ieteikums nodrošināt tā īstenošanu vismaz reizi trīs gados.
	19.3. Iedzīvotāju īpatsvars, kas pēdējo trīs gadu laikā veikuši brīvprātīgo darbu	19.3. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Rādītāja novērtēšanai nepieciešams paredzēt valsts finansētas iedzīvotāju aptaujas, kurā iekļauts jautājums par brīvprātīgo darbu. Viens no ieteicamajiem datu avotiem ir NVO sektora monitorings, kas ir veikts jau divas reizes. Ieteikums nodrošināt tā īstenošanu vismaz reizi trīs gados.
20. Palielinājusies mazākumtautību pārstāvju līdzdalība publiskajā sektorā	Publiskās pārvaldes darbinieku īpatsvars, kas uzskata, ka valsts iestādēm jātiecas piesaistīt darbiniekus no mazākumtautību vidus	20.1. rezultatīvais rādītājs nesniedz informāciju (datus), balstoties uz kuru iespējams novērtēt atbilstošo politikas rezultātu. 20. politikas rezultāta mērījumam ir izmantojami statistikas dati par nodarbināto mazākumtautību pārstāvju īpatsvaru publiskajā sektorā (skat. 4. politikas

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
		rezultātu un 4.1. rezultatīvo rādītāju). Ieteikums svītrot 20.1. rezultatīvo rādītāju un apvienot 20. un 4. politikas rezultātu, ņemot vērā ieteikumus par 4. politikas rezultātu.
21. Nodrošinātas iespējas Latvijas mazākumtautībām saglabāt viņu etnisko identitāti	21.1. Aktīvi darbojošos mazākumtautību kultūras biedrību skaits (skaits)	21.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Rezultatīvā rādītāja mērījumiem nav pieejami regulāri iegūti reprezentatīvi dati, tādēļ ir nepieciešams paredzēt valsts finansējumu speciālam pētījumam, kurā tiek noskaidrots aktīvi darbojošos mazākumtautību kultūras biedrību skaits.
22. Paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju informētības un izpratnes līmenis par diskriminācijas un iecietības jautājumiem	22.1. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ar diskrimināciju saskārušies personīgi	22.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	22.2. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir bijuši liecinieki diskriminācijas gadījumam	22.2. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	22.3. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas zina savas tiesības diskriminācijas gadījumā	22.3. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā.
	Ieteikums 22. politikas rezultāta pilnveidošanai	Ieteikums apvienot 7. un 22. politikas rezultātus, kuri ir identiski formulēti, saglabājot tā novērtēšanai 22.1., 22.2., 22.3. rezultatīvos rādītājus. Rādītāju mērījumu vajadzībām ieteikums nodrošināt nacionālā līmeņa pētījumus (iedzīvotāju aptaujas), kurās iekļauti jautājumi par diskrimināciju. Ieteikums vismaz reizi četros gados veikt pretdiskriminācijas politikas uzraudzības pētījumu, kas nodrošinās kompleksus datus 22., 7., 4. politikas rezultātu (kā arī papildu 34. rādītāju par atšķirībām gada ekvivalentajos ienākumos starp etniskajām grupām).
	22.4. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas atzīst, ka jūtas nekomfortabli, dzīvojot kaimiņos ar romu tautības pārstāvjiem	22.4. rezultatīvais rādītājs atbilst 24. politikas rezultātam. Rādītāja regulāriem nacionālā līmeņa mērījumiem ieteikums izmantot pretdiskriminācijas politikas uzraudzības pētījumu (t.sk. iedzīvotāju aptauja), kurā iekļaut jautājumu, kas ļauj veikt sociālās distances mērījumu.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
	22.5. Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas uzskata, ka romiem ir mazas iespējas tikt pieņemtiem darbā.	22.4. rezultatīvais rādītājs atbilst 24. politikas rezultātam. Datu ieguvei 22.5. rādītāju iespējams apvienot ar 22.4. rādītāja mērījumu, izmantojot sociālās distancēs mērījumu, kurā līdzās kategorijām “līdz tuvai radniecībai”, “kā ar tuvu draugu”, “kā ar kaimiņu”, ir ietverta arī kategorija “kā ar darba kolēģi”. Tādējādi ar viena mērījuma palīdzību, iespējams iegūt datus par sabiedrības attieksmi pret romiem dažādos aspektos (sociālo attiecību veidos). Taču, lai nodrošinātu šo rādītāju novērtējumu dinamiskā, ir nepieciešams plānot valsts finansētu mērījumu vismaz reizi divos, bet ne retāk kā četros gados.
23. Nodrošināta efektīva romu bērnu iekļaušanas sistēma vispārizglītojošās skolās	23.1. Romu tautības skolēnu īpatsvars, kas pamet mācības vispārizglītojošajās skolās līdzekļu trūkuma dēļ	Ieteikums apvienot 8. un 23. rezultatīvo rādītāju, nosakot vienu politikas rezultātu “Nodrošināta romu bērnu iekļaušanās vispārizglītojošās skolās” (precizēts aktuālais 23. politikas rezultāta formulējums, neiekļaujot vārdkopu “efektīva iekļaušanas sistēma”, jo tā paredz konkrētu kritēriju izstrādi efektivitātes mērījumiem). Ieteikums apvienot 23.1. rezultatīvo rādītāju un papildu 36. rādītāju, nosakot romu bērnu skaitu, kas ir priekšlaicīgi pārtraukuši mācības (bez iemesla precizējuma).
	Ieteikumi papildu rezultatīvajiem rādītājiem	Papildus 23. politikas rezultāta novērtēšanai ieteicams ieviest šādus rezultatīvos rādītājus: romu bērnu skaits vispārējās izglītības iestādēs sadalījumā pa izglītības posmiem (pamatskola, vidusskola), romu bērnu skaits speciālajās izglītības iestādēs. Ieteikto rezultatīvo rādītāju datu avots ir IZM statistikas dati (romu skolēnu izglītības kvalitātes monitorings), kas jau šobrīd tiek regulāri apkopoti. Būtisks rādītājs ir arī romu bērnu mācību sasniegumu vērtējumi, taču, ņemot vērā tā mērījuma sarežģītību un resursu trūkumu specializētu pētījumu veikšanai, kas sniegtu kvantitatīvus un ticamus datus, šāda rādītāja ieviešana pagaidām nav īstenojama (attiecīgi netiek ieteikta).
24. Attīstīts starpkultūru dialogs un tajā iesaistās visas sabiedrības integrācijas politikas mērķa	24.1. Iedzīvotāju īpatsvars, kam ir labvēlīga attieksme pret citu tautību pārstāvjiem	24.1. rezultatīvais rādītājs kopumā atbilst politikas rezultātam, bet tā mērījumiem nav pieejami regulāri iegūti reprezentatīvi dati (nav iespējams veikt salīdzinājumu). Ieteikums izmantot alternatīvu rādītāju: <i>Piekrīt apgalvojumam „Man patīk, ja apkārtnē ir dažādu tautību cilvēki un skan gan latviešu, gan</i>

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
grupas		<i>krievu valoda”</i> Analizējot gan to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējas latviešu valodu, gan to atbildes, kas kā intervijas valodu izvēlējas krievu valodu, vai arī pēc tautības pazīmes. Rādītāja izvēles pamatā ir datu pieejamība.
25. Pieaudzis Latvijas iedzīvotājiem kopējo informācijas avotu daudzums, lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju regulāri saņem informāciju no Latvijas sabiedriskajiem plašsaziņas līdzekļiem un uzticas tiem	25.1. Citu tautību skatītāju īpatsvars, kuri skatās latviski raidošos kanālus: LTV1, LTV7, LNT, TV3	25.2. rezultatīvais rādītājs atbilst 25. politikas rezultātam, tomēr, ņemot vērā tā mērījumā pielietojamo metodiku, ieteikums precizēt tā formulējumu, izsakot to šādā redakcijā: „Citu tautību skatītāju skatīšanās laika daļa, kura veltīta latviski raidošajiem Latvijas televīziju kanāliem: LTV1, LTV7, LNT, TV3”. Rādītāja mērījumiem tiek izmantoti nevis aptauju dati, bet televīzijas auditoriju monitoringa dati. Rādītāja interpretācijā jāņem vērā tehnoloģiju attīstības radītās izmaiņas un televīzijas raidījumu auditoriju mērīšanas specifika.
	25.2. Citu Latvijā dzīvojošo etnisko grupu uzticēšanās līmenis informācijas avotiem	Ir ieteicamas vairākas izmaiņas 25.2. rezultatīvā rādītāja pilnveidošanai - pirmkārt, veikt uzticēšanās līmeņa mērījumus gan latviešu, gan krievu un citu tautību vidū, kas ļauj identificēt un novērtēt informācijas telpu nošķirumu starp latviešiem un krieviem; otrkārt, iekļaut ne tikai Latvijas sabiedriskos plašsaziņas līdzekļus, bet arī Krievijas un Rietumu plašsaziņas līdzekļus, lai iegūtu informāciju par to, kāds ir uzticēšanās līmenis kopumā ikdienā lietotajiem medijiem un salīdzinātu to ar uzticēšanās līmeni Latvijas sabiedriskajiem medijiem. Ieteicamais 25.2. rādītāja formulējums: Latvijas iedzīvotāju uzticēšanās līmenis medijiem ¹⁶⁵ sadalījumā pa etniskajām grupām (latvieši, krievi, citas tautības).
26. Latvijas iedzīvotāji publiskajā vidē (uz ielas/darbā) izmanto latviešu vai galvenokārt latviešu valodu	26.1. Latviešu respondentu īpatsvars, kuri lieto tikai latviešu vai, galvenokārt, latviešu valodu	26.1. rezultatīvais rādītājs atbilst 26. politikas rezultātam. Rādītāja mērījumiem ieteikums izmantot latviešu valodas sociolingvistiskās izpētes monitoringu (LVA).
	26.2. Strādājošo nelatviešu respondentu īpatsvars, kuri publiskajā telpā (darbā, ar draugiem, veikalā, uz	26.1. rezultatīvais rādītājs atbilst 26. politikas rezultātam. Rādītāja mērījumiem ieteikums izmantot latviešu valodas sociolingvistiskās izpētes monitoringu (LVA).

¹⁶⁵ Jēdziens *mediji* attiecas uz visplašāko plašsaziņas līdzekļu spektru, ietverot arī elektroniskos medijus.

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
	ielas) lieto tikai krievu valodu	
	Ieteikums papildu rezultatīvajam rādītājam	Ieteicams papildināt 26. politikas rezultātu ar rezultatīvo rādītāju – latviešu valodas lietošana publiskajā telpā iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda ir krievu, vidū. Rādītāja mērījumiem ieteikums izmantot latviešu valodas sociolingvistiskās izpētes monitoringu (LVA).
27. Uzlabojušās to iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda, latviešu valodas prasmes	27.1. Mazākumtautību pārstāvju īpatsvars, kuri latviešu valodu prot vidējā un augstākajā līmenī	27. politikas rezultāts pēc būtības pārklājas ar 12. politikas rezultātu un ir identisks 10. politikas rezultātam. Tāpēc ir ieteicams apvienot 10., 12., 27. politikas rezultātus vienā - „Uzlabojušās iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmes”, ietverot esošos 10.1., 12.1., 12.2., 12.3. un 27.1. rezultatīvos rādītājus. Šis rezultatīvo rādītāju kopums ļauj novērtēt iedzīvotāju, kuru dzimtā valoda nav latviešu, latviešu valodas prasmju izmaiņas dažādos griezumos, veidojot kopainu.
28. Palielinājusies Latvijas mazākumtautību iedzīvotāju piederības sajūta Latvijai un iesaistīšanās kultūrtelpā	28.1. Krievvalodīgo apmeklētāju īpatsvars latviešu teātra apmeklētāju skaitā	28.1. rezultatīvais rādītājs kopumā atbilst politikas rezultātam, bet tā mērījumiem nav pieejami regulāri iegūti reprezentatīvi dati. Ieteikums atteikties no šī rādītāja izmantošanas vai arī paredzēt valsts finansējumu repertuāru teātru apmeklētāju aptaujas veikšanai, kurā tiek noskaidrota apmeklētāju tautība un ģimenē lietotā valoda. Loģiskās struktūras uzlabojumam, ieteikums apvienot politikas rezultātu 14. un 28., kas ir pilnīgi vienādi formulēti, un katrs satur vienu atšķirīgu rezultatīvo rādītāju (14.1. Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dziesmu un deju svētku procesā (skaits); 28.1. Krievvalodīgo apmeklētāju īpatsvars latviešu teātra apmeklētāju skaitā).
29. Lielākajai sabiedrības daļai ir vienota izpratne par Latvijas okupāciju	29.1. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas uzskata, ka 1940. gadā Latvija brīvprātīgi iestājās Padomju Savienībā	29.1. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam, nav nepieciešamas izmaiņas rādītāja pilnveidošanā. Ieteikums saglabāt Latvijas sociālās atmiņas monitoringā izmantoto metodiku (jautājuma formulējumu), lai nodrošinātu dinamiskā salīdzināmus datus. Ņemot vērā kopējo ieteikumu, datu analīzē izmantot etniskās piederības, nevis valodas pazīmi, ieteikums precizēt rezultatīvā rādītāja mērķa grupu – cittautieši.
	29.2. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars,	29.2. rezultatīvais rādītājs atbilst politikas rezultātam. Ieteikums turpmāk tā novērtēšanai

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot „Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam” īstenošanu laika posmā no 2012. – 2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus

Politikas rezultāts	Rezultatīvie rādītāji	Ieteikumi datu avotiem, mērījumiem un ietekmes novērtējumam
	kas par sliktāko notikumu Latvijas 20.gadsimta vēsturē atzīst 1941. un 1949. gada deportācijas	izmantot Latvijas sociālās atmiņas monitoringā izmantoto metodiku (jautājuma formulējumu), lai nodrošinātu dinamiskā salīdzināmus datus. Ņemot vērā kopējo ieteikumu, datu analīzē izmantot etniskās piederības, nevis valodas pazīmi, ieteikums precizēt rezultatīvā rādītāja mērķa grupu – cittautieši. Precizēt rezultatīvā rādītāja redakciju: „Cittautiešu īpatsvars, kas nekādā gadījumā neattiecas 1941. un 1949. gada deportācijas”.
	29.3. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas pozitīvi vērtē Latvijas Okupācijas muzeju	29.3. rezultatīvais rādītājs kopumā atbilst 29. politikas rezultātam, taču nav pietiekami informatīvs tā novērtēšanai, turklāt tā mērījumiem nav pieejami regulāri iegūti reprezentatīvi dati. Ieteikums atteikties no šī rādītāja izmantošanas.
30. Latvijas iedzīvotāji sajūt ciešāku piederību Eiropas vēsturei un palielinās piederības sajūta Eiropas Savienībai	30.1. Samazinās respondentu īpatsvars, kas nemaz nejūtas piederīgi Eiropas Savienībai	30.1. rezultatīvais rādītājs kopumā atbilst politikas rezultātam, bet tas loģiski dublējas ar 30.2. rādītāju (viena jautājuma skalas pretpoli). Ņemot vērā pieeju, kas izmantota 19.1. rezultatīvā rādītāja formulējumā, ieteikums saglabāt 30.2. rādītāju un atteikties no 30.1. rezultatīvā rādītāja.
	30.2. Palielinās respondentu īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropas Savienībai	30.2. rezultatīvais rādītājs kopumā atbilst politikas rezultātam. Ieteikums precizēt 30.2. rezultatīvo rādītāju, izsakot to šādā redakcijā: „Palielinās respondentu īpatsvars, kas jūtas piederīgi Eiropai”.
31. Palielinās mazākumtautību iedzīvotāju skaits, kas sevi identificē ar 1918.gadā nodibināto demokrātisko Latvijas Republiku	31.1. Krievvalodīgo respondentu īpatsvars, kas lepojas ar demokrātiskas Latvijas Republikas izveidi	Ieteikums apvienot 17. un 31. politikas rezultātu, paredzot tā novērtēšanai 17.1., 31.1. rezultatīvos rādītājus, kā arī papildu rādītājus (skat. ieteikumus pie 17. politikas rezultāta).